

Φόνος στη γέφυρα

ISBN: 978-960-612-195-1

Φιλολογική επιμέλεια: Κώστας Μαργώνης
Copyright: © 2018 για την ελληνική γλώσσα και για όλο τον κόσμο:

ΕΚΔΟΞΕΙΞ ΓΡΗΓΟΡΗ®, Ίπποκράτους 43, 106 80 Αθήνα,
τηλ. 210 36.37.016 fax: 210 36.26.646
[http: www.grigorisbooks.gr](http://www.grigorisbooks.gr)
e-mail: info@grigorisbooks.gr

Βαγγέλης Φίλος
Στρατηγού Δημητρίου Ίωάννου 7, 454 45, Ίωάννινα
Τηλ. 6944549746
e-mail: vfilos@gmail.com

Άπογορεύεται ή αναδημοσίευση και γενικά ή αναπαραγωγή και μετάδοση, εν όλω ή εν μέρει, έστω και μιās σελίδας ή και περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή του παρόντος βιβλίου με όποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, τηλεοπτικό, φωτοτυπικό, ήχογραφήσεως ή άλλως πως) χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη (Ν. 2121/93 άρθρο 51). Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για Δημόσιες Ύπηρεσίες, Βιβλιοθήκες, Πανεπιστήμια, Όργανισμούς κτλ. (άρθρο 18). Οί παραβάτες διώκονται (άρθρο 13) και επιβάλλονται κατά τον νόμο κατάσχεση, άστικές και ποινικές κυρώσεις (άρθρα 64-66).

Βαγγέλης Φίλος

Φόνος στη γέφυρα

ΑΘΗΝΑ 2018

α΄ Πρόλογος

— Κοιτάξτε αυτό!

Ο υπάλληλος που βοηθούσε τον Άλαν Π στην έρευνα, του έδωσε το απόκομμα ενός δημοσιεύματος με ημερομηνία δεκαπέντε Φεβρουαρίου του 19.. Εκείνος, αφού το διάβασε προσεκτικά, σχολίασε με ενδιαφέρον.

— Έχουν περάσει δέκα χρόνια.

Μετά από μια ώρα ο Π περνούσε την είσοδο της Αστυνομικής Διεύθυνσης. Δυο ώρες αργότερα βρισκόταν στο δικαστικό μέγαρο. Ο ανακριτής τον δέχτηκε με κάποια καθυστέρηση. Ήταν όμως ιδιαίτερα ευγενικός μαζί του.

— Είναι τιμή μου να σας βοηθήσω στην έρευνά σας.

— Η μελέτη της ψυχικής συμπεριφοράς των ανθρώπων που σχετίζονται με το έγκλημα, είναι έργο ζωής για μένα, απάντησε εκείνος.

Ο ανακριτής τον διαβεβαίωσε ότι του είναι γνωστές οι επιστημονικές του εργασίες. Του ανέφερε μάλιστα τον τίτλο μιας από αυτές. «Ο ορθολογισμός ως μέθοδος ανάλυσης των μεθόδων ενός δολοφόνου». Ο Π τον ευχαρίστησε για τα καλά του λόγια και έστρεψε τη συζήτηση στο θέμα που τον απασχολούσε.

β' Μια παράξενη συνάντηση

Ο Γιόζεφ Φ αιφνιδιασθηκε όταν είδε τον Ξένο στο δωμάτιό του. Δεν άκουσε θόρυβο κι αυτό τον έκανε να σκεφτεί ότι δεν είχε κλείσει την πόρτα του σπιτιού. Η συνειδητοποίηση της παράλειψής του στιγμιαίως τον τάραξε. Ήταν άνθρωπος που οργάνωνε με σχολαστικότητα τη ζωή του. Περνούσε αρκετές από τις ελεύθερες ώρες του στο δωμάτιό του και δεν ήθελε κανείς να διαταράσσει την ησυχία του. Ιδιαίτερη ήταν η ενόχλησή του όταν αυτό συνέβαινε απρογραμμάτιστα.

Είχαν περάσει πολλά χρόνια από τότε που η υπηρέτριά του εισέβαλε μια μέρα απρόσκλητη στην κάμαρά του. Προφανώς κάποιιο ολέθριο σφάλμα την οδήγησε σ' αυτήν την πράξη. Όπως διευκρινίστηκε στη συνέχεια, η γυναίκα είχε δει με την άκρη του ματιού της τον κύριο να κατεβαίνει βιαστικά τις σκάλες και να βαδίζει προς την έξοδο. Η πόρτα της κουζίνας ήταν ανοιχτή κι έπαιρνε όρκο ότι δεν είχε λαθέψει. Όλα αυτά συνέβησαν στ' αλήθεια. Όμως, ο Φ άνοιξε την εξώθυρα και την ξανάκλεισε. Όταν τον κτύπησε ορμητικά το φως του πρωινού, δυσφόρησε. Σκέφτηκε ότι είχε αρκετό χρόνο έως την ώρα της προγραμματισμένης του συνάντησης και αποφάσισε να μην πραγματοποιήσει τον συνηθισμένο του μικρό περίπατο. Γύρισε λοιπόν αθόρυβα στο δωμάτιο. Στο μεταξύ, η υπηρέτρια έτρεξε να φροντίσει το τσάι που «σφύριζε» στη φωτιά και έτσι συνέβη η μοιραία παρεξήγηση. Η καημένη γυναίκα κεραυνοβολήθηκε από το αυστηρό του βλέμμα. Πήγε να δικαιολογηθεί, όμως εκείνος τη διέκοψε και με μια αποφασιστική κίνηση του χεριού του της έδειξε την έξοδο.

Ο Φ ακόμα και στον θυμό του είχε ζηλευτή αυτοκυριαρχία. Θεωρούσε την έλλειψη ευγένειας δείγμα ανθρώπινης αδυναμίας και δεν επέτρεπε στον εαυτό του τέτοια λάθη. Όσοι τον γνώριζαν, ήξεραν ότι τελικώς αυτή η συμπεριφορά είχε τις πιο σκληρές συνέπειες γι' αυτούς.

Όταν άκουσε ήχο ανθρώπινου σώματος που κυλούσε στις σκάλες, βγήκε στο κατώφλι και ρώτησε ήρεμα.

— Χτυπήσατε;

Η γυναίκα, που μόλις είχε φτάσει στο τέλος της διαδρομής της, σηκώθηκε βιαστικά και, με την αίσθηση πως το πάθημά της ήταν το δεύτερο συνεχόμενο σφάλμα της, προσπάθησε να δικαιολογηθεί. Όμως αυτός αποσύρθηκε γρήγορα στα ενδότερα.

Ο Φ δεν άφησε τη στιγμιαία ταραχή του να φανερωθεί στον Ξένο.

Είχε βρεθεί πολλές φορές μπροστά σε απρόοπτες καταστάσεις. Διατηρούσε πάντα την ψυχραιμία του. Λένε ότι πολλές, μ' έναν μυστηριώδη τρόπο, τις σκηνοθετούσε ο ίδιος προκειμένου να δοκιμάζει τις ικανότητές του να ανταποκρίνεται σ' αυτές. Η παρουσία του Ξένου στο δωμάτιό του σίγουρα δεν ήταν μια τέτοια περίπτωση. Όμως, αποφάσισε να πάρει στα χέρια του τον έλεγχο των πραγμάτων.

— Ποιον ζητάτε; ρώτησε με ευγένεια που περιείχε αρκετή δόση προειδοποίησης.

— Τον Γιόζεφ Φ, απάντησε ήρεμα εκείνος.

Ο Φ είδε ότι η επικοινωνία τους άρχισε με προβλέψιμο τρόπο.

— Α, είπε, με ένα δήθεν κουρασμένο ύφος. Δε μένει εδώ.

Υστερα, λες και κατάλαβε ότι ο τρόπος του δε συνάδει με την έμφυτη ευγένειά του, πρόσθεσε με καλοσύνη.

— Νομίζω πως μένει σε μια πανσιόν, όχι μακριά από εδώ, στη φτωχική γειτονιά της πόλης. Αν θέλετε, μπορώ να φωνάξω την υπηρέτριά μου, να σας δώσει ακριβείς πληροφορίες.

Ο Φ δεν είχε πια υπηρέτρια. Ωστόσο, βημάτισε αποφασιστικά στο δωμάτιο και σήκωσε το χέρι να χτυπήσει το κουδούνι της υπηρεσίας.

Ο άλλος τον σταμάτησε με μια ήρεμη κίνηση.

— Έχω κάνει την έρευνά μου. Κάποιο μικρό διάστημα κατοικήσατε πράγματι σε μια πανσιόν, ξέρω πού βρίσκεται.

Ο Φ αιφνιδιάστηκε. Ήταν φανερό ότι ο άγνωστος που βρισκόταν απέναντί του αποτελούσε ξεχωριστή περίπτωση.

Ο Φ είχε μια ιδιαίτερη ικανότητα να επιβάλλεται σε ανθρώπους με κατώτερο, από το δικό του πνευματικό επίπεδο, αδιαφορώντας για την ισχύ που τους προσέφερε ο πλούτος ή η κοινωνική τους θέση. Πολλές φορές είχε συμβεί να βρεθεί σε δεινή θέση, όμως τελικώς ήταν αυτός ο νικητής. Είχε έναν ξεχωριστό τρόπο να τους αναγκάζει να παραδέχονται την ανωτερότητά του. Στα λόγια του δε διέκρινες ποτέ υπεροψία ή εγωισμό. Αλλά η διατύπωση των επιχειρημάτων του διακρινόταν από μια ανελέητη λογική στην οποία δεν ήταν εύκολο να αντισταθούν. Αρκετές φορές τα συμπεράσματα της συλλογιστικής του ήταν εξόχως παράδοξα. Ωστόσο, η εξουθένωση των συνομιλητών του δεν άφηνε κανένα περιθώριο να αντιδράσουν.

Αυτός ο ξένος τον δυσκόλευε πραγματικά. Η φυσιολογία του, το φέρσιμο και ιδιαίτερα η ηρεμία του δεν του επέτρεπαν να τον κατατάξει σε μια ορισμένη κατηγορία ανθρώπων και αναλόγως να του συμπεριφερθεί. Σε μια στιγμή, έκανε τη σκέψη πως αυτός ο άνθρωπος αδιόρατα τον γοήτευε. Όμως, οι συλλογισμοί του ουδόλως επηρέασαν την έκφρασή του.

— Αγαπητέ μου κύριε, είπε, ομολογώ ότι όσα ισχυριστήκατε είναι αληθή. Ο λόγος που σας μίλησα για την πανσιόν ήταν επειδή ήθελα να τελειώσει το συντομότερο μια ανώφελη συνάντηση. Δεν είναι του χαρακτήρα μου να δίνω πληροφορίες και μάλιστα σ' έναν άγνωστο. Δε θέλω όμως να φανώ αγενής, παρ' όλο που η επιμονή σας μου είναι ακατανόητη. Κύριε, ο Γιόζεφ Φ δολοφονήθηκε σ' ένα μικρό λατομείο έξω από την πόλη.

Ο Ξένος χαμογέλασε και έκανε ένα αποφασιστικό βήμα που τον έφερε κοντά του.

— Μην προσπαθείτε να με μπερδέψετε, είπε. Τη γνωρίζω αυτήν την ιστορία. Ο πρωταγωνιστής είχε το ίδιο όνομα με σας. Να σας πω, με την ευκαιρία, ότι δε θεωρώ την εκδοχή του κινήτρου πειστική. Όταν τη διάβασα για πρώτη φορά, έκανα τη σκέψη ότι η υπόθεση ήταν σκηνοθετημένη. Δε σας κρύβω πως έκανα και συλλογισμούς που δεν τιμούν το θύμα. Σκέφτηκα ότι ήταν ένα αντικοινωνικό άτομο που ωθούσε τα πράγματα στην υπερβολή τού δράματος από εκδίκηση.

Ο Φ του έγνεψε ευγενικά να καθήσει. Ήταν μια από τις σπάνιες φορές στη ζωή του που ένιωθε ότι δεν απειλείται. Και αυτό τον έκανε να εγκαταλείψει την οχύρωσή του με προθυμία. Διαισθανόταν ότι ο Ξένος είχε πολλά και ενδιαφέροντα να πει. Παρ' όλα αυτά, έκανε μια τελευταία απόπειρα να δοκιμάσει την αντοχή του στα σκληρά και ακαταμάχητα επιχειρήματα του λόγου του.

— Κύριε, είπε, ας υποθέσουμε, μόνο για υπόθεση μιλώ, ότι αυτά που λέτε έχουν κάποια βάση αληθείας. Μα δεν καταλαβαίνετε ότι η παρουσία σας μου είναι ενοχλητική; Δεν κατανοείτε ότι με προσκαλείτε σε μια συζήτηση την οποία δεν επιθυμώ;

Ο Ξένος δεν ταράχτηκε από το απότομο φέρσιμό του. Απεναντίας, φάνηκε πως δυνάμωσε η αυτοπεποίθησή του.

— Μπορείτε να μου πείτε να φύγω, είπε, αν θεωρείτε την παρουσία μου ενοχλητική. Μπορείτε ακόμα να φύγετε εσείς. Μπορούμε να φύγουμε και οι δύο. Τι φανερώνει αυτή η υπόθεση με τον συνονόμάτό σας; Κανείς δεν τον υποχρέωνε να παραβρεθεί σ' όλες εκείνες τις επώδυνες διαδικασίες.

— Όμως τον είχαν «ονομάσει» κατηγορούμενο.

— Χωρίς την έγκρισή του.

— Χωρίς την έγκρισή του.

— Ε, εγώ τώρα σας «ονομάζω» συνομιλητή.

— Χωρίς την έγκρισή μου, είπε ο Φ και γέλασε.

γ' Τα περιστατικά ενός φόνου

Οι δυο άνδρες βάδισαν αρκετή ώρα αμίλητοι. Έκαναν τον γύρο της πλατείας με το ιστορικό ρολόι, περπάτησαν στα στενά δρομάκια της πόλης και κάποια στιγμή στάθηκαν στο μέσο της μεγάλης γέφυρας.

— Το βλέπετε αυτό το μαύρο ποτάμι; ρώτησε ο Φ και, χωρίς να περιμένει απάντηση, συνέχισε. Ακούσατε κανέναν να το περιγράφει ως μαύρο; Σίγουρα όχι. Μέχρι κι εγώ, που ίσως είμαι σχολαστικός με τις λεπτομέρειες των πραγμάτων, απέφυγα την άμεση αναφορά σ' αυτό το γεγονός. Όμως, το ποτάμι είναι μαύρο γιατί εδώ και αιώνες ξεπλένει στο πέρασμά του μαύρα χρώματα.

— Σας καταλαβαίνω.

Εκείνος συνέχισε, χωρίς να δώσει σημασία στη διακοπή του λόγου του.

— Υπάρχει μια πραγματικότητα που δεν είναι αρεστή. Αλλά οι πολλοί, αντί να στραφούν εναντίον αυτής της πραγματικότητας, στρέφονται εναντίον αυτών που απλώς την περιγράφουν.

Ο Φ σώπασε για μια στιγμή. Τη σοβαρότητά του διαδέχτηκε ένα εύθυμο ύφος.

— Πώς είπατε; Μπορούμε να φύγουμε και οι δύο;

Ο Ξένος του χαμογέλασε και αυτός συνέχισε.

— Αγαπητέ μου κύριε. Η φυγή είναι μια μεγάλη ουτοπία. Δυστυχώς οι ενοχές μας δε μας την επιτρέπουν.

— Οι ενοχές;

— Οι άνθρωποι ζουν με το βάρος μιας ένοχης συνείδησης. Μόνο που οι περισσότεροι αρνούνται να το παραδεχτούν και, το σημαντικότερο, αντιδρούν ενστικτωδώς σε κάθε αποκάλυψη της ενοχής τους. Αυτή είναι και η αιτία που απαγγέλλουν κατηγορίες σε βάρος των άλλων.

Μιλούσε με μια ήρεμη σιγουριά. Το παράξενο ήταν ότι η ηρεμία του αυτή δεν ήταν φαινομενική. Γύρισε, κοίταξε τον Ξένο, και χωρίς ίχνος επιτήδευσης στο φέρεσίμο του τον ρώτησε.

— Πιστεύετε στ' αλήθεια πως ό,τι έκανε ο ήρωας της ιστορίας είχε ως ελατήριο την εκδίκηση;

— Όχι, ωστόσο είναι μια εκδοχή πολύ πειστική.

— Θέλετε να πείτε...

— Ακούστε, τον διέκοψε αποφασιστικά αυτός, και ο Φ για πρώτη

ίσως φορά φάνηκε ότι ενδιαφερόταν πρωτίστως ν' ακούσει και δευτερευόντως να μιλήσει. Η συνειδητοποίηση αυτής της αλλαγής οδήγησε τον Ξένο να απαλύνει τον τόνο της φωνής του.

— Οι άνθρωποι μπορεί να πράττουν συγκλονιστικά πράγματα ωθούμενοι από ταπεινά ελατήρια.

— «Έχετε δίκιο, είπε ο Φ. Θυμάμαι κάποιον που, με κίνδυνο της ζωής του, βούτηξε στα κρύα νερά του ποταμού για να σώσει έναν ηλικιωμένο, ο οποίος είχε την ατυχία να παραπατήσει. Βέβαια, όλοι όσοι παρακολούθησάμε το συμβάν, εκείνο το κυριακάτικο πρωινό, νιώσαμε έκπληξη βλέποντας τον άνθρωπο να πλησιάζει τόσο πολύ στην κοίτη του ποταμού καθώς έκανε τον περίπατό του. Να, ήμασταν κάπου εδώ στη γέφυρα. Καθώς τον παρατηρούσαμε, δεν άργησαν να φουντώσουν οι συζητήσεις για τους κινδύνους που διέτρεχε. Κάποιος κατηγορούσε τον Δήμαρχο γιατί δεν είχε τοποθετήσει προστατευτικά κιγκλιδώματα σε εκείνο το σημείο, άλλος τα έβαλε με τους γέρους που γενικώς χαρακτηρίζονται από ξεροκεφαλιά και ένας τρίτος είπε ότι η Κυριακή είναι η πιο πληκτική ημέρα της εβδομάδας. Η τελευταία παρέμβαση προκάλεσε προβληματισμό κι έτσι χαλάρωσε η παρακολούθησή.

Τότε συνέβη το μοιραίο. Και δεν ήταν όλοι σε θέση, στη συνέχεια, να περιγράψουν με ακρίβεια το ολίσθημα. Άπαντες όμως φαίνονταν ευχαριστημένοι. Αν μην τι άλλο, είχαν προβλέψει τον κίνδυνο. Αυτό ωστόσο που ήταν τελείως έξω από το πεδίο των συλλογισμών τους ήταν η ενέργεια του νέου. Βούτηξε σχεδόν από δέκα μέτρα ύψος χωρίς χρονοτριβή. Στην αρχή τρομάξαμε, γιατί νομίσαμε ότι θα τσακιστεί στην επιφάνεια του νερού. Αλλά οι κινήσεις του έδειξαν άνθρωπο εκπαιδευμένο και σίγουρο. Να μην σας τα πολυλογώ, ο νέος άρπαξε τον γέρο και κολυμπώντας αποφασιστικά τον έβγαλε στην όχθη. Μείναμε άφωνοι. Ύστερα ακούστηκε ένα ισχυρό χειροκρότημα ανάμεικτο με επιφωνήματα θαυμασμού.

Παρέλειψα να σας αναφέρω ότι τις Κυριακές εκατοντάδες κάνουν τον περίπατό τους στη γέφυρα. Είναι μια παλιά συνήθεια. Η παράδοση λέει πως σ' αυτούς τους περιπάτους έχουν παρθεί οι σοβαρότερες αποφάσεις που αφορούν την ιστορία του έθνους. Γι' αυτά όμως θα σας μιλήσω άλλη φορά. Αυτό που τώρα πρέπει να σας πω είναι ότι περιέργως εκείνη την ώρα ελάχιστοι βρίσκονταν εκεί».

Η διήγηση διακόπηκε για λίγο.

Ο Ξένος όμως ήξερε ότι η συνέχεια έκρυβε μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Ο Φ δε φλυαρούσε ποτέ άσκοπα. Ο λόγος του, που πολλές φορές

χανόταν σε δαιδαλώδεις διαδρομές, επεφύλασσε πάντα μια ενδιαφέρουσα έκπληξη. Γι' αυτό ο Ξένος παρέμεινε σιωπηλός προσμένοντας.

Εκείνος κατάλαβε την ψυχολογία του και συνέχισε σαν να μη συνέβη καμία διακοπή.

— Ο γηραιός κύριος σώθηκε από πνιγμό και πέθανε από μαχαίρι.

— Από μαχαίρι; ρώτησε έκπληκτος ο Ξένος.

Ο Φ ένιωσε ενδόμυχα μεγάλη ικανοποίηση που κατάφερε να ξαφνιάσει έναν προετοιμασμένο συνομιλητή. Όπως όμως συνήθιζε, έκρυψε πλήρως τα αισθήματά του. Πάντα πίστευε ότι τις μικρές νίκες πρέπει να τις ζει κανείς χωρίς να τις φωνάζει. Γιατί σ' αυτήν την περίπτωση είναι μεγάλος ο κίνδυνος να προσβάλει τον άλλον. Και αυτό δε συνάδει με την ευγένεια που είναι υποχρέωση κάθε πνευματικού και ευφυούς ανθρώπου. Εξάλλου, εσωτερικά και μόνος του μπορεί να απολαύσει κανείς αυτές τις χαρές.

— Ναι, από μαχαίρι, απάντησε. Ο γέρος ήταν ένας φριχτός τοκογλύφος, όπως αποκαλύφτηκε στη συνέχεια. Την ιστορία την παρακολούθησα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Έκανα και μια προσωπική έρευνα και ορισμένες λεπτομέρειες, που θα σας διηγηθώ, λέγονται για πρώτη φορά.

Ο Ξένος έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για την κουβέντα και θέλοντας να την απολαύσει καλύτερα, του πρότεινε να καθήσουν, γιατί στο μεταξύ είχαν απομακρυνθεί απ' τη γέφυρα. Βρίσκονταν σε εκείνα τα στενά δρομάκια με τις φημισμένες μπουραρίες.

Ο Φ συμφώνησε και σε λίγο απολάμβαναν το παγωμένο ποτό τους.

— Λοιπόν; είπε ο Ξένος, συνοδεύοντας την ερώτηση με μια έκφραση ευχαρίστησης.

Ο άλλος πήρε μια βαθιά ανάσα και, δίνοντας την αίσθηση του ανθρώπου που προσπαθεί να συγκεντρώσει στη μνήμη του όλες τις λεπτομέρειες της ιστορίας, συνέχισε.

— «Τον νέο τον έλεγαν Πέτρο και ήταν τριτοετής φοιτητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο. Καταγόταν από την Χ, μια μικρή επαρχιακή πόλη στα βόρεια της χώρας. Η οικογένειά του πριν από λίγα χρόνια ήταν εύπορη. Ο πατέρας του είχε μια καλή επιχείρηση ζύθου. Στα σχέδιά του ήταν ο Πέτρος, μετά τις σπουδές του, να αναλάβει τη διεύθυνσή της. Όμως, η ζωή φέρνει συχνά αιφνίδιες ανατροπές. Μια έκρηξη στο εργοστάσιο βύθισε στο πένθος τις οικογένειες πέντε εργατών και κατέστρεψε σχεδόν ολοκληρωτικά τις εγκαταστάσεις. Ο πατέρας του Πέτρου επέζησε, παρ' όλο που ήταν στο εργοστάσιο εκείνη την ώρα. Από τότε ένα λευκό πέπλο σκέπασε το μυαλό του και δεν ξαναθυμή-

θηκε πια ούτε τη γυναίκα του ούτε τον γιο και την κόρη του. Όταν τον ρωτούσαν, έλεγε ότι είναι πυροσβέστης, ότι δεν μπόρεσε να σβήσει τη φωτιά και έπρεπε να γυρίσει γρήγορα στην υπηρεσία του γιατί, εν τω μεταξύ, είχε ξεσπάσει μια μεγάλη πυρκαγιά στην πόλη και ο προϊστάμενος τον χρειαζόταν να συντονίσει την επιχείρηση.

Είδαν κι απέειδαν η γυναίκα του και τα παιδιά του, τον έκλεισαν σ' ένα ίδρυμα όπου υπήρχαν και άλλοι πυροσβέστες, στρατηγούς, πλοίαρχοι, πρωθυπουργοί και άλλοι ... Δεν είχαν περάσει παρά λίγοι μήνες και το ίδρυμα έπιασε φωτιά. Ο πρώην εργοστασιάρχης έπεσε ηρωικά μαχόμενος στο κατήκον της πυρόσβεσης.

Η μικρή κοινωνία της επαρχίας τον κήδεψε με τιμές στρατηγού. Παραβρέθηκαν όλοι οι τρόφιμοι του ιδρύματος. Ένας εξ αυτών, που παρίστανε τον πλοίαρχο, φόρεσε τη στολή του πυροσβέστη και ορκίστηκε πως θα αναλάβει δια παντός να καλύψει το κενό του εκλιπόντος.

Ο Πέτρος και η Έλενα λυπήθηκαν πολύ για τον πατέρα τους, όμως δεν είχαν μυαλό να ασχοληθούν μαζί του, γιατί η έκρηξη στο εργοστάσιο είχε ήδη φέρει την ολοκληρωτική οικονομική καταστροφή στην οικογένεια. Έπρεπε να βρουν τρόπους για να ξεπληρώσουν τους δανειστές της επιχείρησης. Μια επιχείρηση όσο πιο ανθηρή είναι, τόσο μεγαλύτερα χρέη έχει. Προέρχονται από αυτά που λέμε δάνεια επενδύσεων. Ο Πέτρος, έχοντας τις γνώσεις ως φοιτητής οικονομικών, είχε προειδοποιήσει τον πατέρα του για την ανάγκη ασφάλισης του εργοστασίου. Όμως εκείνος τον πείραζε λέγοντάς του ότι μπορούσε να εφαρμόσει τα σχέδιά του όταν θα αναλάμβανε αυτός την επιχείρηση. Τελικώς ο Πέτρος κλήθηκε εσπευσμένα να διαχειριστεί τα χρέη του πατέρα.

Πρέπει να σας τονίσω ότι ένα μεγάλο ποσό έπρεπε να δοθεί στους στενούς συγγενείς των θυμάτων. Η οικογένεια του Πέτρου είχε μερικά κτήματα έξω από την πόλη και μια έπαυλη, προϊόντα της μητέρας του. Όλα αυτά φυσικά πουλήθηκαν. Μαζί και πολλά από τα ασημικά του σπιτιού και τα χρυσαφικά των γυναικών. Όμως, τα χρέη ήταν μεγάλη. Βάλανε και το σπίτι που μένανε υποθήκη και πήραν ένα δάνειο, αλλά το πρόβλημα παρέμεινε ιδιαίτερα οξύ. Ο Πέτρος ξόδεψε τα τελευταία χρήματα για τον τάφο του πατέρα του και γύρισε στην πρωτεύουσα να συνεχίσει τις σπουδές. Βρήκε έναν εκδότη που του έδινε να μεταφράζει βιβλία με το κομμάτι και κατάφερε να εξασφαλίσει ένα μικρό εισόδημα. Δεν άργησαν όμως να έρθουν τα δυσάρεστα νέα. Η τράπεζα έβγαλε το σπίτι στο σφυρί και η μητέρα, που είχε ήδη κλονισμένη την υγεία της, δεν άργησε να ακολουθήσει τον σύζυγό της στην άλλη ζωή. Ο Πέτρος γύρισε πίσω, κήδεψε τη μητέρα του και πή-

ρε την αγαπημένη του αδελφή στην πρωτεύουσα. Η Έλενα ήταν μια πολύ όμορφη νέα, με μόρφωση, καλλιέργεια και καλούς τρόπους».

Καθώς πρόφερε τα τελευταία λόγια, έλαμψε. Ο Ξένος τον κοίταξε και ο Φ καταλαβαίνοντας το νόημα του βλέμματος, βιάστηκε να πει.

— Την Έλενα είχα την ευτυχία να τη γνωρίσω. Γι' αυτήν τη γνωριμία θα σας μιλήσω αργότερα. Τώρα είναι ανάγκη να συντομεύσω την κύρια διήγησή μου. Δε μου αρέσουν οι διηγήσεις που περιπλανούν άσκοπα τον ακροατή. Ήδη θα αναρωτιέστε τι σχέση είχε ο τοκογλύφος με τον Πέτρο.

Ο Ξένος τον διαβεβαίωσε ότι η εξέλιξη της διήγησης ήταν πολύ ενδιαφέρουσα και ότι την παρακολουθούσε με μεγάλη ευχαρίστηση.

Ο Φ όμως δεν έδειξε να έλαβε υπ' όψη του τις άκρως κολακευτικές παρατηρήσεις και συνέχισε.

— «Τον τοκογλύφο ο Πέτρος τον γνώρισε από έναν συμφοιτητή του. Ήταν ένας κλασικός σπαγκοραμμένος γέρος με χαμηλή μόρφωση και μεγάλη έπαρση. Ο Πέτρος από την αρχή ήθελε να τον βάλει στη θέση που του άρμοζε, η ανάγκη όμως τον έκανε να αγνοήσει την αυθάδειά του. Έβαλε αρχικά ορισμένα οικογενειακά μικροαντικείμενα ενέχυρα και εισέπραξε κάποια μικρά ποσά. Αργότερα, αναγκάστηκε να προσφέρει το χρυσό ρολόι και το ακριβό δακτυλίδι του πατέρα του. Βέβαια αυτά τα είχε βάλει η μητέρα στο φέρετρο, για να τα βλέπει ο νεκρός και να θυμάται το στεφάνι τους.

Ο Πέτρος το καλοσκέφτηκε, το συζήτησε και με την Έλενα και κάποια στιγμή, που η μητέρα είχε αποκάμει από το κλάμα και βάρυναν τα βλέφαρά της, με σίγουρες κινήσεις αλάφρωσε το χέρι του νεκρού. Για καλή τους τύχη κανείς δεν το πρόσεξε. Η αλήθεια ήταν ότι όλοι είχαν περισσότερο τον νου τους στους ζωντανούς και στη δυστυχία τους.

Ο Πέτρος έλεγε με σοβαρότητα στην αδελφή του, ότι ο πατέρας δε θα είχε αρκετό φως για να βλέπει την ώρα στο ρολόι του. Η Έλενα, για να τον παρηγορήσει, με τη σειρά της, έλεγε ότι το δακτυλίδι το χρειάζονταν αυτοί, για να τον θυμούνται. Όμως, αυτά τα ξέχασαν όταν αποφάσισαν να τα δώσουν στον τοκογλύφο.

Να μη σας τα πολυλογώ, όλα εξελίσσονταν όπως στα μυθιστορήματα.

Ο Πέτρος άρχισε να μισεί θανάσιμα τον γέρο τοκογλύφο, όλα τα οικογενειακά κειμήλια άλλαξαν χέρια και τα χρέη δεν έλεγαν να τελειώσουν. Κάποια μέρα όμως συνέβησαν περίεργα πράγματα. Ο Πέτρος, γυρίζοντας από το πανεπιστήμιο, βρήκε σωρό τα αντικείμενα

στο τραπέζι του σπιτιού του, ανάμεσά τους το δακτυλίδι και το ρολόι του πατέρα. Και σαν να μην έφταναν αυτά, βρήκε κι έναν φάκελο με πολλά και μεγάλα χαρτονομίσματα. Κοίταζε αποσβολωμένος τη μια το τραπέζι, την άλλη την αδελφή του που προσπαθούσε να κρύψει το πρόσωπό της. Γρήγορα κατάλαβε τι είχε συμβεί.

Η Έλενα τον διαβεβαίωσε πως μόνο το χέρι τής χάιδεψε, για μια στιγμή. Όλα αυτά ήταν μια προκαταβολή των πλούσιων προσφορών που επεφύλασσε γι' αυτήν και τον αδελφό της ο παλιότερος. Κατακόκκινη, εξιστόρησε με λεπτομέρειες τα καθέκαστα. Του Πέτρου του ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι. Χωρίς χρονοτριβή τράβηξε για το σπίτι του τοκογλύφου. Όταν χτύπησε το κουδούνι, του άνοιξε η γνωστή όμορφη υπηρέτρια. Εκείνη, καθώς ο κύριός της ήταν κλεισμένος στο δωμάτιό του και δεν υπήρχε κίνδυνος να τη δει κανένα μάτι, τράβηξε τον Πέτρο προς τη μεριά της κουζίνας και ετοιμάστηκε να του προσφέρει τα κάλλη της. Είναι αλήθεια ότι ο Πέτρος ανταποκρινόταν με ευχαρίστηση στις φλογερές διαθέσεις της υπηρέτριας και κάθε φορά που επισκεπτόταν τον τοκογλύφο εκείνος τον έβλεπε αναμαλλιασμένο. Όμως, όλα γίνονταν γρήγορα και ο ηλικιωμένος κύριος νόμιζε πως ο φοιτητής ήταν μόνιμα ατμηέλητος από χαρακτήρα. Αυτήν τη φορά ο Πέτρος παραμέρισε ευγενικά το πρόθυμο θηλυκό κι ανέβηκε γρήγορα τις σκάλες. Ο τοκογλύφος ήταν όρθιος στο δωμάτιο, σαν να τον περίμενε. Πριν προλάβει ο επισκέπτης του να μιλήσει, τον αιφνιδίασε.

— Κύριε, είπε. Θα επανορθώσω.

Ο Πέτρος έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Ο άλλος συνέχισε.

— Θα την παντρευτώ.

Ο φοιτητής έφυγε χωρίς να πει λέξη. Στην έξοδο τον πρόλαβε ανήσυχη η υπηρέτρια. Καθώς τον είδε σοβαρό και βλοσυρό, του άνοιξε απλώς την πόρτα».

Ο Φ σταμάτησε ξαφνικά, ήπια μια γουλιά από την μύρα του και κοίταξε τον Ξένο. Βλέποντας πως εκείνος τον παρακολουθούσε με ζωηρό ενδιαφέρον, συνέχισε.

— Αγαπητέ μου κύριε. Θα αναρωτιέστε γιατί σας περιγράψω με τόσες λεπτομέρειες τα γεγονότα. Ειλικρινά σας διαβεβαιώνω ότι η αφήγησή μου έχει τη μέγιστη δυνατή συμπύκνωση. Επίσης, πρέπει να σας πω ότι σύμφωνα με τις πεποιθήσεις μου οι λεπτομέρειες στη ζωή περιέχουν, συνήθως, την ουσία των πραγμάτων. Βέβαια, άλλο είναι να στηρίζεις την αφήγησή σου σε ουσιώδεις λεπτομέρειες και άλλο να φλυαρείς.

Ο Ξένος κατάλαβε ότι η διακοπή στην αφήγηση ήταν μία από τις συνηθισμένες εφευρέσεις του Φ προκειμένου να αποφεύγεται η πλήξη και να ζωογονείται το ενδιαφέρον με τις σιωπές που διεγείρουν τη φαντασία. Καθώς όμως και αυτός γνώριζε άριστα την τέχνη του ακροατή, τον κοίταξε ανυπόμονος. Εκείνος, διπλά ικανοποιημένος και από τον εαυτό του και από τον ακροατή του, συνέχισε.

— «Ο Πέτρος, όταν γύρισε στο σπίτι, είχε πάρει την απόφασή του.

— Θα τον σκοτώσω!

Ήταν σίγουρος ότι αυτό το είπε μέσα του. Όμως η Έλενα τον κοίταξε έντρομη. Καθώς εκείνος παρέμεινε σιωπηλός, ξέσπασε σε λυγμούς.

— Αδελφούλη μου!

Ο Πέτρος συνήθως λύγιζε στις συναισθηματικές εκρήξεις της αδελφής του. Αυτήν τη φορά, όμως, την αγνόησε. Άνοιξε την πόρτα και πριν την κλείσει πάλι φεύγοντας, είπε.

— Θέλει να σε παντρευτεί.

Ίσια που πρόλαβε να δει τον κεραυνό στο πρόσωπό της. Κατέβηκε γρήγορα τις σκάλες. Περιπλανήθηκε αρκετή ώρα στα σοκάκια της πόλης, πριν καταλήξει στη γέφυρα. Εκεί έμεινε πολύ λίγο. Τη στιγμή που αποχωρούσε, του ξέφυγε μια θριαμβευτική κραυγή. Οι περιπατητές τον κοίταξαν ξαφνιασμένοι κι αυτός τους χαμογέλασε.

— Παντρεύω την αδελφή μου.

Οι πιο πολλοί κατανόησαν τη χαρά του και του ευχήθηκαν. Αυτός σιγοτραγουδούσε χαρούμενος.

— Δεν τη δίνω, δεν τη δίνω.

Η Έλενα ανησύχησε όταν τον είδε την ώρα που γύρισε στο σπίτι. Για μια στιγμή νόμισε πως ήταν μεθυσμένος. Δεν μπορούσε να κατανοήσει τη χαρά που έλαμπε στο πρόσωπό του. Καθώς όμως θυμήθηκε τη δικιά της δυστυχία, ρίχτηκε στην αγκαλιά του κλαίγοντας.

— Δεν τον θέλω.

Ο Πέτρος τη φίλησε και, χωρίς να χάσει το κέφι του, την καθησύχασε. Ο γέρος δε θα την ενοχλούσε άλλη φορά.

Όπως καταλαβαίνετε, αγαπητέ μου κύριε, ο Πέτρος είχε αποφασίσει να σκοτώσει τον τοκογλύφο. Δύο ερωτήματα τον απασχόλησαν έντονα στη διάρκεια της περιπλάνησής του στην πόλη. Και στα δύο είχε καταλήξει σε τεκμηριωμένες απαντήσεις. Το πρώτο ερώτημα ήταν το εξής: Για ποιο λόγο έπρεπε να σκοτώσει τον γέρο; Φυσικά, οι λεγόμενοι λόγοι τιμής δεν ήταν σοβαροί για έναν νέο της εποχής μας που είχε απαλλαγεί από τους συντηρητισμούς της κοινωνίας. Ήξερε, εξάλλου, ότι

το θέμα αφορούσε προσωπικώς την Έλενα. Δεν ήταν παρά μια στιγμιαία πράξη, σκέφτηκε, και ξέσπασε σε ένα γέλιο εσωτερικό, που συνήθως το απολαμβάνει κανείς πιο πολύ απ' όλα τα γέλια γιατί έχει τη γοητεία του κρυφού μυστικού. Από την άλλη πλευρά θεώρησε πως ναι μεν η πρόταση του γέρου να παντρευτεί την Έλενα ήταν άκρως προσβλητική για όλους, αλλά δεν μπορούσε να σταθεί ως λόγος για την απόφαση αφαιρέσεως μιας ζωής.

Όταν έβγαλε εκείνη την κραυγή θριάμβου στη γέφυρα, είχε βρει τη λύση στο πρόβλημά του. Ως ευγενής άνθρωπος χρωστούσε μία απάντηση στον τοκογλύφο. Και επειδή καμία απάντηση δεν ταίριαζε στο επίπεδο το δικό του, σε συνδυασμό με το επίπεδο του άλλου, θα τον σκότωνε. Εξάλλου, η εξαφάνιση του τοκογλύφου από τη ζωή δεν μπορούσε να έχει για την κοινωνία καμιά αρνητική συνέπεια. Τουναντίον, υπήρχε πιθανότητα να ωφελήσει αρκετούς. Αυτό βέβαια ήταν δευτερεύον στη σκέψη του, δεν έπαυε όμως ως διαπίστωση να έχει την αυτόνομη αξία της.

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε την οργάνωση της επιχείρησης του φόνου. Φυσικά θεωρούσε πως η ζωή του τοκογλύφου δεν είχε την αξία εκείνη που θα επέτρεπε να αφήσει τον εαυτό του έκθετο σε οποιαδήποτε τιμωρία της Δικαιοσύνης. Σ' αυτό το ερώτημα βρήκε γρήγορα απάντηση στον δρόμο από τη γέφυρα μέχρι το σπίτι. Όμως, άφησε ορισμένες λεπτομέρειες να τις μελετήσει καλύτερα ύστερα από μια επισταμένη παρακολούθησή του.

Δεν είναι στην πρόθεσή μου να σας διηγηθώ τώρα το σχέδιό του. Σας διαβεβαιώ, όμως, πως ήταν πράγματι ευφυές».

Ο Φ διέκοψε τη διήγησή του, δίνοντας την αίσθηση ότι θέλει να συγκεντρωθεί σε κάποιες σημαντικές πτυχές της ιστορίας. Τελικά κούνησε το κεφάλι του πολλές φορές, δηλώνοντας την απόφασή του να συντομεύει. Ο Ξένος όμως τον παρότρυνε με την παρακλητική σιωπή του. Έτσι συνέχισε.

— «Εκείνο το πρωινό της Κυριακής η επιχείρηση βρισκόταν στη φάση της παρακολούθησης. Όσο όμως τέλειοι και αν είναι οι σχεδιασμοί των ανθρώπων, η τύχη στήνει περίεργα παιχνίδια. Ο νέος ένωσε να καταρρέουν όλα μέσα του, βλέποντας τον απρόσεχτο τοκογλύφο να παρπατάει και να πέφτει στα ορμητικά νερά. Όλο το σχέδιο στο οποίο είχε επενδύσει ένα σωρό πράγματα, μεταξύ των οποίων και την ευχαρίστησή του, το έβλεπε να αποτυγχάνει παταγωδώς. Ωστόσο, οι άνθρω-

ποι στην απελπισία τους ενεργούν ενστικτωδώς και αστραπιαία.

Τη συνέχεια την ξέρετε. Αυτό που θα σας αποκαλύψω τώρα αφορά τη δική μου δράση. Παρακολουθώντας τα περιστατικά, όπως σας έχω ήδη διηγηθεί, ήμουν ο πρώτος που βρέθηκε στην όχθη όπου ο Πέτρος άφηνε το μαχαιρωμένο σώμα του τοκογλύφου. Χωρίς να με αντιληφθεί κανείς, άρπαξα το μαχαίρι που κρατούσε ακόμα στο χέρι του και το πέταξα στο ποτάμι. Ο νέος με κοίταξε εμβρόντητος. Όμως, μια αυστηρή ματιά μου ήταν αρκετή για να καταλάβει ότι έπρεπε να σιωπήσει. Οι άλλοι, που στο μεταξύ πλησίασαν, τον κοίταξαν με θαυμασμό και ήθελαν να του σφίξουν το χέρι, παρά το γεγονός ότι είχαν αντιληφθεί τον θάνατο του ανθρώπου. Όταν αργότερα ήρθαν οι αστυνομικοί, τους βεβαίωσα ότι είδα έναν μελαμψό να πλησιάζει τον γέρο, να τον μαχαιρώνει και να τον σπρώχνει ύστερα στο ποτάμι. Καθώς ο νέος βούτηξε για να τον σώσει, ο δράστης εξαφανίστηκε τρέχοντας προς τη μεριά του άλσους. Ήταν τόσο κατηγορηματική η μαρτυρία μου, που οι άλλοι της παρέας που σχολιάζαμε τις κινήσεις του γέρου κουνούσαν κι αυτοί τα κεφάλια τους προσθέτοντας και τη δική τους μαρτυρία. Οι αστυνομικοί έκαναν έρευνα στο άλσος, όμως κανένας μελαμψός δεν τους φάνηκε ύποπτος. Τις επόμενες ημέρες με κάλεσαν στο τμήμα και είδα πολλούς που τους είχαν προσαγάγει για ανάκριση. Τους βεβαίωσα ότι κανείς από αυτούς δεν ήταν ο δολοφόνος. Η αστυνομία έκλεισε τον φάκελο με τη σημείωση ότι δράστης ήταν κάποιος τσιγγάνος που δεν κατέστη δυνατόν να εντοπιστεί. Όσο για το κίνητρο του φόνου, αυτό ήταν από την αρχή γνωστό, ληστεία. Παρέλειψα να σας πω ότι μια από τις πρώτες μου ενέργειες, όταν πλησίασα το πεσμένο σώμα, ήταν να πάρω το πορτοφόλι. Δεν μπορώ να σας ενημερώσω για το περιεχόμενό του γιατί το πέταξα αργότερα σε ένα φρεάτιο υπονόμου, χωρίς να το κοιτάξω.

Αυτή είναι η ιστορία μου, είπε ο Φ, και σταύρωσε τα χέρια του περιμένοντας τα σχόλια του ακροατή του».

Ο Ξένος έδειξε μεγάλη ικανοποίηση. Άνοιξε τον φάκελο που είχε μαζί του και σημείωσε κάτι στα χειρόγραφα του.

Ο Φ διάβασε με την άκρη του ματιού του, «πεσμένο σώμα». Δεν έδειξε την παραμικρή αντίδραση.

Ο Ξένος, αγνοώντας κι αυτός το σκηνικό, ρώτησε.

— Και ο Πέτρος; Η Έλενα;

Ο Φ ήταν έτοιμος για αυτήν την ερώτηση.

— Είναι μια άλλη ιστορία στην οποία δεν επιθυμώ να αναφερθώ, προς το παρόν τουλάχιστον. Το μόνο που θα σας πω είναι ότι τον Πέτρο

αποφάσισε να τον τιμήσει, για τη γενναία του πράξη, ο Δήμαρχος.

— Σας είμαι ευγνώμων, είπε ο Ξένος, για την ενδιαφέρουσα ιστορία σας. Ωστόσο, θα μου επιτρέψετε να διατυπώσω την επιφύλαξή μου για την αρχική σκέψη που σας οδήγησε να μου τη διηγηθείτε. Η ιστορία σας έχει πράγματι συγκλονιστικές πράξεις, όμως δεν ξέρω αν τα ελατήρια των πράξεων είναι ταπεινά.

— Έχετε δίκιο, απάντησε ο Φ. Είναι συζητήσιμο το θέμα. Εξ αρχής έτσι το είδα και με αυτήν τη θεώρηση σας το διηγήθηκα. Είναι ουσιάδες να μελετά κανείς τα πράγματα σε βάθος πριν τα χαρακτηρίσει με τον έναν ή τον άλλον τρόπο. Μην ξεχνάτε ότι μιλούσαμε για τον ήρωα της άλλης υπόθεσης και διερευνούσαμε την πιθανότητα οι πράξεις του να οφείλονταν στη διάθεσή του να εκδικηθεί την κοινωνία. Λοιπόν το παράδειγμά μας δείχνει ότι σε έναν φόνο, όπου η αιτία φαντάζει περιέργη, δεν είναι εύκολο να χαρακτηρίσει κανείς ταπεινά τα ελατήρια της πράξης. Μόλις τώρα εσείς θέσατε, με την επιφύλαξή σας, αυτήν την πλευρά του θέματος.

Ο Φ βρισκόταν σε οίστρο. Ο ακαταμάχητος λόγος των επιχειρημάτων ήταν η ειδικότητά του. Ωστόσο και ο Ξένος δεν πήγαινε πίσω σ' αυτό το είδος σκέψης και έκφρασης.

— Συμφωνώ, είπε. Αλλά υπάρχουν ακόμα πλευρές που θέλουν διερεύνηση. Και σεις, το ξέρω, επιθυμείτε να μη μένει αιωρούμενη καμία ασάφεια.

— Ασφαλώς. Η λογική σε όλες τις λεπτομέρειες είναι το παν. Αυτή η λογική μου υπαγορεύει τώρα να σας ζητήσω να τερματίσουμε την κουβέντα μας διότι είναι ανάγκη να αναπαυτούμε. Ίσως συνεχίσουμε αύριο, εάν οι συνθήκες το επιτρέψουν.

Ο Ξένος σηκώθηκε και του έσφιξε θερμά το χέρι.

— Θα ήταν χαρά μου, είπε, να σας συναντήσω αύριο το πρωί στις εννιά. Να περάσω από το σπίτι σας;

— Όχι, θα συναντηθούμε εδώ, απάντησε ο Φ ξεπερνώντας την αρχική του διατύπωση, που υπονοούσε ότι η πραγματοποίηση της αυριανής τους συνάντησης ήταν απλώς πιθανή. Αυτός ο Ξένος με τον τρόπο του έβγαζε τον Φ έξω από τις συνήθειές του.

Ο Φ ποτέ δεν έδινε σίγουρη υπόσχεση σε κανέναν. Όσοι τον ήξεραν ακούονταν στην πιθανότητα και συνήθως τα πράγματα πήγαιναν κατ' ευχήν.

Όταν αποχαιρέτησε τον Ξένο, συνειδητοποίησε τι είχε συμβεί. Αντί να θυμώσει όμως με τον εαυτό του, χαμογέλασε.

δ' Οι λεπτομέρειες και η ουσία τους

Την άλλη μέρα, στις εννιά, οι δυο άνδρες συναντήθηκαν στο ίδιο μέρος. Παράγγειλαν τσάι. Παρά το γεγονός ότι ήταν ακόμα πρωί, σε διπλανά τραπέζια υπήρχαν αρκετοί που έπιναν μπύρα.

— Είναι το εθνικό μας ποτό εξήγησε ο Φ στον Ξένο που παρακολούθουσε με έκπληξη. Εξάλλου, όπως και σεις παρατηρείτε, ήδη κάνει αρκετή ζέστη. Μήπως θα θέλατε το τσάι σας παγωμένο;

Ο άλλος έγνεψε αρνητικά και τεντώθηκε ευχαριστημένος.

— Κοιμήθηκα θαυμάσια, εξήγησε. Η χθεσινή μου μέρα ήταν ενδιαφέρουσα. Και η νύχτα επίσης. Πριν κοιμηθώ, σκέφτηκα όλες τις λεπτομέρειες της χθεσινής σας διήγησης. Δε σας κρύβω ότι έχω ορισμένα ερωτήματα. Να, σημείωσα μερικά εδώ, συνέχισε και τράβηξε ένα χειρόγραφο από τον χαρτοφύλακά του.

Ο Φ χαμογέλασε.

— «Ακούστε. Σας οφείλω ορισμένες διευκρινίσεις τεχνικού χαρακτήρα τις οποίες παρέλειψα αρχικώς, θεωρώντας ότι δεν έχουν ουσία. Όμως, με μια δεύτερη σκέψη, διαπίστωσα ότι τα κενά που αφήνει η παράλειψή τους είναι σημαντικά. Μπορεί να σας δώσουν λαβή να αμφισβητήσετε συνολικά τη λογική της ιστορίας.

Ο Πέτρος συνήθιζε να κουβαλάει μαζί του ένα μικρό μαχαίρι. Του το είχε δωρίσει ένας θεός του ναυτικού πριν από πολλά χρόνια. Στην αρχή το είχε μαζί του γιατί ήθελε να δείχνει την όμορφη χρυσελεφάντινη λαβή του και να καμαρώνει. Έλεγε και μερικές ιστορίες γι' αυτό, κάποιες που του είχε διηγηθεί ο θεός και κάποιες που σκάρωνε ο ίδιος. Έτσι είχε στηθεί ολόκληρος μύθος γύρω απ' αυτό το μαχαίρι. Όταν ήλθε στην πρωτεύουσα, έπαψε να ασχολείται μαζί του και το άφησε σε κάποιο συρτάρι. Ένα βράδυ, καθώς περπατούσε σ' ένα σκοτεινό δρομάκι, δέχτηκε επίθεση από δυο γεροδεμένους και άξεστους. Προφανώς ήθελαν να τον κλέψουν. Ο Πέτρος δεν είχε τίποτα να του πάρουν κι αυτοί απογοητευμένοι τον χτύπησαν δυνατά στο πρόσωπο. Αισθάνθηκε μεγάλο θυμό. Δεν ήταν τόσο ο πόνος που του προκάλεσαν όσο η ταπείνωση που δέχτηκε. Περισσότερο θύμωσε με τον εαυτό του που άφησε τους δυο αχρείους να τον αιφνιδιάσουν. Σκέφτηκε ότι αν είχε το μαχαίρι θα ήταν διαφορετική η έκβαση των

γεγονότων. Από τότε, δεν το αποχωριζόταν πια. Θυμάμαι ότι καθώς του το άρπαξα και το πέταξα στο ποτάμι, στα μάτια του ζωγραφίστηκε μια μεγάλη λύπη. Εκείνη την ώρα δεν έδωσα σημασία, όμως, αργότερα, που έγινα γνώστης όλων των περιστατικών, ερμήνευσα πλήρως εκείνο το αίσθημα.

Αυτή είναι η πρώτη διευκρίνιση που σας χρωστούσα. Η δεύτερη αφορά το όνομα της υπηρέτριας. Την έλεγαν Αγλαΐα. Δε θέλω να πιστέψετε ότι η παράλειψη του ονόματός της δείχνει υποτίμηση. Ο Πέτρος την εκτιμούσε βαθύτατα και, όπως μου εξομολογήθηκε, θεωρούσε τον ερωτισμό της δείγμα γνησιότητας και όχι χαρακτηριστικό άξεστου ανθρώπου. Περισσότερο τον προβληματίζαν τα «καθώς πρέπει» των κοριτσιών της λεγόμενης καλής κοινωνίας, παρά ο αυθορμητισμός της Αγλαΐας που ήταν πλήρως απαλλαγμένος από κάθε υποκρισία και υστεροβουλία.

Για λόγους τάξης και μόνο σας αναφέρω ότι ο τοκογλύφος λεγόταν Χάσεκ, αυτό ήταν το επώνυμό του, το όνομά του μας είναι αδιάφορο. Ο πατέρας του Πέτρου και της Έλενας λεγόταν Φραγκίσκος και η μητέρα τους Άννα. Ειλικρινά δε θεωρώ ότι ήταν απαραίτητη η αναφορά μου στα ονόματα αυτά, όχι από κάποια περιφρόνηση προς τα πρόσωπα, αλλά από την αίσθηση ότι δεν προσθέτουν ή αφαιρούν κάτι.

Τέλος, θέλω να σας πληροφορήσω ότι ο αστυνομικός διευθυντής ήταν γνωστός μου και, πέραν τούτου, με είχε σε μεγάλη εκτίμηση. Αυτό αρχικά το παρέλειψα, φοβούμενος μήπως θεωρήσετε ότι προσπαθώ να σας εντυπωσιάσω. Όμως, στη συνέχεια σκέφτηκα ότι είναι απαραίτητο, για να γίνει κατανοητή πλήρως η ευκολία με την οποία οι Αρχές δέχτηκαν τη μαρτυρία μου για το έγκλημα».

Ο Φ σταμάτησε, δίνοντας την αίσθηση ότι ολοκλήρωσε την πρώτη ενότητα των σκέψεών του.

Ο Ξένος έδειχνε απόλυτα ικανοποιημένος με τις εξηγήσεις.

— Απαντήσατε ακριβώς στα ερωτήματα που είχα σημειώσει, είπε, μόνο που...

Ο Φ δεν τον άφησε να συνεχίσει.

— «Ξέρω, είπε. Έχετε ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο τον δικό μου στην υπόθεση. Αυτό αποτελεί αντικείμενο μιας συζήτησης ουσίας. Μια τέτοια συζήτηση απαιτεί εξέταση των θεμάτων σε βάθος. Υπάρχουν και άλλα ζητήματα που χρειάζονται παρόμοια διερεύνηση. Για να βοηθήσω όμως τη σκέψη σας, θα σας διευκρινίσω ότι εξ αρχής

πήρα το μέρος του Πέτρου λόγω του γεγονότος ότι γνώριζα τον αξιότιμο κύριο Χάσεκ, που τον αντιπαθούσα βαθύτατα, και, δε σας κρύβω, ευχόμουν να βρεθεί κάποιος να μας απαλλάξει από την παρουσία του. Ξέρετε; Εμένα δε με ενοχλούσαν τόσο οι τοκογλυφικές του δραστηριότητες όσο η αυθάδειά του. Η πόλη μας ήταν γεμάτη από δαύτους, όλοι είχαν στοιχεία αντιπαθή στον χαρακτήρα τους, αυτός όμως ξεπερνούσε τα όρια. Ο τρόπος που σε κοίταζε, είτε είχες συναλλαγή μαζί του είτε όχι, ήταν λαίμαργος, αδηφάγος και προσβλητικός. Κατά τα άλλα, μιλούσε ευγενικά, καθώς πρέπει σε έναν κύριο που είχε καταφέρει να έχει μια ξεχωριστή κοινωνική θέση χάρη στον πλούτο του».

Ο Φ σταμάτησε τη διήγησή του με τη σιγουριά ότι δεν είχε αφήσει καμιά πτυχή σκοτεινή. Καθώς είδε την ικανοποίηση στο πρόσωπο του άλλου, χαμογέλασε ευχαριστημένος.

— Θα μπορούσατε να μου πείτε, αν έχετε την καλοσύνη, ποια ακριβώς χρονιά συνέβησαν αυτά τα γεγονότα; ρώτησε ο Ξένος με ύφος αθώο.

Ο Φ αιφνιδιάστηκε. Αυτήν την ερώτηση στ' αλήθεια δεν την περίμενε. Θύμωσε με τον εαυτό του για τη δεύτερη παράλειψή του μέσα σε λίγο χρόνο. Ήταν και εκείνη η πόρτα που τη βρήκε ο Ξένος ανοιχτή στο σπίτι του. Όμως, δεν ήταν ο άνθρωπος που έχανε εύκολα την αυτοκυριαρχία του. Τα βλέφαρά του τρεμόπαιξαν ελαφρά, αλλά παρέμεινε ατάραχος.

— Ήταν η χρονιά του 19.., απάντησε αδιάφορα. Φυσικά δεν έχει καμία σημασία για τη συζήτησή μας. Γι' αυτόν τον λόγο δεν αναφέρθηκα σ' αυτό. Ήταν Φεβρουάριος του 19.. Είμαι σε θέση να σας βεβαιώσω για την ακρίβεια του χρόνου. Πάντα κρατώ ημερολόγιο για τα σημαντικά γεγονότα της ζωής μου και χθες το βράδυ το συμβουλευτήκα, για άλλους λόγους βέβαια και όχι γιατί περίμενα την ερώτησή σας.

Ο Ξένος τράβηξε από τον φάκελό του ένα απόκομμα εφημερίδας και διάβασε.

— 15 Φεβρουαρίου του 19.. Η αστυνομία εξιχνίασε την υπόθεση της δολοφονίας του... Χάσεκ. Καθοριστική ήταν η κατάθεση του συγγραφέα Γιόζεφ Φ ο οποίος ήταν αυτόπτης μάρτυς στη σκηνή του φόνου.

Ο Φ έμεινε για λίγο σιωπηλός. Ύστερα έβγαλε έναν στεναγμό ανακούφισης.

— Αγαπητέ κύριε, βλέπω ότι είστε προετοιμασμένος. Ελέγχετε με μεθοδικότητα τα γεγονότα που σας διηγούμαι. Φυσικά οφείλω να παραδεχτώ πλέον την ταυτότητά μου. Πράγματι, εκτός από τον δολοφονημένο υπάρχει ο δολοφόνος και ... ο μάρτυρας της δολοφονίας, της παρούσας δολοφονίας. Είμαι ικανοποιημένος που επιβεβαιώνετε την ιστορία μου.

Αυτά είπε ο Φ και γέλασε χαρούμενα. Όμως ο Ξένος τον επανέφερε στη γνωστή ατμόσφαιρα.

— Το μόνο που αποδεικνύεται, προς το παρόν, είναι ότι είσατε μάρτυρας στον φόνο ενός ανθρώπου και ότι η κατάθεσή σας βοήθησε την αστυνομία.

— Σωστά, παρατήρησε εκείνος και, χωρίς να ρωτήσει τον Ξένο, παρήγγειλε δύο μπύρες.

ε΄ Ο ορθολογισμός

Οι δύο άντρες άφησαν το αυτοκίνητο και κατηφόρισαν προς τη μικρή πλατεία. Ήταν όμορφη αυτή η κωμόπολη που ήταν χτισμένη στις όχθες του ποταμού.

Η ιδέα για την επίσκεψη ήταν του Φ. Όταν ήπιαν το ποτό τους στην μπυραρία της πόλης, διαπίστωσαν πως ήταν ακόμα νωρίς. Ο Φ, θέλοντας να εκφράσει την ευχαρίστησή του και τα αισθήματα συμπάθειας προς τον Ξένο, του πρότεινε να ταξιδέψουν ως το όμορφο αυτό μέρος. Εκείνος δέχτηκε την πρόταση με ευχαρίστηση. Όπως εξήγησε, είχε επισκεφτεί αυτό το μέρος κάποιο χειμώνα, του είχε αρέσει πολύ και ήθελε να το δει ξανά και άλλη εποχή. Τώρα που ήταν καλοκαίρι, ήταν ιδανική ευκαιρία. Το φανταζόταν καταπράσινο. Ο Φ οδήγησε με μεγάλη άνεση το αυτοκίνητό του, ένα μικρό όμορφο ανοιχτό αυτοκίνητο. Η διαδρομή δεν ήταν πάνω από μία ώρα και είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Διέσχισαν ένα οροπέδιο με μικρούς διάσπαρτους λόφους, πευκόφυτους, και ύστερα βρέθηκαν στον αυχένα. Το πέρασμα τους οδήγησε γρήγορα στη μικρή κοιλάδα.

Η πλατεία ήταν σχεδόν κυκλική και από αυτήν ξεκινούσαν ακτινωτά πέντε δρόμοι. Οι τρεις από αυτούς κατέληγαν στο ποτάμι. Ακολούθησαν αυτόν που τους έβγαλε στις ξύλινες γέφυρες. Ήταν τρεις γέφυρες συνεχόμενες, στο σημείο που το ποτάμι διακλαδιζόταν σε τρεις χωριστές κοίτες. Στις ενδιάμεσες νησίδες υπήρχαν ωραία μαγαζιά, κυρίως εστιατόρια. Κάθισαν στον εξώστη, σε ένα από αυτά. Ήταν ένας ξύλινος εξώστης που τους έδινε τη δυνατότητα να έχουν κάτω από τα πόδια το ποτάμι. Κατά μήκος των νησίδων υπήρχαν πολλές ιτιές κλαίουσες που ακουμπούσαν τα κλαδιά τους στο νερό. Κρυμμένα στις φυλλωσιές πουλιά κελαηδούσαν όμορφα.

— Νομίζω πως πρέπει να αφήσουμε τη φύση να μιλήσει αντί για μας, είπε ο Φ και ο άλλος συμφώνησε. Πέρασε αρκετός χρόνος και οι δύο άνδρες, γευματίζοντας, μίλησαν λίγο, κυρίως για συνηθισμένα πράγματα. Όταν ολοκλήρωσαν το γεύμα και παρήγγειλαν τον καφέ τους, αισθάνθηκαν την ανάγκη να επανέλθουν στη γνωστή συζήτηση. Την αφορμή την έδωσε ο Ξένος.

— Αλήθεια, τι είναι σωστό να λέμε; Πέντε δρόμοι ξεκινούν από την πλατεία ή πέντε δρόμοι καταλήγουν στην πλατεία;

Ο Φ ενθουσιάστηκε με το ερώτημα.

— Στη περίπτωσή μας, είπε, και λαμβάνοντας υπ' όψιν τη φορά της αρχικής κίνησής μας, θα πρέπει, να θεωρήσουμε ως ορθή φράση την εξής: Ένας δρόμος οδηγεί στην πλατεία και τέσσερις ξεκινούν από αυτήν. Το ίδιο ακριβώς θα πούμε όταν θα φεύγουμε από εδώ. Μόνο που αυτός που οδηγεί στην πλατεία δεν θα είναι ο ίδιος με τον προηγούμενο. Εάν όμως σκεφτούμε την πλατεία ανεξάρτητα από τη δική μας κίνηση, τότε, νομίζω, ότι μπορούμε να προσεγγίσουμε με άλλο τρόπο την ορθότητα του λόγου. Στην περίπτωσή μας, φρονώ ότι δύο δρόμοι οδηγούν στην πλατεία και τρεις ξεκινούν από αυτήν. Στηρίζω τον ισχυρισμό μου στο γεγονός ότι οι τρεις δρόμοι συνδέουν την πλατεία με το ποτάμι και οι άλλοι δύο με την είσοδο και την έξοδο της πόλης. Στη μια περίπτωση το πιο ενδιαφέρον μέρος είναι το ποτάμι, στην άλλη η πλατεία. Βέβαια, δε θεωρώ καμιά επιλογή μου ως τη μόνη σωστή. Το συμπέρασμα που βγαίνει από τη διερεύνηση του προβλήματος που θέσατε είναι ότι υπάρχουν πολλές απαντήσεις σε κάθε θέμα και η ορθότητα εξαρτάται από τις υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίζει κανείς τους συλλογισμούς του. Σκεφτείτε για παράδειγμα την εξής πρόταση: «Ο ποταμός ξεχείλισε και πλημμύρισαν οι τρεις δρόμοι που οδηγούν στην κεντρική πλατεία. Τα νερά πλημμύρισαν και τους άλλους δυο δρόμους που ξεκινούν από την πλατεία». Η διατύπωση εδώ είναι σωστή γιατί λαβαίνει υπ' όψιν την κίνηση των νερών του ποταμού. Καταλαβαίνω βέβαια ότι η ερώτησή σας είναι φιλοσοφικού ενδιαφέροντος και έχει να κάνει με την αντίληψη περί αφετηρίας και προορισμού, επιτρέψτε μου όμως να δούμε, πριν από αυτό, τη λογική των απλών γεγονότων.

Ο Ξένος έδειξε ενδιαφέρον για τους συλλογισμούς του Φ και τον ενθάρρυνε να συνεχίσει.

— Ο Χάσεκ, ο τοκογλύφος... φαντάζομαι τον ενθυμείστε...

— Βεβαίως, είπε ο Ξένος και αυτός συνέχισε.

— «...Ήταν καταδικασμένος από τη στιγμή που βρέθηκε στο ποτάμι. Σ' αυτό δεν είχε καμιά ανάμειξη ο Πέτρος ούτε κανείς άλλος. Θα θυμάστε που σας διηγήθηκα ότι περπατούσε απρόσεχτα κοντά στην όχθη. Λογικά στην ηλικία του και μόνο η επαφή με το κρύο νερό θα του προκαλούσε καρδιακό επεισόδιο και θα έχανε τη ζωή του. Βέβαια, όπως αποδείχτηκε, δεν υπέστη τέτοιο επεισόδιο. Ο θάνατός του προήλθε από το μαχαίρωμα. Ωστόσο, σε μικρή απόσταση από το σημείο που έπεσε στο ποτάμι, υπάρχει ένας πολύ ψηλός τεχνητός κα-

ταρράχτης και εκεί δημιουργείται ένας τρομερός στροβιλισμός των νερών. Ο νέος τον πρόλαβε λίγο πριν τον ρουφήξει ο στρόβιλος.

Σας διηγούμαι αυτές τις λεπτομέρειες για να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι ο θάνατος του Χάσεκ ήταν αναπόφευκτος. Επιπρόσθετα, σας βεβαιώνω, προς αντιμετώπιση οποιασδήποτε άλλης πιθανότητας διαφορετικής έκβασης των γεγονότων, ότι στην περίπτωση που ο Πέτρος δεν πραγματοποιούσε την επιχείρησή του, ουδείς από τους άλλους παρεβρισκόμενους μπορούσε να τον σώσει. Η ηλικία τους ήταν απαγορευτική για μια τέτοια προσπάθεια. Ίσως η δική μου ηλικία να μην ήταν απαγορευτική, όμως εγώ ουδεμία τέτοια διάθεση είχα.

Συμπερασματικά λοιπόν, η μη πραγματοποίηση του φόνου από τον Πέτρο δε θα απέτρεπε τον θάνατο του τοκογλύφου. Αν λοιπόν δούμε τα πράγματα από τη σκοπιά του αποτελέσματος, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο φόνος ήταν μια πράξη παντελώς περιττή. Προσέξτε όμως τι ζητήματα γείρονται εδώ.

Η Δικαιοσύνη αντιμετωπίζει έναν τέτοιον φόνο χωρίς καμιά διάκριση. Μάλιστα η επιβάρυνση της προμελέτης εξακολουθεί να έχει ισχύ παρά την τυχαία εξέλιξη. Υπάρχει όμως και μια άλλη πλευρά. Ο φοιτητής, πριν από την απόπειρα του φόνου, προέβη στην πράξη της διάσωσης. Από τη σκοπιά της ευρύτερης αίσθησης δικαίου, που είναι η βάση του θεσμοθετημένου Δικαίου, αυτή η πρώτη πράξη αυτόνομα εγείρει την αξίωση της τιμής. Ευρισκόμαστε λοιπόν ενώπιον του εξής παραδόξου: Η κοινωνία, με τα θεσμικά της όργανα, οφείλει να τιμήσει, για τη διάσωση, και να τιμωρήσει για τη δολοφονία, τον ίδιο άνθρωπο, για δυο ξεχωριστές πράξεις που αφορούν επίσης το ίδιο άτομο.

Ευρισκόμαστε λοιπόν, ενώπιον ενός παραλογισμού, των θεσμών της κοινωνίας ή των λογικών αναλύσεων».

— Εσείς τι λέτε; ρώτησε ξαφνικά ο Φ τον Ξένο.

Εκείνος φάνηκε να ανταποκρίνεται αμέσως στην ερώτηση, αλλά, αντί απάντησης υπέβαλε ερώτηση.

— Δηλαδή ο φόνος έγινε μετά τη διάσωση;

— «Ασφαλώς, απάντησε ο Φ. Είχα σκοπό να σας το διευκρινίσω, αλλά με προλάβετε. Προφανώς ο φοιτητής δεν μπορούσε να διαπράξει τον φόνο εντός του νερού, εξαιτίας των φυσικών δυσκολιών. Το μαχαίρωμα έγινε λίγο πριν φτάσω εγώ στο σημείο. Όπως σας είπα, βρήκα τον Πέτρο να κρατάει ακόμα στο χέρι του το όργανο του φό-

νου. Δε σας κρύβω, από την αρχή φοβήθηκα ότι η θεωρία μου πως ο τοκογλύφος μαχαιρώθηκε πριν βρεθεί στο ποτάμι, υπήρχε κίνδυνος να καταρριφθεί από μια προσεκτική εξέταση. Όμως, είχα παρατηρήσει ότι η πληγή δεν είχε δημιουργήσει σοβαρή εξωτερική αιμορραγία και επί πλέον πόνταρα στην πειστικότητα της μαρτυρίας μου. Όπως σωστά πρόβλεψα, η ιατροδικαστική έρευνα δε διευκρίνισε το ζήτημα αυτό. Μετά την κατηγορηματική παρέμβασή μου, όλες οι διαδικασίες ακολούθησαν την οδό της ρουτίνας και φυσικά ουδείς είχε τη διάθεση να επεκταθεί σε λεπτομέρειες».

— Παρ' όλα αυτά εσείς διακινδυνεύσατε, είπε με έκθαψη ο Ξένος και, υπερβαίνοντας την ευγένεια, συνέχισε, σχεδόν επιπλήττοντας τον Φ. Δεν μου φαίνεστε για άνθρωπος που επιτρέπεται να ενεργήσει με τέτοια επιπολαιότητα.

— Ησυχάστε, απάντησε εκείνος χαμογελώντας. Προφανώς είχα εναλλακτικό σχέδιο. Αν τα πράγματα δεν πήγαιναν σύμφωνα με τους υπολογισμούς μου, θα ισχυριζόμουν ότι η επίθεση, η ληστεία και το σπρώξιμο είναι αναμφισβήτητα γεγονότα που με έκαναν να πλανηθώ σχετικά με τον φόνο.

— Μεγαλοφυές, αναφώνησε ο Ξένος και στη φωνή του ο Φ διέκρινε μια ανεπαίσθητη ειρωνεία που τον ανησύχησε. Όμως, δεν ήταν σίγουρος, γι' αυτό, και συνέχισε σαν να μη συνέβη τίποτα.

— Νομίζω πως πρέπει να επανέλθουμε στα ερωτήματα που δημιουργήσε αυτός ο ιδιαίτερος φόνος. Πέρα από τη δικαστική πλευρά, υπάρχει και η λεγόμενη ηθική πλευρά. Ξέρετε; Παρά την πρόοδο του πολιτισμού μας, η ηθική διάσταση ενός θέματος δεν ενσωματώνεται πάντα στο θεσμοθετημένο Δίκαιο της κοινωνίας.

— Συμφωνώ, είπε ο άλλος. Το να λείει κάποιος σε μια διήγησή του φεύδη είναι ηθικά ανεπίτρεπτο, όμως δε συνιστά πάντα ποινικό αδίκημα.

Ο Φ αισθάνθηκε ξανά την απειλή στα λεγόμενα του Ξένου, όμως εκείνος τον ενθάρρυνε να συνεχίσει χαμογελώντας και αυτός ανταποκρίθηκε.

— Η ηθική διάσταση του θέματος είναι πολύπλοκη. Κατ' αρχάς υπάρχει η άποψη ότι τη ζωή την έδωσε στον άνθρωπο ο Θεός και μόνο αυτός έχει δικαίωμα να την αφαιρέσει. Στην προκειμένη περίπτωση όμως υπάρχει κίνδυνος, με τους κανόνες της λογικής, να κατηγορήσουμε τον Πέτρο ότι απέτρεψε τον Θεό να αφαιρέσει τη ζωή του τοκογλύφου. Και έτσι να καταδικαστεί διπλά· και για τον φόνο και

για τη διάσωση. Αν προσεγγίσουμε την ηθική διάσταση όχι θεολογικά, αλλά με βάση τις ανθρώπινες αξίες της κοινωνίας, υπάρχει περίπτωση ο Πέτρος να πρέπει να τιμηθεί διπλά. Και για τη διάσωση ενός ανθρώπινου όντος και για το γεγονός ότι απάλλαξε την κοινωνία από ένα τιποτένιο και αντικοινωνικό άτομο. Βέβαια αυτή η προσέγγιση είναι πολύ συζητήσιμη. Έχω την αίσθηση ότι την αυτοδικία την έχει απορρίψει η πολιτισμένη κοινωνία. Παρ' όλα αυτά, παραμένει το ερώτημα της ηθικότητας σε πολλές περιπτώσεις. Μέχρι στιγμής λοιπόν τι προκύπτει ως συμπέρασμα; Η ξεροκεφαλιά του τοκογλύφου και η απροσεξία του μετέτρεψαν μια επικείμενη κλασική δολοφονία σε πολύπλοκο θέμα δικαιοσύνης, ηθικής και, σε τελευταία ανάλυση, σε ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα λογικής ανάλυσης. Κι έχουμε επί πλέον και το πρόβλημα του δράστη. Δεν θα έχετε ξεχάσει φαντάζομαι το κίνητρο της δολοφονίας. Ο Πέτρος θεωρούσε ότι είχε την υποχρέωση να δώσει στον γέρο μια απάντηση. Η μόνη απάντηση που ταίριαζε στην περίπτωση, ήταν η πράξη του φόνου, σύμφωνα με τον φοιτητή. Με αυτήν τη θεώρηση, η επιχείρησή του ήταν απόλυτα επιτυχής. Ο Πέτρος απέτρεψε τον πνιγμό του ανθρώπου, προκειμένου να φέρει σε πέρας τη δική του αποστολή. Έχουμε λοιπόν, εδώ, ίσως την πιο ξεκαθαρισμένη κατάσταση από άποψη λογικής εξέτασης.

— Εάν, για οποιοδήποτε λόγο, ο Πέτρος δεν πραγματοποιούσε αυτός τον φόνο θα είχε σοβαρό πρόβλημα; ρώτησε αδιάφορα ο Ξένος.

— Ασφαλώς. Η επιθυμία του νέου για την πράξη αυτή ήταν σημαντική για τη δική του ζωή. Θα έλεγα πως η αξία της αποδεικνύεται από το ρίσκο που ανέλαβε. Όπως σας έχω τονίσει, δεν ήθελε να κατηγορηθεί και είχε εκπονήσει ένα πολύ έξυπνο σχέδιο για τη δολοφονία. Όμως, η αποκοτιά του τοκογλύφου δημιούργησε αυτήν την επικίνδυνη για τον φοιτητή κατάσταση. Η επιθυμία του όμως υπερέβαινε πράγματι κάθε σύνεση. Βέβαια, όπως μου εξήγησε αργότερα, είχε κάνει μερικούς αστραπιαίους υπολογισμούς πριν βουτήξει στα παγωμένα νερά. Υπολόγισε πως η ακτή ήταν έρημη και πως θα μπορούσε να διαφύγει. Όπως όμως ξέρετε, οι υπολογισμοί του αυτοί ήταν λανθασμένοι. Τονίζω πάλι ότι ο νεαρός βρέθηκε σε στιγμή απόγνωσης. Έπρεπε να προλάβει να σώσει τον τοκογλύφο, γιατί μόνο έτσι μπορούσε να τον σκοτώσει.

Ο Φ σταμάτησε για μια στιγμή και, παρατηρώντας το ερωτηματικό βλέμμα του Ξένου, άλλαξε τόνο λέγοντας συλλογισμένως.

— Ίσως νομίζετε ότι μιλώ με κυνισμό. Δεν είναι έτσι. Φυσικά ο

φόνος είχε τις ύστερες επιπτώσεις του. Έγινα μάρτυρας δύσκολων ψυχικών καταστάσεων που δημιουργήθηκαν στη συνέχεια. Δεν επιθυμώ, προς το παρόν, να αναφερθώ σ' αυτά τα γεγονότα. Το μόνο που μπορώ τώρα να πω είναι ότι ο κυνισμός της κοινωνίας, καλώς ή κακώς, δε θωρακίζει το άτομο απέναντι στις ευαισθησίες του.

— Καλώς, είπε ο Ξένος και ο Φ χαμογέλασε.

Υστερα, βρίσκοντας ξανά το γνωστό ατάραχο ύφος του, συνέχισε.

— Είναι η ώρα να σας διηγηθώ τη γνωριμία μου με την Έλενα.

— Ωραία, αναφώνησε ο άλλος και αυτός έλαβε πάλι τον λόγο.

— «Όση ώρα μιλούσα με τους αστυνομικούς, ο Πέτρος τουρτούριζε. Τον είχα τυλίξει με το παλτό μου, όμως αυτός, όπως ήταν φυσικό, κρύωνε. Η όλη κατάσταση βοηθούσε βέβαια να μη φαίνεται η ταραχή του νέου. Τέλος, με το ατράνταχτο επιχείρημα ότι ήταν επείγον να οδηγήσω τον νεαρό στο σπίτι του, απαλλάχτηκα γρήγορα από τους αστυνομικούς.

Μας άνοιξε η Έλενα η οποία, βλέποντας τον αδελφό της, έμεινε άφωνη. Εκείνη την ώρα παρατήρησα κι εγώ ότι ο Πέτρος είχε μια όψη φριχτή. Τα μάτια του, κατακόκκινα κάτω από μια μεγάλη μελανιά που υπήρχε στο μέτωπό του, δημιουργούσαν μια αλλόκοτη αίσθηση. Ωστόσο, δεν ήταν η ώρα για εξηγήσεις. Ούτε για συστάσεις. Η Έλενα οδήγησε τον αδελφό της στο δωμάτιό του κι έτρεξε να του πάει στεγνά ρούχα. Εγώ συνέλαβα τον εαυτό μου να στέκεται σαν χαμένος, ακίνητος κοντά στην είσοδο. Παρά τη συγκίνηση που προκάλεσαν τα αλλεπάλληλα γεγονότα, ήμουν ψύχραιμος έως την ώρα που αντίκρισα την κοπέλα. Ένωσα σαν έφηβος που του κόβεται η ανάσα.

Αγαπητέ μου κύριε, είμαι υποχρεωμένος να σας πω ότι την ερωτεύτηκα κεραυνοβόλα. Ήταν όμορφη νέα, αλλά δεν είναι πάντα η ομορφιά αυτή που μας κάνει να ερωτευτούμε. Είναι κάποια περιεργα κύματα που εκπέμπονται και συλλαμβάνονται σ' αυτές τις περιπτώσεις. Έμεινα εκεί μαρμαρωμένος. Όμως, έστω και με δυσκολία, ανέκτησα την αυτοκυριαρχία μου. Είμαι καλά εκπαιδευμένος σ' αυτό. Όταν μπήκε η Έλενα ξανά στο σαλόνι, συστήθηκα και της δήλωσα γοητευμένος από την ομορφιά της. Αυτή, παρά την ένταση των στιγμών, έδειξε φανερά κολακευμένη. Εκείνη την ώρα φάνηκε και ο Πέτρος. Φορούσε στεγνά ρούχα, είχε τα μαλλιά του χτενισμένα και τα μάτια του ήταν λιγότερο κοκκινισμένα. Το σημάδι στο μέτωπο δε φαινόταν τόσο έντονο. Η Έλενα έφερε ποτήρια και μας προσέφερε κονιάκ. Το χρειαζόμασταν εκείνη την ώρα πολύ. Προσπαθώντας να

καταπολεμήσω την αμηχανία των στιγμών, πήρα τον λόγο και, απευθυνόμενος στην Έλενα, είπα.

— Ο αδελφός σας πήδηξε στο ποτάμι και έσωσε έναν γέρο.

Η Έλενα έβγαλε ένα επιφώνημα θαυμασμού και ύστερα ρωτούσε με το βλέμμα της.

— Θεέ μου, τι όμορφη που είναι, είπα μέσα μου.

Εκείνη την ώρα όμως ακούστηκε η ήρεμη φωνή του φοιτητή.

— Τον σκότωσα!

— Τι, πού, ποιον;

— Τον τοκογλύφο, τον σκότωσα.

Η νέα έμεινε αποσβολωμένη. Όταν συνήλθε από το πρώτο σοκ, έτρεξε και έκλεισε όλες τις κουρτίνες.

— Θα σε πιάσουν, είπε με τρόμο.

— Ησυχάστε, της είπα και πιάνοντάς την ελαφριά από τους ώμους, την τράνταξα για να συνέλθει.

Ένωσα το τρυφερό της σώμα να λύνεται στα χέρια μου και το κεφάλι της να γέρνει στον ώμο μου. Τα μαλλιά της χύθηκαν στην πλάτη μου και ο κατάλευκος λαιμός της άγγιξε τον δικό μου. Μέσα σ' αυτήν την εγκατάλειψη της απελπισίας βίωσα την πιο τρελή ηδονή της ζωής μου. Δεν ντρέπομαι που σας το ομολογώ, ήταν μια από τις κορυφαίες ερωτικές στιγμές που ένωσα ποτέ. Φυσικά η κρισιμότητα της κατάστασης και ο απέραντος θαυμασμός μου για τη νέα δε μου επέτρεψαν να φανερώσω τίποτα απολύτως από όσα αισθάνθηκα.

— Ησυχάστε, επανέλαβα, αφού με μια απαλή κίνηση την απομάκρυνα από κοντά μου. Δεν κινδυνεύει από κανέναν.

Η Έλενα με κοίταξε με ευγνωμοσύνη ανάμεικτη με δυσπιστία και ύστερα στράφηκε ερωτηματικά στον αδελφό της.

Εκείνος, με ένα κούνημα του κεφαλιού του, της επιβεβαίωσε ότι μιλούσα θετικά και σοβαρά. Ανακουφισμένη από τη συνειδητοποίηση της αποφυγής του κακού, άφησε τις άλλες ανησυχίες και την περιέργειά της για αργότερα. Καθώς κατάλαβε ότι είχε υπερβεί τους κανόνες της ευγένειας και τα όρια της ψυχραιμίας, με κίνδυνο να δώσει την αίσθηση της υστερικής γυναίκας, πράγμα το οποίο δε θα συγχωρούσε ποτέ στον εαυτό της, αποφάσισε να φερθεί με την ανωτερότητα που απαιτούσαν οι περιστάσεις.

— Σημασία έχει ότι είσαι καλά είπε στον Πέτρο και του χάριδεψε τρυφερά τα μαλλιά. Και εσάς κύριε, συνέχισε, στρεφόμενη σε μένα, να σας έχει ο Θεός καλά. Διαισθάνομαι ότι σε σας χρωστάμε τα πάντα.

Καθώς είπε αυτά τα λόγια, γέμισε τα ποτήρια μας κονιάκ και παίρνοντας ένα ακόμα, για αυτήν, το γέμισε κι αυτό.

— Στην υγειά μας, είπε με περισσή χάρη και τσούγκρισε το ποτήρι της με τα δικά μας. Ήπια το ποτό της μία και κάτω, πριν εμείς προλάβουμε την πρώτη γουλιά».

Ο Φ, λέγοντας τα τελευταία λόγια, έκανε μια περίεργη κίνηση με τα χέρια. Φάνηκε ότι ήθελε να αναπαραστήσει τη σκηνή της διήγησης. Ο Ξένος όμως κατάλαβε ότι καλούσε τον σερβιτόρο. Πλήρωσε τον λογαριασμό παρά τη διαμαρτυρία του άλλου.

Σηκώθηκαν ταυτόχρονα, χωρίς συνεννόηση, και πήραν τον δρόμο του γυρισμού. Περιέργως δεν είχαν διάθεση να πουν τίποτα. Όταν πέρασαν πάλι από την πλατεία ο Ξένος ψιθύρισε.

— Τελικώς, είναι κυκλική.

Ο άλλος μουρμούρισε κάτι που δεν ακούστηκε και βάδισαν προς το μέρος που είχαν σταθμεύσει το αυτοκίνητο.

Στην επιστροφή ο Φ οδήγησε με τον ίδιο ασφαλή τρόπο. Ήταν και οι δυο σιωπηλοί. Κάπου κάπου ο Φ σιγοτραγουδούσε και ο Ξένος τον συνόδευε σ' όλους τους σκοπούς. Ήταν αυτό παράξενο. Πώς γνώριζε όλα αυτά τα άσματα ο Ξένος;

στ' Η Έλενα

Την άλλη μέρα στις εννιά το πρωί ειδοποίησαν τον Ξένο ότι ένας κύριος τον περίμενε στη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου. Ήταν έτοιμος για την έξοδό του. Έτσι, στη στιγμή βρέθηκε στο σαλόνι του ξενοδοχείου.

— Ξέρω, ξέρω, είπε στον Φ, βρήκατε εκείνη την κάρτα με το όνομα του ξενοδοχείου, που μου παράπεσε προχθές στο δωμάτιό σας. Κάνατε πως δεν την προσέξατε.

Η αλήθεια είναι ότι ο Ξένος, όταν χώρισαν την προηγούμενη μέρα, φοβήθηκε μήπως δε βρεθεί ξανά με τον Φ. Σκέφτηκε μάλιστα να του ζητήσει συγκεκριμένη συνάντηση. Καθώς όμως τον είδε προβληματισμένο και σιωπηλό, περιορίστηκε σε έναν ευγενικό αποχαιρετισμό.

— Τα πράγματα έχουν πάρει τον δρόμο τους, μουρμούρισε φεύγοντας και χαμογέλασε ικανοποιημένος.

Τώρα τον έβλεπε πρωί πρωί εμπρός του και τον καλημέρισε εγκάρδια.

Εκείνος, απάντησε με την ίδια θέρμη αγνοώντας το πείραγμά του. Αποφάσισαν να κάνουν έναν περίπατο στο πάρκο της πόλης. Αυτήν τη φορά η συζήτηση ξεκίνησε ενώ ακόμα βιάδιζαν. Ο Φ δεν περίμενε καν να τον ρωτήσει σχετικά ο Ξένος.

— «Εκείνη η κίνηση με τα ποτήρια να ηχούν και το ποτό να εξαφανίζεται χωρίς ανάσα με φούντωσε. Ακόμα και τώρα που τη σκέφτομαι, νιώθω μια ιδιαίτερη διέγερση που ξεφεύγει από τα όρια της ερωτικής συγκίνησης. Αυτή η νέα έδειχνε μια τόλμη που υπερέβαινε τις συνήθειες και που, αντί να αφαιρεί, πρόσθετε θηλυκότητα και χάρη. Είναι αλήθεια ότι κι εγώ αμφέβαλλα αρχικά για τις εντυπώσεις αυτές, φοβούμενος πως μπορεί να οφείλονται στις υπερβολικές επιθυμίες που μερικές φορές δημιουργούν εικονικές πραγματικότητες. Όμως, και η φύχραιμη, εκ των υστέρων, αποτίμηση, ουδόλως μετέβαλε την αρχική μου αίσθηση. Ο Πέτρος, βαδίζοντας προς το σπίτι, μου είχε πει λίγα πράγματα για την αδελφή του που όμως, κάθε άλλο παρά με προετοίμασαν για τη μεγάλη έκπληξη. Σε κάθε περίπτωση, παρά την ιδιαίτερη ψυχική μου φόρτιση, δεν επέτρεψα σε κανένα σημείο του σώματός μου να φανερώσει την ταραχή μου ή καλύτερα την τάλαντωση που είχε προκληθεί σε όλο το είναι μου. Αντίθετα, την πείραξα ευγενικά βγάζοντας ένα επιφώνημα θαυμασμού.

Εκείνη την ώρα ο Πέτρος συννέφιασε ξαφνικά. Κάλεσε κοντά του την Έλενα και με φράσεις σύντομες και σαφείς της εξήγησε πλήρως τα γεγονότα που συνέβησαν στη γέφυρα. Τελειώνοντας αυτήν την αφήγηση, αναφέρθηκε και σε όλα τα περιστατικά που είχαν σχέση με την προετοιμασία του φόνου και με τις συναντήσεις του με τον Χάσεκ, φροντίζοντας να ενημερώσει και εμένα. Σε όλη τη διάρκεια αυτής της διήγησης η Έλενα ήταν σιωπηλή και ψύχραιμη. Από ένα σημείο και μετά, όπως καταλαβαίνετε, η διήγηση είχε ενδιαφέρον και για μένα. Παρά τον μονομερή προσανατολισμό του δικού μου ενδιαφέροντος στα ερωτικά ζητήματα, δεν μπορούσα να αδιαφορήσω για αυτά τα συγκλονιστικά γεγονότα που έδιναν εξήγηση σε μια απόπειρα που συνέβη με τόσο παράξενο τρόπο και που τη συγκάλυψή της είχα ήδη δρομολογήσει, χωρίς να γνωρίζω τόσο σημαντικά πράγματα».

Ο Φ σταμάτησε, αναγκάζοντας και τον συνομιλητή του να σταθεί κι αυτός.

— Ξέρετε; είπε, εκείνη την ώρα δε με ένοιαζε ιδιαιτέρως να μάθω. Η διαίσθησή μου με οδηγούσε θαυμάσια. Ύστερα δε επιτρέπεται σε έναν σοβαρό άνθρωπο να εκδηλώνει με τρόπο απρεπή την περιέργειά του.

— Έτσι δεν είναι; ρώτησε τον Ξένο.

Εκείνος έγνεψε καταφατικά, αγνοώντας τον υπαινιγμό και ο Φ άρχισε πάλι να βαδίζει και να μιλά.

— «Όταν ο Πέτρος τελείωσε τη διήγησή του, γύρισε σ' εμένα και είπε.

— Φυσικά υπάρχει ένα ερώτημα για την πράξη σας. Όμως, γνωρίζω ότι δεν πρόκειται να μου πείτε τίποτα, σ' αυτήν τη φάση. Θα ήμουν όμως ευτυχής, αν κάποια φορά μου εξηγήσατε.

— Κι εσείς πρέπει να μου εξηγήσετε, του απάντησα πρόσχαρα, επιβεβαιώνοντας έμμεσα τις εκτιμήσεις του.

Εκείνη την ώρα δεν ήμουν πράγματι διατεθειμένος να μιλήσω.

Ωστόσο, συνέβη κάτι αναπάντεχο που με αναστάτωσε ξανά. Η Έλενα ήρθε κοντά μου και αφού μου έπιασε τρυφερά τα χέρια, με κοίταξε βαθιά στα μάτια.

— Σας χρωστώ αιώνια ευγνωμοσύνη, είπε. Όμως ο Πέτρος παρέλειψε να σας αναφέρει κάτι σημαντικό που αφορούσε τη σχέση της οικογένειάς μας με τον πνιγμένο.

Σημειώστε, σας παρακαλώ, ότι η Έλενα αναφέρθηκε στον νεκρό χρησιμοποιώντας αυτήν την έκφραση. Φυσικά, η Έλενα θεωρούσε πως η ενέργεια του αδελφού της δεν είχε το καθοριστικό βάρος στην αφαίρεση της ζωής του Χάσεκ. Δεν ξέρω αν αυτό οφειλόταν στην ενστικτώδη προσπάθειά της να προστατέψει τον αδελφό της ή στη βαθύτερη πεποίθησή της. Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ενισχύει την άποψη της σχετικότητας που ήδη τη θίξαμε εκτενώς. Ας επανέλθω όμως στην Έλενα. Χωρίς δισταγμό και περιττές λεπτομέρειες, μόνο με ένα ελαφρό κοκκίνισμα στα μάγουλα, μου διηγήθηκε τη μικρή της περιπέτεια με τον γέρο. Μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ότι δεν προσπάθησε ούτε να δικαιολογήσει τα συμβάντα ούτε και να τα καταδικάσει. Ήταν καθαρό ότι δεν ήθελε να φανερώσει τα δικά της αισθήματα παρά το γεγονός ότι έδινε μεγάλη αξία στη γνώμη που θα διαμόρφωνα εγώ. Η συνειδητοποίηση αυτής της πραγματικότητας με γέμισε χαρά. Όμως, πριν από αυτό αισθάνθηκα έναν τρομερό πόθο να φουντώνει μέσα μου. Φυσικά η αυτοκυριαρχία μου με προστάτευσε.

Όταν η Έλενα τελείωσε, με κοίταξε ερωτηματικά κι εγώ της χαμογέλασα. Ήταν νομίζω η πιο σοφή αντίδραση που είχα ποτέ.

Φανταστείτε, τώρα τα διάφορα ενδεχόμενα της αντίδρασής μου και τις συνέπειές τους.

Κατ' αρχάς, αν τολμούσα να της φανερώσω αυτά που πραγματικά αισθάνθηκα, θα δημιουργούσα τη χειρίστη εντύπωση για εμένα. Αφήστε που κινδύνευα να εγγραφώ στη λίστα των επόμενων δολοφονικών σχεδίων του Πέτρου. Αυτό το τελευταίο μην το θεωρήσετε ενδεχόμενο αστεϊσμού μου. Τότε δεν ήξερα τον πραγματικό λόγο του σχεδίου εναντίον του τοκογλύφου και, όπως ήταν φυσικό, περνούσαν από το μυαλό μου οι λόγοι τιμής και άλλοι παρόμοιοι λόγοι.

Αν έδειχνα ενόχληση και αποδοκιμασία, νομίζω πως θα ερχόταν το τέλος της γνωριμίας μου, όχι μόνο με την Έλενα αλλά και με τον Πέτρο. Αυτό θα ήταν καταστροφικό. Πρώτο, γιατί ήμουν ήδη ερωτευμένος με τη νέα, δεύτερο, γιατί θα έχανα την ευκαιρία να μελετήσω την ψυχολογία ενός σπάνιου από κάθε άποψη ανθρώπου, που ήταν μπλεγμένος σε μια υπόθεση δολοφονίας και τρίτο, γιατί θα δημιουργούσα την αίσθηση ότι είμαι ένας συντηρητικός άνθρωπος. Ένας άνθρωπος που το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η διαιώνιση της καθώς πρέπει συμπεριφοράς, σε τελευταία ανάλυση της υποκρισίας.

Αν τέλος υποτιμούσα το γεγονός του χαϊδολογήματος, ή χειρότερα το δικαιολογούσα, θα διέπραττα το ηθικό αδίκημα της προσβολής όλης της οικογένειας.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η γλώσσα δημιουργεί κινδύνους μεγάλων παρεξηγήσεων. Μια λέξη να μην τοποθετηθεί σωστά στην αλληλουχία των νοημάτων και η καταστροφή είναι προ των πυλών.

Ενώ το χαμόγελο είναι άλλη περίπτωση. Πρώτα πρώτα, με αυτόν τον τρόπο δηλώνεις την ευγένεια των αισθημάτων σου. Ύστερα, αφήνεις το αναγκαίο αίνιγμα να αιωρείται. Φυσικά και το χαμόγελο θέλει την προσοχή του. Υπάρχουν στην ιστορία χαμόγελα που οδήγησαν σε φόνους γιατί έκρυβαν ειρωνεία και σαρκασμό και άλλα που οδήγησαν σε μεγάλες ψυχρότητες γιατί έκρυβαν υποκρισία. Στην περίπτωσή μας τα πράγματα εξελίχτηκαν κατ' ευχήν. Δε θέλω να υπερηφανεύομαι άσκοπα, αλλά, από ανάγκη να φωτιστούν τα γεγονότα, σας τονίζω, ότι είμαι ιδιαίτερα εκπαιδευμένος στο να πειθαρχώ τα αισθήματά μου».

— Το ξέρω, είπε ο Ξένος και τον παρότρυνε να συνεχίσει.

Όμως ο Φ είχε πέσει σε βαθιά συλλογή. Όταν αποφάσισε να μιλήσει ξανά, ήταν ιδιαίτερα προβληματισμένος.

— Δε γνωρίζω αν πράττω σωστά που διηγούμαι διάφορες λεπτομέρειες και αναφέρω συλλογισμούς. Αναρωτιέμαι μήπως αυτό σας κουράζει. Μήπως εγώ καθυστερώ τη δράση. Για παράδειγμα, ο ακροατής μπορεί να θέλει να μάθει πώς αντέδρασε η Έλενα στο χαμόγελό μου και τι έγινε μετά κι εγώ δίνω διάλεξη για τις λέξεις, τα σύμβολα και τις κινήσεις των χειλιών.

Ο Ξένος τον διαβεβαίωσε ότι η ουσία της διήγησης βρίσκεται σ' αυτήν την πολύπλευρη διερεύνηση γεγονότων και καταστάσεων και τόνισε ιδιαιτέρως πως δε θεωρεί καλή τη συνεχή δράση που βάζουν οι μυθιστοριογράφοι των ημερών μας στα έργα τους, προκειμένου να κρατήσουν δήθεν ψηλά το ενδιαφέρον των αναγνωστών.

— Η μυθιστοριογραφία δεν είναι περιγραφή μαχών ή καταδίωξη ληστών, κατέληξε ο Ξένος και ο Φ συμφώνησε. Παίρνοντας με τη σειρά του τον λόγο συνέχισε.

— «Φυσικά, όση ώρα μου μιλούσε η Έλενα δε συνέχιζε να μου κρατάει τα χέρια. Αυτό δεν το λέω χάριν αστεϊσμού. Μόλις πριν, που σκεφτόμουν τα γεγονότα, συνειδητοποίησα πως είχα παραλείψει να σας αναφέρω ότι το κράτημα το χεριών μου δεν κράτησε περισσότερο από μιαν ανάσα. Δεν είναι βέβαια αναγκαίο στις διηγήσεις να αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες, όμως στην περίπτωσή μας είναι σημαντική η παράλειψή μου. Δε θα ήθελα, από λανθασμένη εκτίμηση,

να νομίζετε ότι μου κρατούσε τα χέρια την ώρα που μου εξιστορούσε τις «περιπέτειές» της με τον γέρο. Ίσως να σχηματίζατε την εντύπωση πως είναι ολωσδιόλου κυνική. Εάν συνέβαινε αυτό, θα ήταν μεγάλη προσβολή. Και για αυτήν την προσβολή αποκλειστικός υπεύθυνος θα ήμουν εγώ.

Επιτρέψτε μου, αγαπητέ κύριε, να σας πω ότι σε παρόμοια θέματα είμαι πολύ αυστηρός με τον εαυτό μου. Πιστεύω πως επανόρθωσα εγκαίρως και γι' αυτό προχωρώ τη διήγησή μου, πιο επιφυλακτικός αυτήν τη φορά.

Λοιπόν, το χαμόγελο βοήθησε σημαντικά στην ηρεμία που διαμορφώθηκε.

Εκείνη την ημέρα δε συνέβη κανένα άλλο γεγονός άξιο αναφοράς. Η Έλενα μου στέγνωσε το παλτό στη σόμπα, ήπιαμε ένα κονιάκ ακόμη και συμφωνήσαμε να μιλήσουμε την επομένη. Φυσικά πρέπει να σας πω ότι συμφωνήσαμε να κρατήσουμε ως επτασφράγιστο μυστικό, όλα όσα μόνο εμείς ξέραμε για τον φόνο.

Όταν γύρισα στο σπίτι ήμουν υπερβολικά χαρούμενος. Η υπηρέτριά μου με κοίταξε κατάπληκτη.

— Είστε μεθυσμένος, κύριε; με ρώτησε καθώς με άκουσε να σιγοτραγουδώ. Όμως συναισθανομένη την αυθάδεια της συμπεριφοράς της, έβαλε τα κλάματα παρακαλώντας με να τη συγχωρήσω. Εγώ συνέχισα να τραγουδώ ανεβαίνοντας τις σκάλες. Πριν φτάσω στην είσοδο του δωματίου μου, την είδα, με την άκρη του ματιού μου, να σταυροκοπιέται.

Ποτέ δε φανταζόμουν πως ένας φόνος θα μου έφτιαχνε τόσο πολύ τη διάθεση. Η υπηρέτρια που δεν ήξερε τα γεγονότα, τελικώς νόμισε πως είχα παραφρονήσει».

— Ένας φόνος; ρώτησε ξαφνικά ο Ξένος.

— Ένας φόνος, τόνισε κατηγορηματικά ο Φ.

Οι δυο άνδρες χωρίς να το καταλάβουν, είχαν βρεθεί βαθιά στην καρδιά του πάρκου, όπου υπήρχε η όμορφη μικρή λίμνη με τις μαύρες πάπιες. Ήταν εκεί πολλοί άνθρωποι. Ιδιαίτερα κυρίες με μικρά παιδιά που τάζιζαν τα πουλιά και χοροπηδούσαν γελώντας κάθε φορά που οι πάπιες κολυμπούσαν γρήγορα για να αρπάξουν την τροφή τους. Ο Φ και ο Ξένος δεν έδωσαν καμιά απολύτως σημασία στα παιδιά, στις πάπιες και στις κυρίες που έμοιαζαν με μαμάδες. Αδιαφόρησαν χαρακτηριστικά και για τις εκκλήσεις κάποιου που προφανώς είχε χαθεί και ζητούσε βοήθεια, μα η γλώσσα του ήταν σε όλους

άγνωστη και αυτό επέτεινε την απελπισία του. Κάποια μόνο στιγμή γύρισαν, όταν άκουσαν μια κραυγή χαράς και είδαν τον δυστυχή αλλόφωνο να αγκαλιάζει μια πανύψηλη ξεναγό. Προφανώς ο άνθρωπος χρωστούσε τη σωτηρία του στην ιδιομορφία της φύσης. Διότι πώς αλλιώς θα εύρισκε άκρη με τις ξεναγούς που ήταν όλες ξανθιές και άχαρες;

Το μικρό διάλειμμα σιωπής έκανε τους δυο άντρες να συγκεντρώσουν καλύτερα τη σκέψη τους.

— Πού μείναμε; ρώτησε ο Φ και ο άλλος του απάντησε περιπαικτικά.

— Στον φόνο!

Αυτός γέλασε, αλλά συνέχισε με το γνωστό σοβαρό ύφος.

— Δε νομίζω ότι έχει αξία να σας διηγηθώ χρονολογικά τα γεγονότα που ακολούθησαν τις επόμενες ημέρες. Εξάλλου, αυτό θα απαιτούσε πολύ μεγάλη συγκέντρωση προκειμένου να ταξινομηθούν όλα στη μνήμη μου.

Ο Φ διέκοψε ξαφνικά σφίγγοντας δυνατά τα χέρια του. Ζητώντας συγνώμη για την αιφνίδια κρίση αδυναμίας, συνέχισε ήρεμος πια.

— «Τις επόμενες ημέρες η Έλενα και ο Πέτρος είχαν γίνει η μόνη παρέα μου. Κάθε φορά που τους επισκεπτόμουν, η Έλενα μου έλεγε ότι άργησα. Έτσι κι εγώ έφτασα στο σημείο να πίνω τον πρωινό μου καφέ στο σπίτι τους. Πολλές φορές με επισκέπτονταν και αυτοί στο δικό μου σπίτι. Πάντα όμως μαζί. Θα σας διηγηθώ ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες γι' αυτές τις συναντήσεις αργότερα. Τώρα, θέλω να σας ξεκαθαρίσω τα εξής ζητήματα.

Η επαφή μου αυτή με τους δυο νέους, σε συνδυασμό με μια μικρή ιδιωτική έρευνα για την οποία σας έχω μιλήσει ήδη, μου έδωσε τη δυνατότητα να μάθω όλα αυτά που από την αρχή σας διηγήθηκα. Ο έρωτάς μου για την Έλενα γιγάντωνε μέσα μου. Όμως, όσο αυτός μεγάλωνε, τόσο εγώ επιμελώς τον έκρυβα. Τέλος, ανάμεσα σ' εμένα και τον Πέτρο αναπτύχτηκε μια ιδιόμορφη σχέση που δυστυχώς δημιούργησε δύσκολες, έως δυσάρεστες, καταστάσεις.

Παρακαλώ, επειδή είναι πολύ σημαντικό να μην υπάρχουν κενά λογικής στην ιστορία, πέστε μου, είναι κάτι που δεν έχω διευκρινίσει στη διήγησή μου; Κάτι που λησμόνησα και αφήνει ερωτήματα σε σας; Ξέρετε; Οι ιστορίες ελέγχονται πιο καλά από τους ακροατές, γιατί αυτοί που τις διηγούνται παρασύρονται από τη φόρτιση των γεγονότων και οδηγούν την αφήγηση σε κενά και ενίοτε σε παραλογισμούς».

Ο Φ σώπασε περιμένοντας με αγωνία τις παρατηρήσεις του συνομιλητή του. Εκείνος έμεινε μερικές στιγμές συλλογισμένος και ύστερα βεβαίωσε τον Φ πως ορισμένα ερωτήματά του δεν είχαν να κάνουν με την πληρότητα και τη λογική της διήγησης, αλλά ήταν ερωτήματα προβληματισμού και προεκτάσεων. Στην πορεία της συνομιλίας, κάποια στιγμή, του είπε ότι θα τα θέσει, αν χρειαστεί. Ο άλλος έμεινε ικανοποιημένος από την ευθεία, μελετημένη και ειλικρινή απάντηση του Ξένου. Στην πορεία της γνωριμίας τους όλο και πιο πολύ εκτιμούσε τα προτερήματα του συνομιλητή του.

Η εξέλιξη της συζήτησης, σ' αυτό το σημείο, απαιτούσε διακοπή. Συμφώνησαν αμέσως και οι δυο. Συμφώνησαν επίσης να συνεχίσουν το βράδυ της ίδιας μέρας.

— Ας δοκιμάσουμε και τη νυκτερινή συνομιλία, είπε ο Ξένος όλο κέφι και γέλασαν χαρούμενοι.

ζ' Η αγωνία για το μαχαίρι

Η νύχτα στην πόλη είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Κατ' αρχάς, ήταν πιο δροσερή η ατμόσφαιρα. Ύστερα, οι φωτισμοί έδιναν ξεχωριστό τόνο στα ανακαινισμένα κτήρια. Όμως, ο Φ και ο Ξένος δεν έδιναν σημασία σ' αυτά. Διάλεξαν ένα ήσυχο μπαρ και ξεκίνησαν τη συζήτησή τους.

Πήρε ξανά το λόγο ο Φ.

— «Όταν πέρασε η θύελλα των πρώτων ημερών, η Έλενα μου είπε ότι θέλει τη συμβουλή μου σε κάποιο σοβαρό ζήτημα που την απασχολούσε. Ήταν φανερό ότι έτρεφε απεριόριστη εκτίμηση στην κρίση μου και επιπλέον ένιωθε για εμένα, από την αρχή, απεριόριστη ευγνωμοσύνη. Σε κάποιες στιγμές μου έδινε τη αίσθηση ότι τρεμόπαιζε εντός της μια ερωτική συγκίνηση. Ωστόσο, δεν ήμουν σε θέση να εκτιμήσω με κατηγορηματικό τρόπο τη βασιμότητα μιας τέτοιας πιθανότητας και, πιστέψτε με, το θέμα ήταν εξόχως σημαντικό για εμένα. Ήμουν ένας ώριμος άνδρας και δεν μπορούσα να στηρίζομαι σε διαισθητικές παρατηρήσεις.

Ήμουν λοιπόν στο σπίτι της. Την είχα επισκεφτεί λίγο πριν από το μεσημέρι και ο Πέτρος έλειπε. Ήταν η πρώτη φορά που τη συναντούσα μόνη της. Όταν συνειδητοποίησα αυτήν την πραγματικότητα, ένιωσα τρομερή ταραχή. Όμως, αυτό ουδόλως το έδειξα. Μάλιστα ευγενικά της δήλωσα πως είμαι γοητευμένος μαζί της και ότι νιώθω πάντα χαρά όταν τη συναντώ. Ξέρετε, οι ερωτευμένοι σπάνια μιλούν μ' αυτόν τον τρόπο. Συνήθως τραυλίζουν διάφορες ανοησίες κοκκινίζοντας. Εγώ είχα πάντα τον τρόπο μου. Τώρα που το σκέφτομαι, δεν ξέρω αν θα έπρεπε να είμαι ευτυχής γι' αυτό.

Η Έλενα μου ζήτησε να την ακολουθήσω στο δωμάτιό της. Ανοίγοντας το συρτάρι του κομοδίνου της, μου έδειξε τον υποθηκευμένο της θησαυρό. Γυρίσαμε και οι δυο στο σαλόνι. Μου σέρβιρε καφέ κι ύστερα με κοίταξε στα μάτια και ρώτησε.

— Τι θα τα κάνω αυτά τώρα;

Ομολογώ πως αιφνιδιάστηκα. Όμως, φαίνεται ότι την ερώτηση την είχε απευθύνει στον εαυτό της γιατί, χωρίς να περιμένει απάντηση, συνέχισε.

— Σε καμία περίπτωση η πράξη μου δεν είχε το χαρακτήρα της συναλλαγής. Η παραδοχή μιας τέτοιας πιθανότητας θα ήταν μια αβάστακτη ντροπή για μένα. Ο κύριος Χάσεκ με αιφνιδίασε με όλον αυτόν τον θησαυρό. Φυσικά από την πρώτη στιγμή θεώρησα υποχρέωσή μου να τον επιστρέψω. Όμως τα γεγονότα με πρόλαβαν.

Ο τρόπος που έθεσε το θέμα με ενθουσίασε. Όλο και πιο πολύ έβλεπα πως αυτή η νέα άξιζε το θαυμασμό μου και όχι μόνο αυτόν. Της απάντησα ότι συμφωνώ απολύτως μαζί της και τη ρώτησα αν είχε συζητήσει το θέμα με τον Πέτρο. Μου απάντησε πως κι αυτός συμφωνούσε μαζί της.

Ωστόσο, παρά την εκτενή συζήτησή μας, δεν καταφέραμε να βρούμε τρόπο να υλοποιηθεί η απόφαση της Έλενας για επιστροφή των τιμαλφών. Εγώ τη βεβαίωσα πως ο Χάσεκ δεν είχε κανέναν κληρονόμο. Την περίπτωσή να παραδοθούν στο δημόσιο την αποκλείσαμε για αποφυγή ερωτήσεων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν απρόβλεπτες εξελίξεις.

Στο τέλος, της έριξα την ιδέα να τα επιστρέψει στον πατέρα της. Τουλάχιστον το ρολόι και το δαχτυλίδι. Το είπα χάριν αστεϊσμού, όμως η Έλενα έλαμψε.

— Τα τιμαλφή ήταν ενέχυρο, είπε θριαμβικά. Έκανε κάτι υπολογισμούς μουρμουρίζοντας και στο τέλος φώναξε χαρούμενη. Χρωστάω στον Χάσεκ εκατό κεριά.

Ήταν τόσο ενθουσιασμένη που χύθηκε στην αγκαλιά μου και με φίλησε τρυφερά, σχεδόν στα χείλη. Βρέθηκα κυριολεκτικά σε μεγάλη σύγχυση. Από τη μια μεριά ένιωσα να μου κόβονται τα γόνατα από τη γλυκιά ταραχή και από την άλλη λύθηκα στα γέλια.

Δε θα μπορούσα να φανταστώ πιο τίμια και έξυπνη λύση, σε ένα πρόβλημα σοβαρής ηθικής τάξης σαν και αυτό που αντιμετωπίζαμε.

Την άλλη κιόλας μέρα η Έλενα, με δάνειο που της έδωσα, αγόρασε εκατό κεριά και τα πήγε στο νεκροταφείο της πόλης. Έδωσε κι ένα καλό φιλοδώρημα στον υπάλληλο του Δήμου και του ζήτησε να ανάβει κάθε μέρα ένα στη μνήμη του. Ο υπάλληλος παραξενεύτηκε, όμως δεν ήταν δουλειά του να ρωτάει και απομακρύνθηκε διακριτικά.

Η σύναψη του δανείου με την Έλενα δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Με απαίτησή της, καταγράφηκαν με λεπτομέρειες όλοι οι όροι αποπληρωμής και το επιτόκιο καθορίστηκε με σκληρές διαπραγματεύσεις. Φυσικά, εγώ ξεκίνησα προτείνοντας μια δωρεά, υποχώρησα σε ένα άτοκο δάνειο και τελικώς συμβιβάστηκα με μια κανονική συμφωνία.

Πρέπει να σας πω, αγαπητέ κύριε, ότι η Έλενα εξόφλησε πλήρως το δάνειό της. Από τη στιγμή της σύναψής του, έκανε κάθε προσπάθεια να βρει δουλειά. Τη βοήθησα σχετικά κι εγώ, όμως, με την αξία της, έγινε μια άριστη πωλήτρια σε βιβλιοπωλείο.

Με την ευκαιρία σας αναφέρω ότι ο υπάλληλος ελάχιστα κεριά άναψε στη μνήμη του Χάσεκ. Τα περισσότερα τα πούλησε, όμως αυτή μου τη διαπίστωση δεν έκρινα σκόπιμο να την κοινοποιήσω στην Έλενα».

Ο Φ ίσως ήθελε να φλυαρήσει ακόμα γύρω από αυτή την ιστορία, όμως τον διέκοψε η ερώτηση του Ξένου.

— Δεν σας ρώτησε ο Πέτρος γιατί κάνατε τον φόνο;

Ο άλλος τον κοίταξε παραξενεμένος.

— Θέλετε να πείτε γιατί δεν αποκάλυψα τον δολοφόνο;

— Ω, με συγχωρείτε, είπε ο Ξένος, με συγχωρείτε πολύ.

Ο Φ δεν έδωσε σημασία στο μπέρδεμα του συνομιλητή του και απάντησε.

— «Ναι, κάποια στιγμή, εξήγησα στον Πέτρο και στην Έλενα τη γνωριμία μου με τον Χάσεκ και την αντιπάθεια που έτρεφα γι' αυτόν. Προσέθεσα και τη συμπάθεια που ένιωσα για τον νεαρό από την πρώτη στιγμή που τον είδα. Εξάλλου, τους τόνισα πως πάντα εξετάζω τα πράγματα, πολλές φορές, από την άποψη του αποτελέσματος και μια τέτοια εξέταση με οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ο θάνατος του τοκογλύφου ήταν αναπόφευκτος. Από την άποψη αυτή, δε θα ήταν δίκαιο να τιμωρηθεί σκληρά ένας άλλος άνθρωπος.

Η Έλενα συμφώνησε απόλυτα μαζί μου. Ίσως να ήταν και το ισχυρό αδελφικό φίλτρο που την έκανε να ασπάζεται αυτήν τη θεωρία.

Ο Πέτρος αρχικά ικανοποιήθηκε από την εξήγησή μου. Συζητήσαμε μάλιστα επί μακρόν τις λεπτομέρειες των καταθέσεών μας, μελετώντας όλες τις πιθανές εξελίξεις της έρευνας.

Με τις Αρχές δεν είχαμε κανένα σοβαρό πρόβλημα. Εμπλοκή υπήρξε όταν εμφανίστηκε ένας ιδιωτικός αστυνομικός που δεν ξέραμε για λογαριασμό τίνος ενεργούσε. Στην αρχή, δεν τον πήραμε στα σοβαρά. Όμως, τα πράγματα εξελίχτηκαν με τρόπο που μας επέβαλλε να είμαστε, για μεγάλο διάστημα, σε συνεχή εγρήγορση.

Όλη αυτή η ιστορία τσάκισε τα νεύρα του Πέτρου. Εγώ και η Έλενα ήμασταν ψύχραιμοι.

Κάποια στιγμή μου είπε ότι θα παραδοθεί στις αρχές. Τον είδα απελπισμένο και φοβήθηκα. Του θύμισα ότι εγώ είχα και τη δεύτερη εκδοχή για να μην εμπλακώ στην ιστορία. Την έχω εκθέσει σε σας αυτή την εκδοχή, θυμάστε;».

Ο Ξένος έγνεψε καταφατικά και ο Φ συνέχισε.

— «Τον προειδοποίησα ακόμα ότι θα στραφώ αναγκαστικά εναντίον του.

— Πρέπει να προστατέψω την τιμή μου, είπα. Θα αναγκαστώ να γίνω αμείλικτος παριστάνοντας τον παραπλανημένο και πληγωμένο.

Η Έλενα συμφωνούσε μαζί μου και προσπαθούσε να τον ενθαρρύνει να μη λιποψυχήσει. Κάποια στιγμή τον απείλησα.

— Ξέρετε, του είπα, θα αναγκαστώ να διακόψω κάθε σχέση με τη δεσποινίδα Έλενα. Όπως καταλαβαίνετε, δε μου επιτρέπει η θέση μου να συναναστρέφομαι την αδελφή ενός ανθρώπου που ομολογεί μια δολοφονία και που εκμεταλλεύτηκε μάλιστα επί μακρόν τη φοβερή μου πλάνη.

Η Έλενα με κοίταξε έντρομη και στη συνέχεια στράφηκε παρακλητικά στον αδελφό της.

Βέβαια, αυτά που έλεγα δεν τα πίστευα πραγματικά. Το τελευταίο που θα ήθελα να συμβεί στη ζωή μου ήταν να πάψω να βλέπω την Έλενα. Έπρεπε όμως να συνοδεύσω την απειλή μου με μια παράσταση, μελετημένη και σοβαρή.

Οι απειλές οι δικές μου και τα παρακάλια της αδελφής έπιασαν τόπο και για μερικές ημέρες ηρεμήσαμε. Μάλιστα ο Πέτρος αισιόδοξος, όσο ποτέ άλλοτε, μας έλεγε για τα σχέδια που είχε να ανοίξει ξανά το εργοστάσιο στην πατρίδα, όταν με το καλό θα έπαιρνε το πτυχίο του.

— Έλενα, για σένα έχω μια ξεχωριστή θέση στην επιχείρηση, είπε χαρούμενος κάποια στιγμή.

Όταν η Έλενα του θύμισε πως δεν είχαν δεκάρα τσακιστή και πως χρωστούσαν από πάνω, σκυθρώπιασε. Όμως, δεν έχασε την αισιόδοξία του.

— Πάω αμέσως τώρα να ζητήσω βιβλία για μετάφραση, είπε, και ετοιμάστηκε να φύγει.

Πάνω στην ώρα ακούστηκε το κουδούνι του σπιτιού.

Ο άνθρωπος που εμφανίστηκε στην είσοδο συστήθηκε ως ιδιωτικός αστυνομικός. Αν και ζήτησε ευγενικά να περάσει, δεν μπορούσε

να κρύψει την ανυπομονησία του να αναγγείλει κάποιιο θρίαμβό του. Δεν πρόλαβε να μπει στο σπίτι και με ύφος αυστηρού ανακριτή ρώτησε τον Πέτρο.

— Κύριε αναγνωρίζετε αυτό το μαχαίρι;

Πριν προλάβει να ολοκληρώσει τη φράση του, ύψωσε ένα μαχαίρι με χρυσελεφάντινη λαβή.

Ο Πέτρος μαρμάρωσε.

— Είναι δικό μου, είπα, παρεμβαίνοντας την κατάλληλη στιγμή. Να το δω καλύτερα, παρακάλεσα, και το πήρα από τα χέρια του, εκμεταλλευόμενος τον στιγμιαίο δισταγμό του. Ναι, είναι χωρίς αμφιβολία δικό μου. Βλέπω εδώ μια μικρή χαρακιά στη λαβή του, που τη θυμάμαι. Μπορώ να ρωτήσω πώς βρέθηκε στα χέρια σας;

Ο αστυνομικός φάνηκε να χάνει την κυριαρχία του. Είχε βρεθεί μπροστά σε μια απρόοπτη κατάσταση. Η έλλειψη ευφυΐας δεν του επέτρεπε να αντιδράσει γρήγορα. Είχε προσέλθει με μια θεωρία που νόμιζε ότι ήταν ακαταμάχητη και βρισκόταν μπροστά σε γεγονότα που δεν μπορούσε αμέσως να τα εκτιμήσει. Με τα πολλά και αγνοώντας την ερώτησή μου, απάντησε με προφανή αυθάδεια κοιτώντας εμένα.

— Τότε, εσείς...

Δεν ολοκλήρωσε τη φράση, καθώς η ματιά μου τον κεραινοβόλησε.

— Θα μαντέψω εγώ τι συνέβη, είπα. Προφανώς το βρήκατε στο δίχτυ που υπάρχει αμέσως μετά το φράγμα. Εκείνο που τοποθετήθηκε για να συγκρατεί διάφορα αντικείμενα που ρίχνουν ασυνείδητοι στον ποταμό και που προκαλούν ρύπανση. Η αλήθεια είναι ότι δε φανταζόμουν ότι αυτό το δίχτυ θα συγκρατούσε ένα μαχαίρι. Α, να, εδώ υπάρχουν ίχνη από κομμένο δίχτυ. Φαίνεται πως οι δύτες έκαναν ζημιά καθώς προσπαθούσαν να το αποσπάσουν. Ναι, είναι φανερό πως στο σημείο που βρέθηκε το δίχτυ είχε μπλεχτεί. Διαφορετικά δε θα μπορούσε να συγκρατηθεί. Πάντως φαίνεται πως τα νερά ήταν πολύ ορμητικά για να παρασύρουν ένα μαχαίρι.

Ο αστυνομικός είχε μείνει με το στόμα ανοιχτό. Το ίδιο ο Πέτρος και η Έλενα. Σ' αυτούς όμως κατάφερα να στείλω ένα σήμα πως πρέπει να σωπάσουν. Αυτό το κατάφερα χάρη στο σάστισμα του αστυνομικού. Όταν νόμισε ότι είχε ξαναβρεί τα λογικά του, ρώτησε έκπληκτος.

— Δηλαδή, κύριε, ομολογείτε;

— Τι να ομολογήσω άνθρωπέ μου; ρώτησα κι εγώ με αγανάκτηση.

Και καθώς τον είδα να βυθίζεται σε νέα απελπισία, αποφάσισα να ξεμπερδέψω τα πράγματα.

— Όταν σας είδα να κραδαίνετε αυτό το μαχαίρι και να ρωτάτε τον Πέτρο, σκέφτηκα ότι προφανώς αυτό βρέθηκε στην περιοχή του φόνου. Διαφορετικά για ποιο λόγο θα το φέρνατε εδώ και θα ετοιμαζόσαστε να απευθύνετε κατηγορίες στον άνθρωπο που με κίνδυνο της ζωής του προσπάθησε να σώσει έναν ξένο; Είναι φανερό η προσπάθειά σας να εμπλέξετε αθώους ανθρώπους από μια ακατανόητη εμμονή σας ή από επαγγελματική διαστροφή. Κύριε, σας προειδοποιώ είναι η τελευταία φορά που σας επιτρέπω τέτοιες ανόητες ενέργειες που θίγουν υπολήψεις ανθρώπων υψηλής ηθικής στάθμης.

Ο αστυνομικός με κοιτούσε με αυξανόμενη απορία που μετατρέπεται σε απελπισία. Μαλακώνοντας τον τόνο της φωνής μου συνέχισα.

— Από την αρχή σκέφτηκα ότι έχουμε εμπρός μας το όπλο του φόνου. Τα ευρήματα της αστυνομίας θυμάμαι ότι περιέγραφαν ένα τέτοιο μαχαίρι. Όταν το φέρατε εδώ, ήμουν σίγουρος ότι είχατε επιβεβαιώσει τη θεωρία σας και με επίσημη εξέταση. Δεν μπορούσατε, από την πρώτη στιγμή, να κρύψετε τη βεβαιότητα για τη θεωρία σας. Υπάρχει κάποια απορία; ρώτησα.

Εκείνος με κοίταξε με παντελώς ηλίθια έκφραση και επανέλαβε.

— Δηλαδή ομολογείτε;

— Ομολογώ, είπα. Πρώτο, το μαχαίρι είναι το μαχαίρι του φόνου, δεύτερο, το μαχαίρι είναι δικό μου και τρίτο, ο δολοφόνος είναι ο μελαμψός κύριος που από την πρώτη στιγμή υπέδειξα στις Αρχές.

— Πώς γίνεται; ψέλλισε εκείνος.

— Θα σας εξηγήσω είπα, αν και θα σας άξιζε μια τιμωρία για την απρέπειά σας. Μία εβδομάδα πριν από την ημέρα του φόνου δήλωσα στην αστυνομία την κλοπή από το σπίτι μου αυτού του συγκεκριμένου μαχαιριού. Για μένα είχε ιδιαίτερη συναισθηματική αξία, γιατί ήταν δώρο ενός θείου μου που τώρα έχει χαθεί. Φυσικά εκλάπησαν και άλλα μικροπράγματα τα οποία δεν είχαν μεγάλη αξία, αλλά καταγράφηκαν. Όταν έμαθα τα αποτελέσματα της αστυνομικής έρευνας, ανέφερα στον ανακριτή τις υποψίες μου. Ήταν πιθανόν ο διαρρήκτης της οικίας μου και ο δολοφόνος να ταυτίζονταν. Εσείς με την έρευνά σας μετατρέψατε την πιθανότητα σε βεβαιότητα. Όμως, τα συμπεράσματά σας είναι επιεικώς άθλια. Κάτω από άλλες συνθήκες θα πρότεινα τη βράβευσή σας. Τώρα το μόνο που μπορώ να κάνω για σας είναι να ζητήσω να αποσυρθείτε αμέσως. Μην επιχειρήσετε ούτε

να ζητήσετε συγνώμη γιατί φοβάμαι πως οι άνθρωποι αισθάνονται απέραντη απογοήτευση. Πάρτε το μαχαίρι και πηγαίνετε γρήγορα να το παραδώσετε. Κινδυνεύετε να κατηγορηθείτε για απόκρυψη στοιχείων εγκλήματος.

Ο αστυνομικός πήρε το μαχαίρι και παραπατώντας έφτασε έως την έξοδο. Φαντάζομαι πως τα σκαλιά της αυλής τα κατέβηκε πέντε πέντε.

Όταν έκλεισε η πόρτα, σωριάστηκα σ' έναν καναπέ και ζήτησα από την Έλενα να μου φέρει ένα διπλό κονιάκ. Χρειάστηκε να της το ζητήσω δύο φορές για να μεταμορφωθεί από μάρμαρο σε άνθρωπο. Ο Πέτρος παρέμεινε ακόμα στήλη άλατος».

Ο Ξένος ασυναίσθητα σήκωσε το χέρι του καλώντας τον σερβιτόρο να φέρει κι άλλα ποτά. Έμοιαζε και αυτός βαθιά εντυπωσιασμένος από την τροπή των γεγονότων.

Ο Φ ήταν ήρεμος. Η αγωνία της αφήγησης φαίνεται πως είχε ξεπεραστεί. Είχε ένα ύφος γαλήνιου ανθρώπου. Λες και η εξιστόρηση αυτή ήταν μια εξομολόγηση λυτρωτική.

Ο Ξένος ανέκτησε γρήγορα την κυριαρχία του και ετοιμάστηκε να τον βομβαρδίσει. Ο Φ σήκωσε το χέρι του και, αφού του συνέστησε υπομονή, συνέχισε χαμογελώντας.

— «Και οι πιο ευφυείς άνθρωποι είναι φυσικό να διαπράττουν λάθη. Σημασία έχει να τα εντοπίζουν εγκαίρως και να τα διορθώνουν. Όταν πέταξα στο ποτάμι το μαχαίρι, δεν είχα σκεφτεί την ύπαρξη του δίχτυου. Έτσι δεν είχα σκεφτεί και τον κίνδυνο να βρεθεί. Όμως, στη συνέχεια αντιλήφθηκα ότι υπήρχε ένα μικρό ενδεχόμενο το νερό να είχε παρασύρει το μαχαίρι μέχρι το δίχτυ το οποίο ελεγχόταν και καθαρίζόταν συχνά. Έπρεπε να αντιμετωπίσω την μικρή πιθανότητα αυτού του κινδύνου. Για καλή μου τύχη είχα δηλώσει την κλοπή αντικειμένων από το σπίτι μου και μαζί με τη δήλωση είχα παραδώσει μια ιδιόχειρη περιγραφή των αντικειμένων. Μεταξύ αυτών περιλαμβανόταν και ένα μαχαίρι. Βέβαια η περιγραφή του δεν ταίριαζε και πολύ με το μαχαίρι που βρέθηκε, όμως ήταν πανεύκολο να αλλάξω στο αστυνομικό τμήμα το πρώτο ιδιόγραφο μ' ένα άλλο. Είχα παρατηρήσει ότι ο αστυνομικός υπηρεσίας είχε τοποθετήσει τα χαρτιά της καταγγελίας μου σε έναν φάκελο, χωρίς να τα κοιτάξει. Του είχα τονίσει ότι η αξία των αντικειμένων που κλάπηκαν ήταν ευτελής και η καταγγελία μου είχε σκοπό να τιμωρηθεί ο δράστης για τη θρασύτη-

τά του κυρίως και δευτερευόντως για την αρπαγή τους. Ευγενικά με είχε βεβαιώσει ότι μόλις συνελάμβαναν οποιονδήποτε ύποπτο θα ασχοληθεί με το θέμα. Την επομένη του φόνου, όταν τον επισκέφτηκα ξανά, διαπίστωσα ότι σχεδόν η υπόθεσή μου είχε ξεχαστεί. Μετά από αυτό ήταν για μένα πανεύκολη η αλλαγή των χαρτιών. Δεν έχει σημασία να σας διηγηθώ λεπτομέρειες. Σημασία έχει ότι είχα πλέον κατατεθειμένη στην αστυνομία, με ημερομηνία μιας εβδομάδας πριν, μια αναλυτική περιγραφή του όπλου του φόνου. Για καλό και για κακό ανέφερα την υπόθεση και στον ανακριτή.

Όταν ο ιδιωτικός αστυνομικός άρχισε να γίνεται φορτικός με τις έρευνές του, σκέφτηκα να απαλλαγώ μια και καλή από αυτόν. Χωρίς να το καταλάβει, του έριξα την ιδέα να ψάξει το δίκτυο. Αυτός το έφαξε και είχαμε τη γνωστή εξέλιξη των γεγονότων. Βέβαια είχα να τακτοποιήσω και μια μικρή ακόμα λεπτομέρεια. Υπήρχε ενδεχόμενο ο αστυνομικός να γνώριζε, από την έρευνά του, ότι ο Πέτρος είχε ένα παρόμοιο μαχαίρι. Σκέφτηκα λοιπόν να αποκτήσει ο νεαρός ένα τέτοιο. Μου πήρε πολλές ώρες το ψάξιμο στην αγορά. Τελικώς όμως, βρήκα. Δεν είπα τίποτα στον Πέτρο. Μόνο παρακάλεσα την Έλενα να το κρύψει κάπου, χωρίς να της εξηγήσω με λεπτομέρειες τους φόβους μου.

Τελικά δε χρειάστηκε να παρουσιαστεί. Νομίζω πως η υπόλοιπη παράσταση ήταν αρκετά πειστική».

Ο Φ σταμάτησε για λίγο και ο Ξένος του είπε.

— Εντυπωσιάζομαι ειλικρινά από την ευφυΐα και την μεθοδικότητά σας. Φαντάζομαι τον θαυμασμό και την ευγνωμοσύνη της Έλενας.

Ο Φ διέκρινε κάποιον υπαινιγμό στην τελευταία φράση του Ξένου και ετοιμάστηκε για αντεπίθεση.

— Όρα είναι να μου πείτε πως όλα τα σχεδίασα για να εντυπωσιάσω τη νεαρά.

— Σας έχω ικανό και γι' αυτό, είπε ο Ξένος, γελώντας και ο Φ εγκατέλειψε το θιγμένο ύφος του.

— «Την άλλη μέρα επισκέφτηκα τον ανακριτή ο οποίος μου ανακοίνωσε χαρούμενος ότι βρέθηκε το μαχαίρι του φόνου. Ύστερα μου είπε για κάποιον ιδιωτικό αστυνομικό που το έφερε και ο οποίος έλεγε ακατάληπτα πράγματα. Ο ανακριτής αναγκάστηκε να τον διώξει γιατί τον είχε κουράσει με τις ασυναρτησίες του.

— Κάθε τρεις και λίγο έλεγε ότι σας οφείλει μια μεγάλη συγνώμη.

Εγώ χαμογέλασα αλλά δε θεώρησα, σκόπιμο να συνεχίσω τη σχετική συζήτηση. Έτσι επικεντρωθήκαμε σε μιαν άλλη υπόθεση που απασχολούσε τον ανακριτή και που ήθελε τη γνώμη μου».

— Να υποθέσω, είπε ο Ξένος, ότι ο Πέτρος ηρέμησε και η Έλενα σας ερωτεύτηκε;

Ο Φ πήρε μια βαθιά ανάσα και αγνοώντας σχεδόν την ερώτησή του, είπε αναστενάζοντας.

— Το πρόβλημα ήταν ότι εγώ την ερωτευόμουν πλέον παράφορα. Ο Πέτρος πράγματι ηρέμησε, μέχρι που...».

Ο Ξένος κουνήθηκε στην καρέκλα του.

— Μέχρι που μια άλλη γυναίκα μπήκε στη ζωή μας.

Ο Φ έκανε τη φωνή του μακρόσυρτη και τόνισε τις λέξεις μία μία.

— Ω, αναφώνησε ο άλλος δείχνοντας την έκπληξή του.

Παρ' όλα αυτά εκείνος παρέμεινε σιωπηλός. Ο Ξένος κατάλαβε ότι δεν είχε σκοπό ο συνομιλητής του να συνεχίσει, εκείνη την ώρα τουλάχιστον. Έτσι βιάστηκε να ρωτήσει κάτι άσχετο.

— Σας φάνηκε πειστικό το κίνητρο της δολοφονίας;

Η ερώτηση, όπως διατυπώθηκε, ήχησε παράξενα. Όμως ο Φ ήταν ευγνώμων στον συνομιλητή του που άλλαζε θέμα.

— «Να σας πω, απάντησε. Βρήκα πειστική την ανάλυσή του με την οποία απέρριπτε τους λόγους τιμής ως κίνητρο. Έχω ήδη αναφερθεί σ' αυτήν την επιχειρηματολογία. Ένα πράγμα που μου έκανε εντύπωση, από τη στιγμή που τον είδα, με το μαχαίρι ματωμένο στο χέρι του, δίπλα στο σώμα τού τοκογλύφου, ήταν η μεγάλη του επιθυμία να πραγματοποιήσει αυτήν την πράξη. Διέκρινα στα μάτια του μια μεγάλη ικανοποίηση. Δε σας κρύβω ότι, βλέποντας αυτήν την ικανοποίηση, για ορισμένες στιγμές πλανήθηκα. Παρά το γεγονός ότι πρώτα πρόσεξα το μαχαίρι, σκέφτηκα μήπως η ικανοποίηση αφορούσε την επιχείρηση σωτηρίας του γέρου. Βέβαια, γρήγορα έσκυφα και είδα τις μαχαιριές στο πεσμένο σώμα και συνειδητοποίησα καθαρά τι είχε συμβεί. Αυτό μου επέτρεψε να κινηθώ γρήγορα και να πάρει η υπόθεση την τροπή που ξέρετε.

Πρέπει να σας θυμίσω ακόμα ότι η βουτιά του νέου έγινε από μεγάλο ύψος και ήταν μια επικίνδυνη, γι' αυτόν, ενέργεια. Αρχικά σκέφτηκα ότι ενήργησε με τη γνωστή άγνοια κινδύνου που διακρίνει τους

νεαρούς σ' αυτές τις περιπτώσεις. Όταν τον γνώρισα, στη συνέχεια, απέρριψα αυτήν τη θεωρία. Ο Πέτρος, παρά το νεαρό της ηλικίας του, ήταν ένας συνετός και μετρημένος άνθρωπος και δε θα διακινδύνευε τη ζωή του παρά μονάχα για πολύ σημαντικό λόγο.

Θα με ρωτήσετε τώρα, ήταν σημαντικός ο λόγος που τον οδήγησε αρχικά στο σχέδιο δολοφονίας και στη συνέχεια στην επικίνδυνη αυτήν απόπειρα; Ο λόγος, έτσι όπως ο ίδιος τον διατύπωσε, φυσικά και δεν ήταν σημαντικός. Μοιάζει με σοφιστεία ο ισχυρισμός, «σου χρωστάω μια απάντηση στην πρότασή σου να παντρευτείς την αδελφή μου, δε σου αξίζει καμιά απάντηση, άρα σε σκοτώνω». Φαντάζει ως μια λογική του παραλόγου.

Όμως, ο πραγματικός λόγος που κρυβόταν πίσω από αυτήν τη διατύπωση ήταν σημαντικός και ερμήνευε πλήρως όλες τις πράξεις.

Ο Πέτρος αναγκάστηκε σε πολύ τρυφερή ηλικία να υποστεί τρομακτικές ταπεινώσεις. Ο τοκογλύφος δεν μπορώ να πω ότι του φερόταν και άσχημα για τα δεδομένα της επαγγελματικής του εν γένει αυθάδειας. Ούτε και σκέφτηκε ποτέ ο γέρος τις ιδιαίτερες νεανικές ευαισθησίες. Για εκείνον, όλοι από μια άποψη ήταν πελάτες, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, μορφώσεως και λοιπών χαρακτηριστικών. Και ακόμα, όλοι ήταν, στην εκτίμησή του, κατώτεροί του γιατί είχαν την ανάγκη του.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι, για τους λόγους αυτούς, ο νέος μισούσε θανάσιμα τον τοκογλύφο. Δεν είναι όμως αυτό αλήθεια. Τον εαυτό του μισούσε που η ανάγκη τον έσπρωξε να ξεπέσει τόσο πολύ. Φυσικά δεν ήταν εύκολο αυτό να το συνειδητοποιήσει σε όλο το εύρος του. Γι' αυτό κατέφευγε σε εγκεφαλικές επινοήσεις οι οποίες τον έκαναν να μη βλέπει τον πραγματικό εχθρό του, που δεν ήταν άλλος από τον εαυτό του. Η ιδέα να σκοτώσει τον γέρο ξεκινούσε από τη βαθιά του επιθυμία να εξορίσει δια παντός από μέσα του αυτόν τον ξεπεσμένο του εαυτό. Η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι, ήταν αυτό που συνέβη στην Έλενα. Ο Πέτρος αισθάνθηκε πως ο δικός του ξεπεσμός δεν είχε τέλος. Ήξερε ότι η αδελφή του είναι ικανή να περνάει αμόλυπτη από τέτοιες καταστάσεις. Αυτός δεν είχε γυρισμό στον κατήφορό του εξαιτίας των πράξεών του και των παραλείψεων.

Η ανάγκη του Πέτρου να σκοτώσει τον τοκογλύφο ήταν ανάγκη επιβίωσης».

Ο Ξένος κούνησε το κεφάλι του σφίγγοντας τα χείλη.

— Τα επιχειρήματά σας, είπε, μοιάζουν λογικά και οι συλλογισμοί σας βασίζονται σε βαθιά ανάλυση της ψυχής του ανθρώπου. Όμως

μου ακούγονται τρομακτικά.

— Έχετε δίκιο συμφώνησε ο Φ, ακούγονται τρομακτικά.

Υστερα, κάνοντας μια μικρή παύση, πρόσθεσε.

— Είναι όμως αληθινά.

Ο τόνος της φωνής του δε σήκωνε αντιρρήσεις και ο Ξένος σιώπησε. Σιώπησε και αυτός.

Ήταν σαν να πέρασε ένας αιώνας μέσα σε λίγες στιγμές.

Όταν μίλησε πάλι ο Φ, τα λόγια ηχούσαν σαν μέσα από χιλιάδες ηχεία που πολλαπλασίαζαν το βάρος των νοημάτων.

— Ίσως είναι καιρός να τερματίσουμε αυτήν την καταραμένη συζήτηση. Δεν οδηγεί πουθενά. Η διαίσθησή μου με προειδοποιούσε, όταν στην αρχή δεν ήθελα να σας αποκαλύψω την ταυτότητά μου και σας τόνιζα ότι η παρουσία σας με ενοχλεί. Ας τελειώσουμε τώρα την ιστορία.

— Ας την τελειώσουμε, συμφώνησε ο Ξένος, ανεβάζοντας κι αυτός τον τόνο της φωνής του.

Όμως, παρά την ειλικρίνεια των εκρήξεων και τη γνησιότητα των επιθυμιών, την άλλη μέρα στις εννιά, στο ίδιο μέρος, ξεκινούσε πάλι μια νέα συζήτηση.

η΄ Η Μάρθα

Ο Ξένος άρχισε πρώτος.

— Το μυστικό του φόνου το γνωρίζατε τελικώς τρεις άνθρωποι, ο δράστης, η αδελφή του και σεις. Δε σας πέρασε από το μυαλό ότι κινδυνεύατε; Ένας άνθρωπος που διαπράττει μία δολοφονία είναι ικανός να επαναλάβει μια τέτοια πράξη. Βέβαια σας χρωστούσε ευγνωμοσύνη που τον σώσατε. Όμως, καμιά φορά οι άνθρωποι, μπροστά στον κίνδυνο που μπορεί να απειλήσει τους ίδιους, λειτουργούν με το ένστικτο του ζώου. Ελπίζω να μη σας σοκάρω, αλλά, αντικειμενικά βρεθήκατε σε κίνδυνο.

— Δε με σοκάρετε και δε βρέθηκα σε κανένα κίνδυνο, απάντησε ο Φ. Κατ' αρχάς, ο Πέτρος δεν είχε το έγκλημα στον χαρακτήρα του. Δεύτερο, δεν ήταν κυνικός. Η ιδιαιτερότητα του φόνου που διέπραξε επιβεβαίωνε ακριβώς αυτές τις δύο διαπιστώσεις. Πέραν αυτών, είχε διαμορφωθεί μεταξύ μας μια σχέση με αλληλοεκτίμηση και αλληλοσεβασμό. Τέλος, ο Πέτρος διαισθανόταν ότι για την Έλενα ήμουν σημαντικός άνθρωπος και σε καμιά περίπτωση δε θα έβαζε σε δοκιμασία την αδελφή του στρεφόμενος εναντίον μου. Παρ' όλα αυτά...

— Παρ' όλα αυτά εσείς δε θα αφήνατε τίποτα στην τύχη του, τον διέκοψε ο Ξένος.

— Ακριβώς. Πολλές φορές κάνω ενέργειες πραγματικά περιττές από προσήλωση στη σχολαστικότητα. Κάποια στιγμή, δήθεν αδιάφορα, είπα στον Πέτρο πως για τα σημαντικά γεγονότα της ζωής μου καταγράφω τις μαρτυρίες μου και τις καταθέτω σε μια θυρίδα, στην οποία έχουν πρόσβαση δύο συμβολαιογράφοι. Ο νέος ένιωσε έκπληξη μ' αυτά. Καθώς όμως γνώριζε σιγά σιγά τον χαρακτήρα μου με ρώτησε γελώντας: «Με έχετε φακελώσει και εμένα;». Του απάντησα ότι για λόγους τάξης ενεργώ πάντα με την ίδια μέθοδο. Διέγνωσα μια στιγμιαία ταραχή στην έκφρασή του, αλλά στη συνέχεια το θέμα ξεχάστηκε. Όπως σας εξήγησα, ήταν μια περιττή ενέργεια.

— Που η παράλειψή της θα ήταν περίεργη, είπε ο Ξένος και ο Φ συμφώνησε σχολιάζοντας.

— Φυσικά η ερώτησή σας δεν έχει σκοπό να φωτίσει την ιστορία που σας διηγούμαι, αλλά να δοκιμάσει την δική μου λογική ανάλυση των γεγονότων. Κατανοώ αυτήν την επιδίωξή σας. Θα προτιμούσα

όμως να μου διατυπώνετε τις σκέψεις σας με πιο ευθύ τρόπο. Και για να τελειώνουμε με αυτού του είδους τα θέματα, ακούστε. Η ιστορία της Έλενας με τον τοκογλύφο δεν έχει καμιά απολύτως προέκταση. Θέλατε να ρωτήσετε γι' αυτό; Δε θέλατε;».

Ο Ξένος έγνεψε καταφατικά και ο Φ συνέχισε:

— «Μας έχει μάθει η κοινωνία να δραματοποιούμε ορισμένα ζητήματα που έχουν σχέση με τις γυναίκες. Η αγνότητα αντί να αναγνωρίζεται ως μια ψυχική αρετή του ανθρώπου, ανεξαρτήτως φύλου, μεταβάλλεται σε σύμβολο σκουριασμένων ιδεών. Φανταστείτε έναν άνδρα που τον θώπευσε μία κυρία με τη θέλησή του ή χωρίς αυτήν. Φανταστείτε τον, δακτυλοδεικτούμενο της κοινωνίας, ως άνθρωπο που απώλεσε την τιμή του.

Για να επανέλθω στην ιστορία μας, οφείλω να κάνω ορισμένες παρατηρήσεις. Κατ' αρχάς, το προχωρημένο της ηλικίας δεν είναι λόγος να θεωρείται αμαρτία η ερωτική επιθυμία. Ηθικώς επιλήψιμο είναι να χρησιμοποιούνται δόλια μέσα για τον επηρεασμό της βούλησης και της επιθυμίας ενός άλλου ανθρώπου. Αυτό είναι θέμα ανεξάρτητο της ηλικίας. Στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκαν δόλια μέσα τα οποία όμως, όπως εξήγησε η νέα, δεν ήταν αυτά που επηρέασαν τη θέλησή της. Επομένως, από αυτήν τη σκοπιά το θέμα κλείνει. Η επιμονή οποιουδήποτε, να μην το βλέπει έτσι, δεν κρύβει τίποτα άλλο, παρά την έλλειψη σεβασμού προς τη συγκεκριμένη γυναίκα και γενικότερα προς το γυναικείο φύλο.

Θα μπορούσε, όμως, κανείς να ρωτήσει, γιατί ενέδωσε; Μια απλή απάντηση θα ήταν γιατί το ήθελε. Όμως, η πιο απλή απάντηση περιέχεται στην ερώτηση, γιατί ρωτάτε; Κι εδώ, πράγματι, εγείρεται ένα τεράστιο ηθικό θέμα που σχετίζεται με την παραβίαση των ελευθεριών του ατόμου, μέσα από τη θέσπιση κωδίκων συμπεριφοράς που δεν ξεκινούν από τις κατακτήσεις του πολιτισμού μας, αλλά από την επιβίωση ταπεινών ενστίκτων.

Φυσικά το θέμα έχει τεράστιες διαστάσεις, αλλά επιθυμώ να το κλείσουμε εδώ. Ο σεβασμός μου προς την Έλενα δε στηρίχτηκε μόνο στον έρωτά μου. Σε κάθε περίπτωση τον θεωρώ αδιαπραγμάτευτο και δεν τον βάζω στην κρίση σας».

Ο Ξένος διαβεβαίωσε τον Φ πως ουδεμία πρόθεση είχε να θέσει σε αμφισβήτηση τις πεποιθήσεις του και του εξέφρασε τον θαυμασμό του για την αταλάντευτη υπεράσπισή τους. Κάνοντας μια προσπά-

θεια να χαλαρώσει την ένταση, ρώτησε.

— Τι χρώμα είχαν τα μάτια της;

Ο Φ βυθίστηκε σε μια γλυκιά ανάμνηση.

— Δε θα με πιστέψετε, είπε. Κάθε φορά που τα κοιτούσα άλλαζαν χρώμα.

Οι δυο άνδρες έμειναν για ώρα σιωπηλοί, παραδομένοι στη μαγεία αυτού του μεγάλου μύθου, που κυριαρχεί στους αιώνες και λέγεται έρωτας.

Όταν επέστρεψαν, πήρε τον λόγο ο Φ. Ήταν τώρα αποφασισμένος να προχωρήσει την ιστορία.

— «Όταν ήχησε το κουδούνι, εγώ με την Έλενα παίζαμε σκάκι. Πάντα μου άρεσε να παίζω σκάκι. Είναι μια σπουδαία πνευματική άσκηση. Με την Έλενα μου άρεσε ακόμα πιο πολύ. Όπως καταλαβαίνετε, ήταν μια καλή ευκαιρία για να την έχω κοντά μου. Πέρα απ' αυτό, ήταν μια καλή παίκτρια. Βέβαια σπάνια με κέρδιζε, αλλά ποτέ δεν το έβαζε κάτω και συνεχώς βελτιωνόταν. Εγώ στο παιχνίδι λειτουργούσα καθαρά. Σε καμιά περίπτωση δε μου πέρασε από το μυαλό να χαλαρώσω την επαγρύπνησή μου και να αφήσω περιθώρια ήττας. Ήθελα οι νίκες της να είναι γνήσιες και τη χαρά της να την απολαμβάνει, χωρίς να περνούν από το μυαλό της αμφιβολίες. Εκτός από αυτό, δε μου άρεσε καθόλου να χάνω.

Φαίνεται ότι το παιχνίδι μάς είχε απορροφήσει γιατί δεν καταλάβαμε πότε ο Πέτρος άνοιξε την πόρτα.

Είδαμε μπροστά μας μια νέα και όμορφη κοπέλα. Σηκωθήκαμε ευγενικά και τη χαιρετίσαμε. Η Έλενα την κάλεσε να καθήσει.

—Με λένε Μάρθα, συστήθηκε. Δε με γνωρίζετε. Δεν ξέρω εσείς, κύριε Γιόζεφ, αν με θυμάστε.

Έγνεψα καταφατικά κι εκείνη συνέχισε.

— Ήρθα εδώ για να ζητήσω από όλους σας συγνώμη. Ειδικά από σας, πρόσθεσε και κοίταξε τον Πέτρο. Έχω την ευθύνη για όσα απρεπή διέπραξε σε βάρος σας, πριν από λίγες μέρες, ο αστυνομικός. Αναλαμβάνω την ευθύνη για λογαριασμό του και ταπεινά εκλιπαρώ να με συγχωρήσετε, διότι εγώ του ανέθεσα την έρευνα και για όλες τις ενέργειές του είχε την έγκρισή μου.

Καθώς είπε τα λόγια αυτά και βλέποντας την απορία στα μάτια όλων, συνέχισε αγνοώντας ξανά την πρόσκληση της Έλενας να καθήσει.

— Η μητέρα μου πέθανε πριν από έναν χρόνο αφήνοντάς μου κάποιιο εισόδημα, όχι ιδιαίτερα μεγάλο, που όμως συνοδεύτηκε, έως

πρόσφατα, από πολλά ερωτήματα. Η δουλειά της υπηρέτριας, που κατά καιρούς έκανε, δε δικαιολογούσε το ύψος αυτού του εισοδήματος. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα δεν εργαζόταν σχεδόν καθόλου, καθώς η υγεία της ήταν ήδη κλονισμένη. Ζούσαμε σε ένα μικρό σπίτι που είχε αγοράσει από χρόνια. Πρέπει να σας πω ότι τον πατέρα μου δεν τον γνώρισα. Όπως μου είχε πει η μητέρα, ήταν ναυτικός και πνίγηκε σε ένα ναυάγιο, πριν γεννηθώ. Δεν πρόλαβε ούτε να την παντρευτεί. Είμαι αυτό που λέμε νόθο παιδί. Ήταν όμορφος ο πατέρας, τον έλεγαν Αλέξανδρο. Κι όλο ταξίδευε.

Η Μάρθα βούρκωσε, καθώς είπε τα τελευταία λόγια, και η Έλενα αγκαλιάζοντάς την απαλά την οδήγησε στον καναπέ. Καθήσαμε όλοι αναμένοντας με ενδιαφέρον τη συνέχεια. Εκείνη μας κοίταξε με ευγνωμοσύνη και πήρε πάλι τον λόγο.

— Πάντα είχα την αίσθηση πως η μητέρα μου έκρυβε κάτι σοβαρό. Λίγο πριν πεθάνει με κάλεσε και μου είπε: «Να ξέρεις πως η μάνα σου πάντα σε αγαπούσε. Ότι κι αν συμβεί, εσύ ποτέ αυτό μην το ξεχάσεις». Δεν είπε τίποτα άλλο. Ορκίστηκα πως δε θα ξεχάσω και έφυγε σχεδόν γαληνεμένη. Η καημένη είχε αγωνιστεί να μη μου λείψει τίποτα. Σπούδασα δυο ξένες γλώσσες, ζωγραφική, πιάνο. Της έπαιζα πολλές φορές κι αυτή μου τραγουδούσε. Είχε φωνή βελουδίνη. Είναι λίγες οι μέρες που στη ζωή μου «έσκασε» η μεγάλη αποκάλυψη. Τελικώς, ο πατέρας μου δεν ήταν ναυτικός αλλά τοκογλύφος. Και ποιος τοκογλύφος. Ο απαίσιος εκείνος γέρος, που κάθε φορά που με πλησίαζε, το έβαζα στα πόδια. Είχα γι' αυτόν τον άνθρωπο μια εκ γενετής απέχθεια. Κάποια φορά η μητέρα μου, όταν ήμουν μικρή, προσπάθησε να μου πει πως δεν είναι τόσο απεχθής, όσο δείχνει, κι εγώ έβαλα τα κλάματα. Έκλαιγα με λυγμούς και αναφιλητά και είδε και έπαθε να με ηρεμήσει. Από τότε, δε μιλήσαμε ξανά γι' αυτόν. Θυμάμαι κάποτε η μητέρα μου τον είχε προειδοποιήσει, πως αν με πλησιάσει ξανά, θα τον σκοτώσει. Όταν άκουσα πως κάποιος τον δολοφόνησε, αρχικά σκέφτηκα ότι κάπως έτσι θα τελείωνε η ζωή αυτού του μισητού ανθρώπου. Όταν όμως με επισκέφτηκε ο συμβολαιογράφος και μου είπε πως είχε εντολή από τον πελάτη του να εκτελέσει μια διαθήκη που με άφηνε κύρια κληρονόμο της περιουσίας του, μέσα μου αναποδογύρισαν τα πάντα. Μάλιστα εκτός από την περιουσία του ο κύριος Χάσεκ μου άφηνε και ένα χαρτί με το οποίο με αναγνώριζε ως κόρη του. Όπως καταλαβαίνετε, είχα πάψει πλέον να είμαι νόθο τέκνο και αποκτούσα έναν πατέρα νεκρό και άτιμο που, απ' ότι φαίνεται όμως, ενίσχυε οικονομικά τη μητέρα μου, προφανώς για να παραδώσει καλή ψυχή στον Θεό.

Η Μάρθα μιλούσε τώρα με έναν σκληρό αυτοσαρκασμό που αναδείκνυε ένα μεγάλο δράμα. Όμως, μη δίνοντας σημασία στα δικά μας ξαφνιάσματα, συνέχισε.

— Όταν προσέλαβα τον ιδιωτικό αστυνομικό, το θεώρησα καθήκον μου για να συλληφθεί ο ληστής που σκότωσε τον άνθρωπο που εξ αίματος ήταν πατέρας μου. Εκείνος όμως, από τις πρώτες έρευνες, με προσανατόλισε σε λάθος δρόμο. Δεν ξέρω γιατί είχε αυτές τις εμμονές, το πρόβλημα είναι ότι εγώ παρασύρθηκα. Και αντί να έρθω εδώ και να ευχαριστήσω έναν άνθρωπο που διακινδύνευσε τη ζωή του για να σώσει τον πατέρα μου, συνωμοτούσα εναντίον του. Είμαι παντελώς αδικαιολόγητη. Το μόνο ίσως που πρέπει να μου αναγνωρίσετε ως ελαφρυντικό είναι οι συνεχόμενες ανατροπές που συνέβησαν στη ζωή μου τον τελευταίο καιρό. Κύριε Πέτρο, παρακαλώ δεχτείτε τη συγνώμη μου.

Ο Πέτρος τραύλισε κάποιες ακατανόητες φράσεις, ευτυχώς όμως η Μάρθα δεν τον πρόσεξε γιατί στράφηκε σε μένα.

— Αισθάνομαι μεγάλη ντροπή. Η μητέρα μου μιλούσε για σας με μεγάλη εκτίμηση. Καμάρωνε για τη φιλία σας. Έλεγε ότι μπορεί γυναίκες απλές να έχουν γνωριμίες με σπουδαίους κυρίους. Σας θυμάμαι. Μας είχατε επισκεφτεί μερικές φορές στο σπίτι. Ήσαστε τότε νεαρός. Όχι πως είστε τώρα μεγάλος, αλλά να, η μητέρα μου έλεγε γελώντας, πως είστε ανιψιός της.

— Ήταν σπουδαία γυναίκα η μητέρα σας, είπα. Και ύστερα θέλοντας να ελαφρύνω την ατμόσφαιρα πρόσθεσα. Πού ξέρετε; Μπορεί να έχω και εγώ μια όμορφη μικρή εξαδέλφη.

Η Μάρθα γέλασε. Ύστερα σοβάρεψε.

— Κύριε Γιόζεφ, η μητέρα μου είπε ότι αν μου συμβεί κάτι σοβαρό να μη διστάσω να απευθυνθώ σε σας.

— Μπορείτε να βασιζέστε πάνω μου, της απάντησα. Οι επαφές μου με τη μητέρα σας ήταν σπάνιες, όμως, σας βεβαιώ, είχαμε μια ιδιαίτερη φιλία».

Ο Φ στράφηκε ξαφνικά στον Ξένο.

— «Χάρηκα, φυσικά, για τη συνάντησή μας με τη Μάρθα. Ιδιαίτερη ήταν η χαρά μου για την παρουσία που κληρονόμησε η φτωχή κοπέλα. Απ' ό,τι έμαθα, στη συνέχεια, ήταν αρκετά μεγάλη. Η καμήνη η Όλγα τα κατάφερε τελικά. Η κόρη της μπορούσε πια να ξεφύγει από τη μιζέρια. Όμως η κατάσταση περιπλεκόταν. Ο Πέτρος τα

είχε χαμένα. Πιο φύχραιμη ήταν η αδελφή του. Εγώ διατηρούσα βέβαια την επιτηδευμένη μου αταραξία. Βρήκα έναν τρόπο εύσχημο να αποχωρήσω, προφασιζόμενος μια επείγουσα συνάντηση, και κατάφερα να πάρω μαζί μου και τη Μάρθα. Εκείνη φεύγοντας ασπάστηκε την Έλενα και έσφιξε θερμά το χέρι του Πέτρου.

Όπως καταλαβαίνετε, αγαπητέ κύριε, βρέθηκα ενώπιον μιας απρόβλεπτης νέας πραγματικότητας. Το θύμα της δολοφονίας δεν ήταν πια ένας ξένος, αλλά, ο φυσικός πατέρας αυτής της θαυμάσιας νέας. Βέβαια, λογικά, δεν άλλαζαν και πολλά πράγματα όσον αφορά την εκτίμησή μας για το ποιόν του ανθρώπου. Ο άκαρδος γέρος ουδέποτε αναγνώρισε εν ζωή την κόρη του. Προφανώς θεωρούσε προσβολή για την κοινωνική του θέση να γίνει γνωστό ότι είχε συνάψει σχέσεις με την υπηρέτριά του. Φαντάζομαι ότι τα μικροποσά που διέθετε για τη συντήρηση της οικογένειας θα ήταν προϊόν πιέσεων της Όλγας. Βέβαια, η γυναίκα αυτή δεν ήταν σε καμιά περίπτωση εκβιαστρία, αλλά η ανάγκη την οδήγησε στο να χειριστεί έξυπνα την κατάσταση.

Τίθεται τώρα το ερώτημα. Τι οδήγησε τον τοκογλύφο στην πράξη αυτή; Εννοώ στη συμβολαιογραφική πράξη με την οποία άφησε κληρονόμο του τη Μάρθα. Οι άνθρωποι είναι γενικώς απρόβλεπτοι απέναντι στην προοπτική του θανάτου τους και δεν είναι εύκολο να ερμηνεύσει κανείς τις αποφάσεις τους. Όμως, θα απέκλεια με βεβαιότητα την περίπτωση των τύψεων για τον συγκεκριμένο άνθρωπο. Μάλλον ως αιτία αυτής της απόφασης θα πρέπει να αναζητήσουμε τον υπολογισμό. Δε γνωρίζω πόσο θρησκευόμενος ήταν, όμως, για καλό και για κακό, ήθελε να τακτοποιήσει μια εκκρεμότητα εν όψει των μετά θάνατον κρίσεων. Παρέλειψα, εδώ, την ερμηνεία της άλλης πράξης με την οποία αναγνώριζε τη Μάρθα ως κόρη του. Η πράξη αυτή, πέρα από την κοινωνική υποκρισία που φανερώνει, ενισχύει το προηγούμενο επιχείρημά μου. Ο τοκογλύφος τακτοποιούσε καλά τους λογαριασμούς του προκειμένου να παραδώσει και καλή ψυχή.

Όλο το απόγευμα εκείνης της ημέρας το αφιέρωσα σε συλλογισμούς και σκέψεις τέτοιου είδους.

Ελπίζω να συμφωνείτε πως μια τέτοια ανάλυση ανακούφιζε και εμένα για τη συγκάλυψη του φόνου. Μάλιστα δε σας κρύβω τη σκέψη μου πως ο φόνος είχε και τις ευεργετικές του συνέπειες. Επέσπευσε τη διαδικασία της κληρονομιάς».

— Και πρόλαβε πιθανές δυσάρεστες εξελίξεις, παρατήρησε, δήθεν, αδιάφορα ο Ξένος.

— «Ω, βέβαια, συμφώνησε ατάραχος ο Φ. Κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει την πιθανότητα γεγονότων που θα οδηγούσαν σε αλλαγή της διαθήκης. Έτσι και από αυτήν τη σκοπιά, ο φόνος ήταν ωφέλιμος. Ωστόσο, η κατάσταση ήταν περιπλεγμένη. Ο Πέτρος είχε σχεδόν καταρρεύσει. Η βαθιά ικανοποίηση για την πράξη του είχε εξαφανιστεί. Αυτό που κυριαρχούσε μέσα του ήταν οι τύψεις. Αυτήν την πιθανότητα της μεταστροφής του την είχα σκεφτεί και πριν από τα γεγονότα. Ο Πέτρος με την πράξη του φόνου επεδίωκε τον δικό του εξαγνισμό. Επεδίωκε να τιμωρήσει τον εαυτό του για τον ξεπεσμό του. Αν για κάποιο λόγο γινόταν πράξη αυτός ο εξαγνισμός, η πιθανότητα των τύψεων θα ήταν μεγάλη. Την εξέλιξη αυτήν την περίμενα αργή και πίστευα πως η απόσταση από τα γεγονότα θα βοηθούσε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα. Όμως, αυτά που συνέβησαν επιτάχυναν τις εξελίξεις. Μετά την επίσκεψη της Μάρθας, ο τιποτένιος τοκογλύφος αποκτούσε άλλα χαρακτηριστικά. Ήταν πλέον ο πατέρας. Και ακόμα χειρότερα, ο πατέρας ενός κοριτσιού που έκανε την καρδιά του φοιτητή να φτερουγίσει παράξενα.

Αυτά τα κατάλαβα το ίδιο βράδυ που επέστρεψα στο σπίτι των δυο νέων.

Φυσικά, ανέπτυξα όλα τα επιχειρήματα που σας ανέφερα προηγούμενα. Κάποια στιγμή τον είδα να συγκινείται στην ιδέα των καλών συνεπειών που είχε η πράξη του για τη Μάρθα. Όμως, δε φάνηκε ικανό το επιχείρημα να τον ησυχάσει. Στην απελπισία μου στράφηκα στην Έλενα, ελπίζοντας να βρει εκείνη τον τρόπο να τον συνεφέρει. Όμως, μου είχε διαφύγει μια μικρή λεπτομέρεια. Η Έλενα είχε τη γνώμη ότι έπρεπε να αποκαλύψουμε στο κορίτσι την αλήθεια. Το μόνο που συζητούσε ήταν την πιθανότητα η Μάρθα να τους λυπηθεί και να μη στείλει τον αδελφό της στη φυλακή.

Ομολογώ ότι βρέθηκα σε πολύ δύσκολη θέση. Ήμουν υποχρεωμένος να εκτιμήσω τις συνέπειες των πιθανών εξελίξεων. Εξέτασα την περίπτωση να πείσω τη Μάρθα ότι ο νεαρός λέει ψέματα. Σκέφτηκα ότι δεν μπορούσε να αποδείξει ότι αυτός έκανε τον φόνο. Πράγματι, αντικειμενικά δεν είχε κάποιο στοιχείο να αντιπαραθέσει στη δική μου πειστική μαρτυρία. Όμως, δεν μπορούσε να υπάρξει εξήγηση για το κίνητρο μιας ομολογίας. Το μόνο που μπορούσα να ισχυριστώ ήταν ότι ο νέος είχε χάσει τα λογικά του. Όμως, και σ' αυτήν την περίπτωση, υπήρχε η μαρτυρία της Έλενας. Φυσικά δε φαινόταν λογικό να υποστηρίξω ότι παραφρόνησαν ξαφνικά και τα δύο αδέρφια.

Σκέφτηκα ακόμα τη λύση να πείσω τη Μάρθα να μη δώσει συνέ-

χεια στο θέμα. Αυτό όμως δεν ήταν μια καλή λύση, παρά την ισχυρή επιρροή που μπορούσα να ασκήσω πάνω της. Φανταστείτε το σοκ που θα δοκίμαζε η νέα.

Φυσικά, η εξέλιξη θα ήταν ιδιαίτερα δυσάρεστη. Εκτός των άλλων εμπλοκών μου με τη δικαιοσύνη, είχα το πρόβλημα ότι η Μάρθα θα έχανε την εμπιστοσύνη της σ' εμένα και αυτό θα ήταν οδυνηρό.

Πρέπει να σας τονίσω, σ' αυτό το σημείο, ότι το αρχικό σχέδιο απεμπλοκής μου από την υπόθεση του φόνου, με την επίκληση της πλάνης μου, είχε σχεδόν αχρηστευτεί, μετά τη γνωστή ιστορία με τον αστυνομικό και το μαχαίρι. Είχα βέβαια μια ακόμα δυνατότητα να ισχυριστώ ότι παραπλανήθηκα και σ' αυτήν την περίπτωση.

Όμως, αυτό που με ενοχλούσε αφόρητα ήταν ότι είχα χάσει τον έλεγχο της κατάστασης. Δεν μπορούσα να συγχωρήσω τον εαυτό μου για την αδυναμία μου να προβλέψω όλες τις πιθανότητες και να προετοιμαστώ γι' αυτές. Ακόμα, δεν ήταν δυνατόν να αποδεχτώ ότι θα αφήσω τα πράγματα στο έλεος της τύχης.

Χρειαζόμουν χρόνο να σκεφτώ. Παρακάλεσα τους δύο νέους να μου δώσουν προθεσμία δύο ημερών. Αυτή δεν μπορούσαν να μου την αρνηθούν. Ανεξάρτητα από την ανατροπή της κατάστασης, εξακολουθούσαν να εκτιμούν την πράξη μου και να τρέφουν για μένα ιδιαίτερο σεβασμό.

Όταν έφευγα από το σπίτι, είδα στα μάτια της Έλενας μια φλόγα εμπιστοσύνης και ελπίδας που μου έδωσε κουράγιο.

Η άλλη ημέρα με βρήκε πιο αισιόδοξο. Πολλές φορές ο ύπνος λειτουργεί ευεργετικά γιατί ξεκουράζεται το σώμα και λαγαρίζει το μυαλό. Ωστόσο, πολύ γρήγορα η ήδη δύσκολη κατάσταση επιδεινώθηκε. Η Μάρθα με επισκέφτηκε πρωί πρωί και μου έκανε γνωστή την απόφασή της να διαθέσει στον Πέτρο ένα σημαντικό χρηματικό ποσό, ως αναγνώριση ευγνωμοσύνης στον φοιτητή που επιχείρησε να σώσει τη ζωή του πατέρα της. Μάλιστα μου είπε ότι την απόφασή της ήθελε να την ανακοινώσει στην προσεχή τελετή βράβευσης, που είχε οργανώσει ο Δήμος για να τιμήσει την γενναιότητα του νέου. Η Μάρθα με παρακάλεσε να μην κάνω γνωστή την απόφαση γιατί ήθελε να το κρατήσει μυστικό, ως έκπληξη της εκδήλωσης.

Φυσικά ανακουφίστηκα με την παράκλησή της. Η εκδήλωση θα γινόταν σε δεκαπέντε ημέρες και χρειαζόμουν οπωσδήποτε χρόνο για να αντιμετωπίσω τις ραγδαίες εξελίξεις.

Για πρώτη φορά στη ζωή μου αισθάνθηκα την ανάγκη να μείνω μόνος. Στη συνέχεια, και αφού ο ορθολογισμός μου με οδηγούσε σε

αδιέξοδο, βρήκα θαυμάσιο καταφύγιο στο κρασί. Ξέρετε, οι άνθρωποι γενικώς ρίχνουν πολλά αναθέματα σ' αυτό το εξαίσιο προϊόν. Η εύκολη καταδίκη του προσφέρει συνήθως άριστο άλλοθι για ενέργειες ή παραλείψεις. Αυτό που με μανία επεδίωκα ήταν ένα σχέδιο εξόδου από την τρομακτική κρίση στην οποία είχα περιέλθει. Όμως, η ευθυμία αναμειγμένη με την απελπισία κάθε άλλο παρά με οδηγούσαν, με ορθοφροσύνη, στο ζητούμενο. Αλλά, όπως σε κάθε μεγαλεπήβολη ενέργεια, έτσι και στην παρούσα, χρειαζόταν μια προετοιμασία η οποία θα ελάμβανε χώρα σε καθεστώς ανεμελιάς έως κραιπάλης.

Στο καπηλειό η παρουσία μου προκάλεσε αίσθηση. Στην αρχή οι θαμώνες με αντιμετώπισαν με καχυποψία. Η παρουσία μου θεωρήθηκε ύποπτη. Ανάμεσα στα μουρμουρητά και τις φλυαρίες ξεχώρισα τις προειδοποιήσεις.

— Μην, είναι μυστικός!

Δεν κατάλαβα ποιας υπηρεσίας ήμουν μυστικός και για ποιο λόγο βρισκόμουν εκεί, αλλά ούτε κι αυτούς τους απασχολούσε. Τους αρκούσε η οχύρωση απέναντι στον διαφαινόμενο κίνδυνο. Όμως, όταν αποφάσισα να κεράσω όλους τους θαμώνες, τα πράγματα άλλαξαν. Αλλά αυτό δεν είχε πια ιδιαίτερη σημασία. Γιατί όλο το είναι μου ήταν απορροφημένο σε ένα πρόσωπο, στην Έλενα. Σχεδίαζα την ερωτική μου εξομολόγηση. Φυσικά δε θα ήταν πρόπον να της μιλήσω ευρισκόμενος σε κρασοκατάλυξη. Θα ήταν προσβολή. Φαντάσου να σήκωνε το χέρι της και να μου άστραφτε μία στο μάγουλο. Στη σκέψη αυτής της σκηνής ταράχτηκα γιατί αισθάνθηκα μια περίεργη ηδονή. Θεέ και κύριε, είπα μέσα μου, αλλά δεν μπόρεσα να πειθαρχήσω τη φαντασία μου. Θα την κοιτούσα όλος παράπονο και καθώς αυτή θα με πλησίαζε μετανιωμένη, θα την έσφιγγα στην αγκαλιά μου μεθώντας την με φιλιά.

Πέρασε αρκετή ώρα με τέτοιου είδους σκέψεις που κύριο χαρακτηριστικό τους είχαν την αναρχία.

Κάθε φορά που προσπαθούσα να τις πειθαρχήσω και να συγκεντρωθώ στο πρόβλημά μου, η μορφή της Έλενας εμφανιζόταν στο μυαλό μου. Σε λίγο εισέβαλε και η Μάρθα. Μετά η Όλγα, και στο τέλος η μητέρα μου. Η νεκρή μητέρα μου συνήθως με επισκεπτόταν στις σκέψεις μου χωρίς παρέα. Τότε, όλες οι γυναίκες που αγαπούσα ήταν μαζί κι εγώ περιέργως γελούσα.

Αρκετοί με κοιτούσαν με την αίσθηση ότι είχα παραφρονήσει. Ένας όμως από αυτούς, που προφανώς είχε ξεπεράσει κάθε όριο στη μέθη του, με πλησίασε τρικλίζοντας.

— Πού είναι το μαχαίρι; με ρώτησε κι εγώ, συνεχίζοντας το γέλιο, απάντησα.

— Στο ποτάμι!

Η απάντησή μου φάνηκε ότι τον ικανοποίησε.

— Καλώς, είπε σέρονοντας τη φωνή και συλλαβίζοντας τη λέξη.

Ανάθεμα αν ήξερα για ποιο μαχαίρι μιλούσε, ανάθεμα κι αν ήξερε κι αυτός για ποιο ποτάμι του μιλούσα. Σε λίγο όμως το μυστήριο διαλευκάνθηκε.

— Εδώ είναι το ποτάμι; ρώτησε, και μου έδειξε το τραπέζι πάνω στο οποίο βρισκόταν ένα μαχαίρι.

Έγνεψα καταφατικά κι αυτός επανέλαβε.

— Καλώς!

Δε θυμάμαι πώς ακριβώς τερματίστηκε αυτή η ευχάριστη συζήτηση γιατί ξαφνικά βυθίστηκα πάλι. Θυμήθηκα τον αγαπημένο μου θείο που τον ρούφηξαν τα κύματα και τη μητέρα μου να μου θυμίζει το χρέος μου.

— Τώρα εσύ θα προσέχεις την κόρη του αδελφού μου.

Όταν γύρισα στο σπίτι, διαπίστωσα ότι δεν είχα κάνει ούτε ένα βήμα στις σκέψεις που αφορούσαν το πρόβλημά μου. Ωστόσο, ήμουν εύθυμος και γαλήνιος. Ο ύπνος με άρπαξε, πριν προλάβω να φορέσω τις πυτζάμες μου.

Το ξύπνημα της άλλης μέρας με επανέφερε στις δυσκολίες της πραγματικότητας. Μαζί με τα άλλα είχα και τον πονοκέφαλο που μου κληροδότησε η οινοποσία.

Όμως, πολλές φορές η τύχη βοηθάει τους τολμηρούς.

Η Μάρθα με επισκέφτηκε ξανααμμένη. Στο πρόσωπό της διέκρινα χαρά και ανησυχία. Στη φωνή της ανυπομονησία.

— Κύριε Γιόζεφ, αύριο φεύγω.

Φυσικά δεν κατάλαβα λέξη από αυτά που μου έλεγε, ωστόσο δε ρώτησα περιμένοντας τις εξηγήσεις. Η Μάρθα άλλοτε ασθμαίνοντας και άλλοτε γελώντας μου εξήγησε.

Το κορίτσι είχε πάθος με τη μουσική και είχε κάνει καλές σπουδές στο πιάνο. Ο δάσκαλός της θεωρούσε ότι ήταν μεγάλο ταλέντο και είχε γράψει στον Ευγένιο Σ, παρακαλώντας τον να τη δεχτεί στη σχολή του, στην πρωτεύουσα. Ο μεγάλος πιανίστας διηύθυνε τη φημισμένη σχολή στην οποία φοιτούσαν σπουδαστές από όλη την επικράτεια. Το καλό ήταν ότι το ίδρυμα που χρηματοδοτούσε τη σχολή αναλάμβανε πλήρως τα έξοδα διαμονής και σπουδών των μαθητών της.

Είχαν περάσει αρκετοί μήνες και η Μάρθα πίστευε πως το όνειρό

της είχε μετατραπεί σε χίμαιρα. Όμως, η επιστολή που είχε φτάσει στα χέρια της ήταν από κάθε άποψη ένα θαύμα. Η διεύθυνση της σχολής την πληροφορούσε ότι είχε γίνει αποδεκτή η αίτησή της και την καλούσε να παρουσιαστεί εντός τριών ημερών. Η Μάρθα δεν είχε χρόνο ούτε να χαρεί. Παρ' όλα αυτά, έκλαψε καθώς της θύμισα τη μητέρα της που θα χαιρόταν πολύ αν ζούσε, και ύστερα μου ζήτησε να τη βοηθήσω. Έβγαλε ένα φάκελο γεμάτο με μεγάλα χαρτονομίσματα και με παρακάλεσε να τον δώσω στον Πέτρο εκ μέρους της στην εκδήλωση. Ήταν ένα πολύ μεγάλο ποσό. Μου ζήτησε επίσης να τον πληροφορήσω αμέσως για τους λόγους της ξαφνικής εξαφάνισής της. Τέλος, μου είπε να της φιλήσω την Έλενα. Σ' αυτό το τελευταίο διέκρινα έναν πονηρό υπαινιγμό, που όμως μου άρεσε.

Όπως καταλαβαίνετε, η τύχη δρομολογούσε λύση στο μεγάλο πρόβλημα, προς το παρόν τουλάχιστον, χωρίς να κουνήσω το δαχτυλάκι μου. Η ευχάριστη διάθεση της Μάρθας μου επέτρεψε να της θέσω δύο όρους τους οποίους έκανε δεκτούς. Πρώτον, να τη φιλήσω εκφράζοντας έτσι τη συγκίνησή μου και δεύτερον να τη συνοδέψω στην πρωτεύουσα. Για τον δεύτερο αναγκάστηκα να της πω ότι είχα εντολή από τη μητέρα της να μην την αφήνω μόνη σε τόσο σημαντικές στιγμές της ζωής της. Τελικά η Μάρθα χύθηκε στην αγκαλιά μου και έκλαψε από ευτυχία νιώθοντας ίσως μια πατρική ή αδελφική ζεστασιά που δεν ένιωσε ποτέ.

Την άλλη μέρα η Μάρθα κι εγώ βρισκόμασταν στο τρένο.

Η Έλενα διάβαζε την επιστολή μου.

«Αναχώρησα αιφνιδίως για κάποια δουλειά. Επιστρέφω σε πέντε ημέρες. Όλα θα πάνε καλά. Χαιρετισμούς στον Πέτρο και φιλιά σ' εσένα».

Για την τελευταία μου φράση αρχικά ένιωσα ταραχή. Ξέροντας όμως ότι είναι εκτός των άλλων και μια φράση ευγένειας, ησύχασα. Πιο πολύ με είχαν ησυχάσει οι εξελίξεις. Βέβαια, είχα πολλά πράγματα να σκεφτώ ακόμα, αλλά είχα χρόνο. Προς το παρόν απολάμβανα τη χαρά της Μάρθας και τη δική μου προσωρινή λύτρωση».

Ο Φ φαινόταν τώρα πιο ήρεμος.

— Μου δίνετε την εντύπωση πως βαδίζουμε προς το τέλος αυτής της ενδιαφέρουσας ιστορίας, παρατήρησε ο Ξένος.

— Αλήθεια, βρίσκετε ενδιαφέρουσα την ιστορία μου; ρώτησε ο Φ.

Ο Ξένος τον διαβεβαίωσε ότι η ιστορία ήταν γι' αυτόν σπουδαία

όχι μόνο για τα γεγονότα της αλλά και για τις προεκτάσεις τους.

— Μου θυμίζει το μυθιστόρημα «ο φαλακρός λόφος», είπε ξαφνικά ο Ξένος.

Ο Φ έκανε μια κίνηση σχεδόν αποδοκιμασίας.

— Ήταν από τα πρώτα μου έργα και δε νομίζω ότι είναι άξιο να το μνημονεύει κανείς, τόσα χρόνια μετά την κυκλοφορία του.

Ο Ξένος επέμεινε εκθειάζοντας τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο προσεγγίζονταν οι χαρακτήρες των ανθρώπων και την επιμονή του κειμένου να αναδεικνύει την αξία της ευφυΐας και της πνευματικότητας σ' αυτούς τους χαρακτήρες.

Ο Φ αισθάνθηκε κολακευμένος, τελικώς.

— Αυτό το έργο που άρεσε στον φίλο μου τον Ευγένιο, είπε, ήταν η νουβέλα, «Ο ήχος της στέπας». Ξέρετε; Ήταν ένα έργο που οι περισσότεροι το βρήκαν φρικτό. Όμως εγώ το αγαπώ αυτό το δημιούργημά μου. Δε γνωρίζω αν το έχετε διαβάσει.

— Ασφαλώς το έχω διαβάσει, είπε ο Ξένος. Φρονώ ότι είναι μια εξάισια αλληγορία, σπουδή στην ανθρώπινη ψυχή. Πέστε μου όμως, μιλήσατε για τον Ευγένιο Σ τον πιανίστα;

— Ναι! Είμαστε φίλοι. Παρά το γεγονός ότι είχαμε συναντηθεί μόνο μία φορά, η πνευματική μας φιλία ήταν ισχυρή. Ήταν από τους λίγους που με στήριξαν όταν, με αφορμή την έκδοση αυτού του βιβλίου, όλοι στράφηκαν εναντίον μου. Η ιστορία της Μάρθας μου έδωσε την ευκαιρία να τον συναντήσω ξανά. Χάρηκε πολύ όταν του είπα ότι συνοδεύω τη μικρή δεσποινίδα. Όπως μου εξήγησε, οι πληροφορίες του μιλούσαν για ένα εξάισιο ταλέντο. Τον παρακάλεσα να μην της αποκαλύψει τη γνωριμία μας για να μείνει ανεπηρέαστη από σκέψεις ηθελημένης εύνοιας. Ο Ευγένιος με διαβεβαίωσε ότι θα την προσέξει ιδιαίτερα κι αυτό με έκανε να χαρώ.

— Και πώς συνέβη να μη μεσολαβήσετε στον φίλο σας ενωρίτερα; ρώτησε ξαφνικά ο Ξένος.

— Δεν ήμουν ενήμερος των ενεργειών της Μάρθας, απάντησε αδιάφορα εκείνος. Όπως σας εξήγησα, οι σχέσεις μου με τη Μάρθα και την οικογένειά της, παρά το βαθύτερο ενδιαφέρον μου, δεν ήταν σχέσεις συχνής επικοινωνίας. Όμως, έμελε η παρουσία αυτής της νέας να σημαδέψει τη ζωή μου.

Ο Φ σκοτεινίασε για μια στιγμή και μετά πρόσθεσε.

— Χαλάλι της.

Υστερα, ανέκτησε το κέφι του.

— Εσείς τώρα θέλετε να μάθετε τη συνέχεια της ιστορίας;

Ο Ξένος έγνεψε καταφατικά, όμως αυτός σηκώθηκε ξαφνικά.

— Είναι ώρα για το γεύμα μας, είπε. Θα σας πάω στο μέρος όπου πραγματοποιήσαμε με την Έλενα την πρώτη μας έξοδο.

θ' Τα αδιέξοδα μιας τελειότητας

Ο Φ οδήγησε τον Ξένο σε ένα πανέμορφο εστιατόριο στην κορυφή του λόφου. Περιπάτησαν έως εκεί ακολουθώντας έναν ωραίο πλακόστρωτο δρόμο, που είχε δεξιά και αριστερά παρτέρια με όμορφα λουλούδια. Παρά το γεγονός ότι ο καλοκαιρινός ήλιος έκαιγε αρκετά, η διαδρομή ήταν ένας ευχάριστος περίπατος. Πιο ευχάριστη ακόμα ήταν η θέα. Όλη η παλιά πόλη, με τα εντυπωσιακά της μνημεία, απλωνόταν στα πόδια τους.

Οι δυο άνδρες απόλαυσαν το φαγητό και τις παγωμένες μπύρες. Φαινόταν ότι κανείς δε βιαζόταν να δώσει συνέχεια στην ιστορία. Λες και περίμεναν ηδονικά να ωριμάσουν τα λόγια. Όταν ήρθε η ώρα, ο Φ άρχισε πάλι τη διήγησή του.

— « Η Έλενα ήταν μόνη στο σπίτι. Με κοίταξε με λαχτάρα.

— Φοβόμουν ότι θα σας χάσω.

Μου κόπηκαν τα πόδια. Ήταν που με κοίταξε μ' αυτόν τον τρόπο, ήταν που με πλησίασε πολύ κι άκουγα τη λαχανιασμένη της ανάσα, ήταν που την είχα επιθυμήσει, όλα αυτά με αναστάτωσαν. Ωστόσο, βρήκα την ψυχραιμία να αστείευτώ.

— Αγαπητή μου Έλενα, αισθάνομαι σαν ντροπαλός έφηβος.

Εκείνη γέλασε και μου ανταπόδωσε το πείραγμα.

— Κι εγώ σαν ερωτευμένη μαθήτρια.

Φυσικά ήμουν τελείως ανέτοιμος για τέτοιες συζητήσεις, δεν ήταν όμως πρόπον να φανερώσω την ταραχή μου.

— Σας έφερα ένα δώρο, της είπα.

Εκείνη άνοιξε ανυπόμονα την όμορφη συσκευασία και αντίκρισε ένα κόκκινο φουλάρι.

— Ω! αναφώνησε με θαυμασμό και φορώντας το έτρεξε στον καθρέπτη. Ύστερα, γυρίζοντας αργά, με πλησίασε.

— Είστε πανέμορφη! φέλλισα κι εκείνη ξαφνικά κρεμάστηκε στον λαιμό μου κι ακούμπησε τρυφερά τα χείλη της στα δικά μου.

Η ατμόσφαιρα που είχε διαμορφωθεί δεν ήταν βέβαια κατάλληλη για φόνους και συγκαλύψεις, όμως ήμουν υποχρεωμένος να επανέλθω σ' αυτά.

— Μόλις γύρισα από την πρωτεύουσα, είπα.

— Από την πρωτεύουσα; ρώτησε εκείνη με έκπληξη.

Έγνεψα ναι, και της διηγήθηκα τα γεγονότα των ημερών. Εκείνη με κοιτούσε αμίλητη.

Παρέλειψα βέβαια να αναφερθώ στην επίσκεψή μου στο καπηλειό και δεν ξέρω γιατί. Δεν αισθανόμουν ντροπή για αυτές τις στιγμές που με χαλάρωσαν. Εξ άλλου, δεν ανήκα στην κατηγορία των ανθρώπων που το ποτό είναι, γι' αυτούς, συνήθεια και πάθος. Όμως, θεώρησα μάλλον ότι ήταν εκτός θέματος το γεγονός.

Εντός θέματος όμως, ήταν μία παράλειψη και μία προσθήκη στη διήγησή μου. Η παράλειψη αφορούσε τα χρήματα που μου έδωσε η Μάρθα για να τα παραδώσω στον Πέτρο, στη διάρκεια της εκδήλωσης και η προσθήκη αφορούσε μια δήθεν συζήτησή μου με τη Μάρθα.

Αυτήν τη φανταστική συζήτηση τη διηγήθηκα λεπτομερώς στην Έλενα. Την είχα σχεδιάσει πολύ καλά. Σε όλη τη διάρκεια της επιστροφής μου στο τρένο δεν είχα κλείσει μάτι, επαναλαμβάνοντας μέσα μου όλους τους διαλόγους και περιγράφοντας τις μεταπτώσεις των αισθημάτων.

Εξήγησα στην Έλενα ότι η απόφασή μου να αποκαλύψω στη Μάρθα όλα τα μυστικά του φόνου, βασίστηκε στη δική της σκέψη, την οποία κι εγώ βρήκα ως τη μόνη λύση στο πρόβλημα.

— Οι εξελίξεις δε μου επέτρεπαν να το συζητήσω πρώτα μαζί σου, της είπα. Τα αποτελέσματα αυτής της πρωτοβουλίας τελικώς ήταν θετικά για όλους, συνέχισα. Η Μάρθα σοκαρίστηκε με τις αποκαλύψεις, όμως συμφώνησε ότι πρέπει να τα ξεχάσει όλα και να αφιερωθεί στις σπουδές της και στο μέλλον της. Της μετέφερα όλες τις σκέψεις, που και μαζί κουβεντιάσαμε, και της τόνισα ότι δεν άξιζε να θυσιάσει τη ζωή ενός νέου ανθρώπου για κάποιον που αποδεδειγμένα έζησε εκμεταλλευόμενος τη δυστυχία των συνανθρώπων του. Όταν της μετέφερα την απόφαση του Πέτρου να της φανερώσει την αλήθεια και να υποστεί τις συνέπειες, την είδα να νιώθει κάποια συγκίνηση. Αυτή η συγκίνηση μεγάλωσε όταν της μετέφερα και τη δική σου γνώμη. Η απόφασή της ελήφθη τελεσίδικα, όταν της αποκάλυψα ένα μεγάλο μυστικό που μου είχε εμπιστευτεί η μητέρα της. Δεν είναι πρόπον να σας το εμπιστευτώ αγαπητή Έλενα, αλλά σας βεβαιώνω ότι ήταν κάποιο πολύ σημαντικό μυστικό.

Όταν τελείωσα τη διήγησή μου, η Έλενα, έδειχνε ανακουφισμένη. Όμως, με κοίταζε ακόμα με απορία. Έβγαλα τότε και της έδωσα μια επιστολή. Η Έλενα την άνοιξε όλο περιέργεια και διάβασε. «Αγαπητοί φίλοι! Δε θα είμαι εγώ η αιτία για να καταστραφεί η ζωή σας.

Μπορεί στο μέλλον να βρω τη δύναμη να σας συγχωρήσω. Είστε ευτυχείς που έχετε φίλο τον κύριο Γιόζεφ. Εμένα μου στάθηκε ως πατέρα και αδελφός. Μάρθα Κ».

Εξήγησα στην Έλενα ότι η Μάρθα υπέγραφε με το επώνυμο της μητέρας της και ότι αυτό ήταν ευνοϊκό σημάδι για την υπόθεσή μας.

Εκείνη με άκουσε και ξέσπασε σε κλάματα. Την άφησα έτσι και έφυγα. Χρειαζόταν να μείνει μόνη για να συναισθανθεί καλά τη νέα πραγματικότητα.

Την ίδια μέρα με επισκέφτηκε στο σπίτι μου ο Πέτρος. Έμοιαζε εξουθενωμένος. Κρατούσε στα χέρια του την επιστολή και μουρμούριζε. «Μπορεί στο μέλλον να βρω τη δύναμη να σας συγχωρήσω».

Κάποια στιγμή ξέσπασε:

— Είμαι ανάξιος της ανωτερότητάς της.

Φυσικά ήμουν προετοιμασμένος για τις αντιδράσεις του. Κατ' αρχάς του πήρα ευγενικά το γράμμα, λέγοντάς του ότι για λόγους ασφαλείας έπρεπε να το καταστρέψω. Αντέδρασε σ' αυτήν την προοπτική, αλλά δεν του άφησα πολλά περιθώρια. Το γράμμα είχε γίνει ήδη στάχτη στο αναμμένο τζάκι.

— Δεν πειράζει, αναστέναξε. Το έχω τυπωμένο στο μυαλό μου.

Θέλησα να αποφορτίσω την ατμόσφαιρα και τον πείραξα.

— Ελπίζω να μην ερωτευτήκατε τη μικρή, γιατί το πρόβλημα θα γίνει περίπλοκο.

Ο Πέτρος κοκκίνισε δείχνοντας ότι κάπου στα απόκρυφα κάτι σχετικό αναδευόταν.

— Όχι, Όχι ψιθύρισε.

— Σε κάθε περίπτωση, αγαπητέ Πέτρο, πρέπει να την ξεχάσετε, προς το παρόν τουλάχιστον. Είμαι σε θέση να σας πω ότι οποιαδήποτε αναμόχλευση του θέματος, μόνο κακό θα μπορούσε να της προκαλέσει. Οι συγκινήσεις που δέχτηκε ήταν αλλεπάλληλες. Είναι σίγουρο ότι αυτήν τη στιγμή ζει μια μεθυστική πραγματικότητα. Η μικρή μας Μάρθα ετοιμάζει μια μεγάλη καριέρα στη μουσική και αυτό είναι που μετράει ως πρώτο από όλα. Την ευκαιρία αυτήν των σπουδών και την περιουσία την αξίζει. Ο γέρος, που αποφάσισε μετά θάνατον να της προσφέρει αυτά που της πρόσφερε, δεν αξίζει κανένα αίσθημα συμπάθειας. Κι αυτό προσπάθησα να το τεκμηριώσω στη συζήτησή μου μαζί της.

»Νομίζω ότι, εάν κάποιος τρέφει γι' αυτήν ευγενικά αισθήματα, οφείλει να την αφήσει απερίσπαστη στην καλλιτεχνική της προσπάθεια. Αυτή η νέα, το καταλαβαίνετε και σεις, είναι αξιέπαινη. Έζησε

δέκα οκτώ χρόνια μέσα στη φτώχεια και στην ορφάνια. Παρ' όλα αυτά κατάφερε να αποκτήσει μόρφωση και καλλιέργεια.

»Ο θάνατος του τοκογλύφου τι σημασία μπορεί να έχει για τη ζωή της; Εξετάζοντας τα γεγονότα από πρώτη άποψη, βλέπουμε ένα υποτιθέμενο δράμα. Η νέα ανακαλύπτει ότι ο νεκρός είναι πατέρας της και αυτός ο άνθρωπος της κληροδοτεί μια σημαντική περιουσία. Βρίσκεται, λοιπόν, μπροστά σε έναν ψυχικό συγκλονισμό, σύμφωνα με αυτήν τη θεώρηση.

»Ωστόσο, υπάρχει και η άλλη πλευρά των γεγονότων. Ο θάνατος του γέρου, αντικειμενικά επέσπευσε τις δίκαιες εξελίξεις. Μεταβιβάστηκε η περιουσία σε έναν άνθρωπο που την είχε ανάγκη και που είναι σίγουρο ότι θα τη διαχειριστεί για το καλό της κοινωνίας. Μην ξεχνάτε ότι ο μέχρι τώρα κάτοχος χρησιμοποιούσε αυτήν την περιουσία ως μέσο εξευτελισμού των ανθρώπων.

»Θα μπορούσε λοιπόν να ισχυριστεί κανείς ότι όποιος συνέβαλε στη φυσική του εξόντωση επιτέλεσε θετικό έργο. Φυσικά, αυτή η διαπίστωση δεν ισχύει για σας γιατί απλούστατα τον σώσατε από τον βέβαιο θάνατο, πριν τον οδηγήσετε σ' αυτόν. Από τη σκοπιά της Μάρθας αλλά και από τη σκοπιά άλλων η δική σας απόπειρα ήταν μια άχρηστη απόπειρα. Δεν είχα τοποθετήσει με αυτόν τον τρόπο μέχρι τώρα το θέμα, γιατί ειλικρινά σεβόμουν τα κίνητρά σας για τη δολοφονία και δεν ήθελα να σας υποτιμήσω και να σας προσβάλω. Καταλάβαινα και καταλαβαίνω ακόμα τον λόγο που σας οδήγησε, με κίνδυνο της ζωής σας, να σώσετε το υποψήφιο θύμα σας. Αν τώρα μιλώ για αχρείαστη ή και άχρηστη απόπειρα, αυτό δεν οφείλεται σε κάποια μεταστροφή δική μου αλλά στη δική σας μεταστροφή. Φαίνεται ότι βλέπετε τώρα τον φόνο όχι από τη σκοπιά των δικών σας σχέσεων με το θύμα, αλλά από τη σκοπιά των σχέσεων ενός άλλου ανθρώπου, στην προκειμένη περίπτωση της Μάρθας. Αυτό λοιπόν που μόλις σας απέδειξα είναι ότι εσείς δεν είχατε καμιά συμμετοχή στο αποτέλεσμα το οποίο ήταν προδιαγεγραμμένο. Έτσι, είτε θεωρήσουμε τον συγκεκριμένο θάνατο ως θετικό γεγονός, όπως εγώ ισχυρίζομαι, είτε τον θεωρήσουμε ως αρνητικό γεγονός όπως φαίνεται ότι σας επιβάλλει η μεταγενέστερη θεώρηση, η δική σας παρέμβαση είναι άνευ σημασίας και αξίας. Επομένως η γνώμη μου είναι ότι αδίκως βασανίζεστε και η παρουσία της Μάρθας, που ήταν έξω από τις αρχικούς σας υπολογισμούς, στην πραγματικότητα δε μεταβάλλει την κατάσταση. Αυτό η Μάρθα το αντιλήφτηκε και από αυτήν την άποψη σκέφτεται και ενεργεί πιο ώριμα από σας.

»Σκεφτείτε, για παράδειγμα, την περίπτωση μιας ομολογίας σας, τώρα, σχετικά με τον φόνο. Οι επιπτώσεις μιας τέτοιας ενέργειας θα ήταν αρνητικές για όλους. Εσείς θα καταλήγατε στη φυλακή, η αδελφή σας θα μαράζωνε από τον καημό της, εγώ θα ενεργοποιούσα βέβαια τη δεύτερη εκδοχή της παραπλάνησής μου, όμως θα έχανα έναν καλό φίλο και επί πλέον, δε σας το κρύβω, η θαυμάσια σχέση μου με τη δεσποινίδα Έλενα θα έμπαινε σε μεγάλη δοκιμασία. Τέλος, η υπόθεση θα έκανε κακό στην άλλη δεσποινίδα της συντροφιάς. Φαντάζεστε να παρατήσει την ευκαιρία της ζωής της και να τρέχει σε δίκες; Και μόνο η δημοσιότητα που θα έφερνε στο φως τη μυστική σχέση της μητέρας της με τον τοκογλύφο θα ενεργοποιούσε τα τρωκτικά του κουτσομπολιού και της συκοφαντίας αυτής της συντηρητικής και υποκριτικής κοινωνίας μας.

»Ειλικρινά πέστε μου, αγαπητέ Πέτρο, αν ήμουν εγώ ο δολοφόνος δε θα χρησιμοποιούσατε και σεις στη συζήτησή μας παρόμοια επιχειρήματα.

— Δε λέω, απάντησε εκείνος διστακτικά, όμως δεν είστε. Ποιο κίνητρο θα είχατε εσείς να σκοτώσετε τον τοκογλύφο;

Καθώς έκανε αυτήν την ερώτηση, αισθάνθηκε σαν να διατύπωσε ανόητες σκέψεις. Γι' αυτό βιάστηκε να επανέλθει.

— Οφείλω να ομολογήσω ότι είστε πειστικός. Τόσο πειστικός που ενστικτωδώς έχω την τάση να αντιδρώ.

Σε καλό δρόμο βρισκόμαστε, σκέφτηκα κι έστρεψα τη συζήτηση στα γεγονότα της πυρκαγιάς που κατέστρεψε το οικογενειακό εργοστάσιο. Βέβαια τόσο ο Πέτρος όσο και η Έλενα μου είχαν μιλήσει αναλυτικά για όλα αυτά τα γεγονότα.

Αυτήν τη φορά όμως για τον Πέτρο ήταν η ευκαιρία να αναβιώσει τη δική του τραγωδία και αυτό του έκανε πολύ καλό. Όταν έφευγε από το σπίτι μου φαινόταν ξαλαφρωμένος, σαν τον άνθρωπο που είπε τις αμαρτίες του στον Θεό και εκείνος τον συχώρεσε».

Ο Φ σταμάτησε τη διήγηση δίνοντας την εντύπωση ότι ήταν ανακουφισμένος με την ολοκλήρωση ενός σημαντικού τμήματος της ιστορίας. Βλέποντας τον Ξένο έτοιμο να τον βομβαρδίσει με ερωτήσεις, είπε χαρούμενα και περιπαικτικά.

— Ελάτε! Ας καλύψουμε τώρα τα κενά. Είμαι έτοιμος για οποιαδήποτε διευκρίνιση και σίγουρος ότι με περιμένει δύσκολη δοκιμασία.

Ο Ξένος χαμογέλασε, ανταποκρινόμενος στην πρόκληση.

— Μου έχετε δώσει την εντύπωση ανθρώπου που σχεδιάζει τη ζωή

βασιζόμενος κυρίως στην αλήθεια των πραγμάτων. Εκτιμώ ότι αυτό είναι χαρακτηριστικό ευφυΐας. Το ψεύδος, όπου είναι αναγκαίο, νομίζω ότι πρέπει να χρησιμοποιείται με φειδώ και να αποτελεί μια μικρή παραλλαγή της αλήθειας. Κανένας σχεδιασμός δεν είναι στέρεος και πειστικός όταν στηρίζεται σε αλληπάλληλα ψευδή γεγονότα.

— Έχετε απόλυτο δίκιο, τον διέκοψε ο Φ και ο άλλος συνέχισε.

— Έχω μια απορία. Σχεδιάσατε μία φανταστική συζήτηση με τη Μάρθα και τα επιχειρήματα που προέκυψαν από αυτήν τη συζήτηση τα χρησιμοποιήσατε για να καθησυχάσετε τον Πέτρο και την Έλενα και να αποτρέψετε δυσάρεστες ενέργειες εκ μέρους τους. Δε σκεφτήκατε μήπως ήταν προτιμότερο αυτήν τη συζήτηση με τη Μάρθα να την κάνατε στην πραγματικότητα; Ποιες ήταν οι πιθανότητες η νέα να αντιδρούσε διαφορετικά από αυτό που εσείς μεταφέρατε ως δήθεν αντίδραση; Θα μπορούσε να σας γράψει μια επιστολή με αυτό το περιεχόμενο και να μην αναγκαστείτε να την πλαστογραφήσετε. Η μήπως δεν την πλαστογραφήσατε;

Ο Φ γέλασε ικανοποιημένος.

— «Όσον αφορά την επιστολή, είπε, ήταν μια υπόθεση που μου στοίχισε ελάχιστα. Την έγραψε, καθ' υπαγόρευσή μου, μια άγνωστη στην πρωτεύουσα, η οποία με ευχαρίστησε θερμά για το νόμισμα που της έδωσα. Ήταν από τις πιο εύκολες αμοιβές που είχε εισπράξει. Έτσι μου είπε. Δε θα διακινδύνευα να τη γράψω μόνος μου γιατί ήταν γενικώς γνωστός ο γραφικός μου χαρακτήρας. Πρόσφατα είχα στείλει στην Έλενα λουλούδια με μια θερμή αφιέρωση.

Κατά τα άλλα, τα ερωτήματά σας είναι εύλογα και πράγματι χρωστώ κάποιες εξηγήσεις. Το βασικό ερώτημα που μας απασχολεί εδώ είναι, γιατί δεν είπα στη Μάρθα αυτά που ήθελε ο Πέτρος και η Έλενα να της πουν για τον φόνο; Θα μπορούσα να ισχυριστώ ότι φοβόμουν μήπως αντιδράσει με τρόπο που θα προκαλούσε δυσάρεστες εμπλοκές. Αυτό το επιχείρημα γνωρίζω ότι δεν πρόκειται να σας πείσει. Ήξερα καλά τον χαρακτήρα της Μάρθας και την επιρροή που ασκούσα πάνω της. Συμφωνώ μαζί σας, η αντίδραση της νέας θα ήταν περίπου αυτή, η φανταστική, που περιέγραψα. Θα μπορούσα ακόμα να σας πω ότι δεν ήθελα να ταράξω τη Μάρθα. Όμως και αυτόν τον λόγο νομίζω δε θα τον δεχτείτε. Θα ισχυριστείτε ότι η κρισιμότητα των περιστάσεων απαιτούσε την υπέρβαση τέτοιων φόβων.

Ομολογώ λοιπόν ότι κάποιος άλλος λόγος, που έχει σχέση με την αλήθεια των πραγμάτων, με απέτρεψε. Δεν έχω πρόθεση να σας τον

αποκαλύψω. Όμως, σας το αναφέρω γιατί αισθάνομαι την ανάγκη να τιμήσω τον τρόπο της σκέψης σας».

Ο Ξένος χαμογέλασε βλέποντας την κατηγορηματικότητα του Φ. Ένιωθε σίγουρος ότι σύντομα θα φωτιζόταν και αυτό το μυστικό, όπως και πολλά άλλα. Άλλαξε λοιπόν θέμα ρωτώντας αθώα.

— Εσείς θα μπορούσατε να έχετε ένα κίνητρο να σκοτώσετε τον τοκογλύφο; Σας ρώτησε πάνω στη έξαψή του ο φοιτητής.

Ο Φ δε φάνηκε να αιφνιδιάζεται από την παράξενη ερώτηση. Απάντησε σαν να μην τον άγγιζε το θέμα.

— Πολλοί θα είχαν κίνητρο να δολοφονήσουν τον γέρο. Μέχρι και ο διάβολος που τον έκανε να παραπατήσει και να βρεθεί στο ποτάμι. Αλήθεια τι κίνητρο θα μπορούσε να έχει ο διάβολος; Λέτε να κάνανε μαζί καμιά βρομοδουλειά και του την έφερε ο τοκογλύφος;

Ο Φ απέκτησε ξαφνικά κέφι.

— Αγαπητέ μου κύριε, είπε, να είστε καλά που με ρωτάτε τέτοια πράγματα. Αλήθεια πώς θα μπορούσε ο διάβολος να επικαλεστεί άλλοι; Δε θα μπορούσε. Ω, έχασα μια ωραία ευκαιρία να υποδείξω τον διάβολο ως δράστη. Ξέρετε; Αρχικά νόμισε πως αρκούσε που τον πέταξε στο ποτάμι. Όταν όμως ο Πέτρος τον έσωσε και τον έβγαλε στην όχθη πήρε το μαχαίρι του Πέτρου, κι έτσι αόρατος καθώς είναι, σκότωσε τον συνέταιρό του. Μετά έβαλε το μαχαίρι στο χέρι του φοιτητή, ο οποίος τελικώς σκότωσε έναν νεκρό.

Οι δυο άνδρες γέλασαν με την καρδιά τους. Ύστερα ο Φ σοβάρεψε.

— Μέσα στην απελπισία μου, και προσπαθώντας να απαλλάξω τον νέο από τις ψυχικές του παλινωδίες, σκέφτηκα και αυτό το σενάριο. Μόνο που χρειάζοταν αρκετή δόση θρησκοληψίας και αυτή στην εποχή μας δεν ευδοκιμεί στις ζωές των νέων.

— Τελικώς ο Πέτρος δε σκότωσε κανέναν; ρώτησε ο Ξένος κοροϊδευτικά και ο Φ του απάντησε με τον ίδιο τρόπο.

— Από ό,τι φαίνεται, ναι.

Ο Ξένος αποπειράθηκε να ρωτήσει ξανά όμως ο Φ πήρε αυτός τον λόγο.

— «Μια από τις επείγουσες ενέργειές μου εκείνες τις ημέρες ήταν να ματαιώσω την εκδήλωση βράβευσης του Πέτρου στο Δημαρχείο. Καταλαβαίνετε, φαντάζομαι, τους λόγους. Μια τέτοια τελετή θα αναστάτωνε ψυχικά τον φοιτητή και θα αναζωπύρωνε τον κίνδυνο μιας ομολογίας. Είδα και έπαθα να πείσω τον Δήμαρχο, ο οποίος έβλεπε

την εκδήλωση ως σημαντική ευκαιρία προβολής του. Ξέρετε, οι Αρχές πρέπει να τιμούν τις ενάρετες πράξεις. Έτσι επιβάλλει η ηθική της κοινωνίας. Του εξήγησα την ξαφνική αναχώρηση της Μάρθας και επικαλέστηκα τη σεμνότητα του νέου που δε θα ήθελε να υποστεί τις συνέπειες μιας μεγάλης δημοσιότητας σε στιγμές μάλιστα που και το δικό του οικογενειακό δράμα ήταν πρόσφατο. Τελικώς, τον έπεισα να περιοριστεί σε μια δημόσια βράβευση μέσω μιας δήλωσής του.

Παρέλειψα να σας πω ότι πριν πάω στον Δήμαρχο είχα εξασφαλίσει τη συγκατάθεση του Πέτρου και της Έλενας. Η αλήθεια είναι ότι η ιδέα τούς φάνηκε πολύ καλή και η απόφαση του Δημάρχου τούς ανακούφισε.

Τους επισκέφτηκα, μετά τη συζήτηση με τον Δήμαρχο και τους γνωστοποίησα τα σχετικά.

Ένωσα την ατμόσφαιρα να ελαφραίνει και ζήτησα από την Έλενα να φέρει ποτά για να χαλαρώσουμε.

Όμως πάνω στην πρώτη γουλιά νέες συγκινήσεις προέκυψαν.

Τον άνθρωπο που μπήκε στο σαλόνι τον γνώριζα. Ήταν ένας νέος συμβολαιογράφος της πόλης. Με χαιρέτησε και στη συνέχεια συστήθηκε στους άλλους.

Ήταν κομιστής καταπληκτικών νέων, ευχάριστων αυτήν τη φορά.

Ο συμβολαιογράφος εξήγησε πως είναι εξουσιοδοτημένος από τον πελάτη του, ο οποίος δεν επιθυμεί να γίνει γνωστό το όνομά του, να παραδώσει στον Πέτρο ένα μεγάλο χρηματικό ποσό. Ανέφερε το ακριβές ποσό και στη συνέχεια τους πληροφόρησε ότι έχει ετοιμάσει τα σχετικά έγγραφα για την υπογραφή τους κατά την παράδοση του ποσού. Λέγοντας αυτά, έβγαλε από την τσάντα του τα έγγραφα κι έναν φάκελο με χαρτονομίσματα.

Οι δυο νέοι έμειναν με το στόμα ανοιχτό. Ο συμβολαιογράφος όμως φαίνεται πως ήταν συνηθισμένος στις εκπλήξεις και συνέχισε απτόητος απευθυνόμενος τώρα σε εμένα.

— Κύριε Γιόζεφ θα μπορούσατε να υπογράψτε ως μάρτυρας; Ύστερα γυρίζοντας στην Έλενα συνέχισε, ρωτώντας.

— Εσείς δεσποινίς;

Έγνεψα καταφατικά και θέλοντας να αποφορτίσω το κλίμα ρώτησα χαρούμενα.

— Υπάρχουν ακόμα καλά παραμύθια;

Ο συμβολαιογράφος, αποφασισμένος να ολοκληρώσει γρήγορα την αποστολή του, δεν έδωσε σημασία ούτε στα δικά μου λεγόμενα.

— Ο πελάτης μου, συνέχισε, επιθυμεί να σας δει σύντομα να ανοί-

γετε την επιχείρηση. Το μόνο που μου επέτρεψε να σας κάνω γνωστό είναι ότι στο παρελθόν είχε ευεργετηθεί από τον πατέρα σας και είχε σώσει, με αυτόν τον τρόπο, τη δική του επιχείρηση.

Τα δυο αδέρφια κοιτούσαν τον άνδρα βλέποντας μια τα έγγραφα, μια τον φάκελο με τα χρήματα, σαν υπνωτισμένα.

Να μη σας τα πολυλογώ, τα χρήματα της Μάρθας πήγαν στον προορισμό τους, με μια μικρή σκηνοθεσία που σας τη διηγήθηκα μ' αυτόν τον τρόπο για να σας δείξω την πειστικότητά της. Φυσικά στον συμβολαιογράφο ανέφερα μια άλλη άσχετη ιστορία.

Τα δυο αδέρφια πράγματι πείστηκαν για την ύπαρξη του άγνωστου ευεργέτη και μάλιστα, όταν έφυγε ο συμβολαιογράφος, άρχισαν να καταστρώνουν τα σχέδιά τους.

Στην αρχή μού φάνηκε υπερβολικός ο ενθουσιασμός τους, όμως στη συνέχεια κατάλαβα ότι οι εξελίξεις θα ήταν καταγιγιστικές, πέρα και από τις δικές μου προβλέψεις.

Ο Πέτρος θα διέκοπτε προς το παρόν τις σπουδές του, προκειμένου να μεταβεί στην πατρίδα και να βάλει εμπρός τις διαδικασίες επανίδρυσης της ζυθοποιίας. Το περίεργο είναι ότι σε όλους αυτούς τους σχεδιασμούς πρωτοστατούσε η Έλενα. Αργότερα κατάλαβα ότι σ' αυτήν τη συμπεριφορά ενυπήρχε η γυναικεία πονηριά. Η Έλενα, όπως κι εγώ, πρωτίστως ήθελε να στρέψει τα ενδιαφέροντα του Πέτρου αλλού, μακριά από τον φόνο και την κληρονομία του θύματος.

Ο Πέτρος σε λίγες ημέρες έφυγε για την πατρίδα του. Η Έλενα έπρεπε να παραμείνει γιατί είχε δουλειά στο βιβλιοπωλείο. Ο αδελφός της την κάλεσε να τον βοηθήσει στην ανασύνταξη της επιχείρησης, όμως αυτή αρνήθηκε. Τον φίλησε γλυκά και του είπε ότι ήταν δική του αυτή η δουλειά. Έχω τη γνώμη, ακόμα και τώρα, ότι η απόφαση αυτή της Έλενας είχε σχέση μ' εμένα. Δυστυχώς η εξέλιξη των πραγμάτων δε μου έδωσε τη δυνατότητα να το επιβεβαιώσω ή να το διαψεύσω».

Ο Φ σταμάτησε τη διήγηση και, κάνοντας νεύμα στον σερβιτόρο, έδωσε στον Ξένο να καταλάβει ότι κάπου εκεί τελείωνε το γεύμα και η συζήτηση για εκείνη την ημέρα, τουλάχιστον.

— Κάπου εδώ τελειώνει αυτή η ιστορία μυστηρίου και έρωτος, είπε στον Ξένο κι εκείνος δε μίλησε.

ι' Ο Φ ολοκληρώνει τη διήγησή του

Καμιά όμως ιστορία δεν τελειώνει αν δεν απαντηθούν τα ερωτήματα, αν δεν επέλθει η κάθαρση. Έτσι οι δυο άνδρες την άλλη ημέρα το πρωί συναντήθηκαν ξανά στη γέφυρα.

— Ο δολοφόνος γυρνά στον τόπο του εγκλήματος, είπε ο Φ γελώντας και ο Ξένος απάντησε το ίδιο χαρούμενα.

— Έχω άλλοθι. Όταν συνέβη αυτός ο φόνος, εγώ ήμουν σε άλλη χώρα.

Ο Φ επιδοκίμασε το πνεύμα του Ξένου και συνέχισε αλλάζοντας θέμα.

— Αναρωτιέμαι γιατί οι αστυνομικές ιστορίες δημιουργούν τόσο ενδιαφέρον στους ανθρώπους; Ο θάνατος γενικώς δεν είναι ελκυστικός. Εξαίρεση έχουμε στην περίπτωση των πολέμων και των δολοφονιών. Δε θα βρεις εύκολα λογοτεχνικά έργα που να περιγράφουν με λεπτομέρειες τον θάνατο ενός ανθρώπου σε ένα δυστύχημα εκτροχιασμού ενός τρένου, για παράδειγμα. Θα δεις όμως σπουδαία έργα να μιλούν αναλυτικά για τον θάνατο ενός πολεμιστή. Στην περίπτωση μας το ενδιαφέρον πηγάζει από τα παρεπόμενα. Ο συγγραφέας ασχολείται με τον θάνατο γιατί θέλει να προβάλει τον ηρωισμό, την αυτοθυσία, γενικώς χαρακτηριστικά ανθρώπων που συγκινούν. Στην περίπτωση των δολοφονιών το θέμα απαιτεί μια βαθύτερη εξέταση. Κατ' αρχάς το θύμα μπορεί να μην έχει καμιά ιδιαίτερη αξία ως άτομο. Πιθανόν η κοινή γνώμη να μην έχει κανένα απολύτως ενδιαφέρον να ασχοληθεί μαζί του. Από τη στιγμή όμως που γίνεται θύμα δολοφονίας η ύπαρξή του ή μάλλον η μη ύπαρξή του αποκτά ενδιαφέρον. Οι συγγραφείς μάλιστα, σε τέτοιες ιστορίες, είναι υποχρεωμένοι να δώσουν στους αναγνώστες τους πάμπολλες λεπτομέρειες για τη ζωή τους που σε άλλη περίπτωση θα ήταν παντελώς ανούσιες. Μάλιστα η ψυχογραφία του θύματος θεωρείται απολύτως αναγκαία. Και όμως, ένας παρόμοιος χαρακτήρας ανθρώπου εν ζωή δε θα είχε κανένα ενδιαφέρον να προβληθεί.

»Έχουμε λοιπόν τη μαγεία της δολοφονίας που δίνει στα πρόσωπα τη σημασία τους για την κοινή γνώμη. Το ίδιο ισχύει και για όλους που σχετίζονται με έναν τέτοιο φόνο, μάρτυρες, αστυνομικούς, δημοσιογράφους, δικαστές και άλλους.

Άρα λοιπόν η πρώτη ουσία είναι η δολοφονία. Γιατί όμως; Εξαιτίας της περιέργειας που γενικά υπάρχει σχεδόν ως έμφυτη στους ανθρώπους; Εξαιτίας του θεσμοθετημένου Δικαίου; Εξαιτίας της θρησκευτικής θεώρησης της ζωής;

»Φυσικά αυτές, και άλλες παρόμοιες, είναι αιτίες αυτής της ανάδειξης της πράξης της δολοφονίας ως πρωταρχικής. Όμως, η κάθε μία χωριστά και όλες μαζί δεν μπορούν να ερμηνεύσουν πλήρως το φαινόμενο.

»Για παράδειγμα, η θρησκευτική θεώρηση υπαγορεύει εξ ορισμού την ηθική καταδίκη του δράστη. Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτήν, τη ζωή τη χαρίζει ο Θεός και μόνον αυτός δικαιούται να την αφαιρέσει. Όμως, έχουμε πολλές περιπτώσεις που η κοινή γνώμη τάσσεται με την πλευρά του δράστη παρά το γεγονός ότι γενικώς ενστερνίζεται αυτήν την άποψη. Ο συγγραφέας μάλιστα είναι υποχρεωμένος να βρει τρόπους που να δικαιώνουν την, εκ των πραγμάτων, συμπάθεια του κοινού.

»Η αποκάλυψη της αλήθειας είναι μία άλλη σημαντική πτυχή στις υποθέσεις των δολοφονιών. Μοιάζει αυτό να σχετίζεται με μια ανθρώπινη μανία. Γιατί δεν είναι λίγες οι φορές που η αποκάλυψη της αλήθειας μπορεί να δημιουργήσει συνέπειες περισσότερο κακές παρά καλές. Παρ' όλα αυτά δε νοείται αστυνομική λογοτεχνία που δεν εξιχνιάζει τον φόνο. Από μια άλλη σκοπιά, μία δολοφονία έχει αξία να την περιγράψει κανείς όταν αντικειμενικά η σχεδιάσή της κάνει δύσκολη την αποκάλυψή της.

»Από όλα όσα σας είπα ποιο συμπέρασμα βγαίνει; Ότι το θέμα των δολοφονιών όσο προσπαθεί κανείς να το αναλύσει τόσο το μπερδεύει.

— Έχετε δίκιο, είπε ο Ξένος, γι' αυτό και εγώ θα σας ζητήσω να αφήσετε προς το παρόν τους φόνους και να γυρίσετε στον έρωτα.

— Α, αναφώνησε ο Φ, εδώ βρίσκεται το απόλυτο χάος. Συνήθως αισθανόμαστε την κορύφωση του έρωτα στην απώλειά του. Τότε, δε λειτουργεί μόνο η επιθυμία για το πρόσωπο που αγαπάς, αλλά και ο μύθος της απώλειας. Στην πραγματικότητα ο άνθρωπος μυθοποιεί την απώλεια του παρελθόντος του. Και από ό,τι φαίνεται το ταξίδι της ζωής είναι ένας αένας κύκλος. Και δεν είναι πάντα καθαρό αν πορευόμαστε προς τον προορισμό μας ή την αφετηρία μας.

»Ένα πράγμα που μπορώ να σας πω με σιγουριά είναι ότι ο ορθολογισμός είναι εχθρός του έρωτα. Ο έρωτας είναι μεθύσι, είναι τρέλα, είναι πάθος που υπερβαίνει την εγκεφαλική λειτουργία. Φυσικά θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι, απ' αυτήν τη σκοπιά, ο έρωτας είναι τραγωδία. Όμως η ζωή τι είναι; Η ζωή είναι και τραγωδία. Γιατί δε φαντάζομαι να θέλει κανείς να ζει χωρίς τις συγκινήσεις. Και αφού

οι συγκινήσεις στηρίζονται στην εναλλαγή των αισθημάτων, πώς να αποφύγεις τον πόνο και τη θλίψη; Αναρωτιέμαι, θα μπορούσε κανείς να ζήσει με την πλήξη της συνεχούς χαράς;

»Φαντάζομαι, όμως, ότι εσείς επιθυμείτε να σας διηγηθώ την εξέλιξη της σχέσης μου με την Έλενα. Ξέρετε οι ερωτικές ιστορίες συναγωνίζονται και σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνούν σε ενδιαφέρον τις ιστορίες των δολοφονιών. Η δική μου ιστορία όμως δεν έχει κανένα ενδιαφέρον.

Έκανε μια μικρή διακοπή και συνέχισε.

— «Θα θυμάστε, από αυτά που σας διηγήθηκα ήδη, ότι ουδέποτε φανέρωσα στη νεαρή κυρία τα αισθήματά μου. Και ενώ με τον καιρό ο έρωτάς μου γινόταν πιο φλογερός, εγώ οικοδομούσα μόνο μια καλή φιλία.

Η Έλενα με τον καιρό άρχισε να μου φανερώνει την αγάπη της που προφανώς ξέφευγε από τα όρια της φιλίας.

— Εγώ σας θέλω, είπε κάποια στιγμή με φλόγα.

Η καρδιά μου πήγε να σπάσει από τη συγκίνηση. Της έπιασα τρυφερά τα χέρια και την κοίταξα κατάματα, ώρα πολλή.

— Δεν είναι ότι δε σας αγαπώ, της είπα, όμως δε γίνεται.

Με κοίταξε με πελώρια απορία, όμως εγώ δεν ξαναμίλησα. Θυμήθηκα μόνο τα λόγια που κάποτε μου είχε πει: «Το ψέμα σκοτώνει τον έρωτα».

Ποτέ δεν ξαναμίλησα και ας την έβλεπα για χρόνια λυπημένη.

Την επισκεπτόμουν όλο και πιο αραιά και ύστερα χαθήκαμε. Έσβησε αυτή η σχέση ήσυχα, όπως της ταίριαζε».

— Έμεινε όμως μέσα σας η φλόγα.

— Α, είναι η απώλεια που σας έλεγα.

Ο Φ φάνηκε πως έκλεισε την αφήγηση της ιστορίας του. Έμοιαζε ανακουφισμένος αλλά και λυπημένος. Έμεινε για κάποιες στιγμές σιωπηλός και ύστερα, σαν να θυμήθηκε κάτι που ξέχασε, είπε.

— «Η Μάρθα έγινε διάσημη πιανίστα και κάνει καριέρα στην πρωτεύουσα, ο Πέτρος έχει μια σπουδαία επιχείρηση ζυθοποιίας στην ιδιαίτερη πατρίδα του και η Έλενα απέκτησε δικό της βιβλιοπωλείο. Ο ιδιωτικός αστυνομικός με επισκέπτεται συχνά ζητώντας τη γνώμη μου για υποθέσεις μυστηρίου και ο υπάλληλος του νεκροταφείου ανάβει κάπου κάπου ένα κερί στον τάφο του Χάσεκ. Εκτός από τα χρήματα που του έδωσε η Έλενα πρόσθεσα κι εγώ τον οβολό μου».

Ο Φ έκανε μια προσπάθεια να συγκεντρωθεί, δίνοντας την εντύπωση του ανθρώπου που πασχίζει να θυμηθεί για να κλείσει οριστικά τις εκκρεμότητές του. Με ύφος ευγενικά αυστηρό έως επίσημο απευθύνθηκε στον Ξένο.

— Γνωρίζω ποιος είστε. Οφείλω να σας πω ότι ήταν μεγάλη η τιμή που αισθάνθηκα συνομιλώντας με τον σπουδαίο Άλαν Π. Οι γνωστοί μου με πληροφόρησαν ότι ερευνήσατε την υπόθεση της δολοφονίας του τοκογλύφου, πριν με επισκεφτείτε. Ο ανακριτής μού τόνισε το εξαιρετικό, από επιστημονική άποψη, ενδιαφέρον σας για τη συγκεκριμένη υπόθεση. Αρχικά, δεν είχα την πρόθεση να σας μιλήσω εκτενώς. Είχα αποφασίσει να απαντήσω τυπικά στις ερωτήσεις σας. Όμως, δε σας κρύβω ότι με κερδίσατε με τον χαρακτήρα και την ευφυΐα σας. Ίσως να είχα κι εγώ την ανάγκη να μιλήσω για πράγματα που δεν είχα μοιραστεί ποτέ με κανέναν. Ελπίζω να μην σας προσβάλλω αν σας επισημάνω δύο σημαντικές λεπτομέρειες. Πρώτον, οι ποινικές ευθύνες που αφορούν τη συγκεκριμένη ιστορία έχουν παραγραφεί. Δεύτερον, επειδή η ηθική διάσταση έχει τεράστια σημασία για τα πρόσωπα που εμπλέκονται, δε θα σας επιτρέψω να δημοσιοποιήσετε, με οποιοδήποτε τρόπο, τις πληροφορίες μου. Έχω πάρει όλα τα μέτρα, όχι μόνο για να σας διαφεύσω, αλλά και για να σας μηνύσω, αν χρειαστεί.

Ο Ξένος έκανε μια κίνηση δείχνοντας την ενόχλησή του και ο Φ συνέχισε

— Γνωρίζω πολύ καλά ότι ο χαρακτήρας σας δε σας επιτρέπει να δράσετε με τρόπο που να βλάπτει κυρίως τα πρόσωπα που εγώ εξέθεσα με τη διήγησή μου. Όμως, για λόγους τάξης είμαι υποχρεωμένος να προετοιμαστώ για κάθε ενδεχόμενο.

Ο Φ λέγοντας αυτά τα λόγια, έτεινε το χέρι του αποζητώντας τη χειραψία του αποχαιρετισμού.

Ο Ξένος του το έσφιξε θερμά.

— Επιτρέψτε μου να εκφράσω την αμέριστη εκτίμησή μου στο πρόσωπό σας. Γνώριζα το λογοτεχνικό σας έργο και είχα την πεποίθηση πως είστε αξιόλογος όχι μόνο ως καλλιτέχνης αλλά και ως άνθρωπος. Επιθυμώ να σας διαβεβαιώσω ότι θα σεβαστώ την αλήθεια που μου εκμυστηρευτήκατε.

Καθώς είπε τα τελευταία λόγια ο Ξένος ένωσε μια αδιόρατη ανησυχία στη έκφραση του Φ. Αυτή η αίσθηση δεν κράτησε πολύ.

— Ίσως βρεθούμε ξανά, είπε ο Ξένος καθώς απομακρυνόταν και ο Φ γέλασε περιπαικτικά.

— Πολύ σύντομα.

ια΄ Ο Ξένος

Πέρασαν δυο μέρες και ο Ξένος δεν έδωσε σημεία ζωής. Την τρίτη ημέρα ο Φ επισκέφτηκε το ξενοδοχείο του. Εκεί τον πληροφόρησαν ότι ο ένοικός τους είχε φύγει. Θα επέστρεφε μετά από δέκα ημέρες. Έπεσε σε συλλογή. Περιπάτησε αρκετή ώρα στα δρομάκια της πόλης προσπαθώντας να βάλει σε τάξη τις σκέψεις του.

Αναρωτήθηκε αν κάτι δεν υπολόγισε σωστά. Δεν κατάφερε να βρει κάποιο λάθος στους σχεδιασμούς του. Στο τέλος, και ενώ ασυναίσθητα είχε πλησιάσει στη γέφυρα, χαμογέλασε ικανοποιημένος.

— Είναι λίγο απρόβλεπτος, μουρμούρισε. Μάλλον ενήργησε γρηγορότερα από τον σχεδιασμό μου.

ιβ΄ Οι αποκαλύψεις

Ο Γιόζεφ Φ έδειξε αιφνιδιασμένος όταν είδε τον Ξένο στο δωμάτιό του. Δεν άκουσε κανένα θόρυβο κι αυτό τον έκανε να θυμηθεί ότι είχε αφήσει την πόρτα ανοιχτή.

Αυτήν τη φορά δε θύμωσε με τον εαυτό του, αντίθετα ένιωσε μεγάλη ικανοποίηση.

— Ποιον ζητάτε; ρώτησε ευγενικά.

— Τον Γιόζεφ Φ, είπε ο Ξένος.

— Α, απάντησε γελώντας. Νομίζω πως τον έχετε απέναντί σας.

Εκείνος έκανε μια ευγενική υπόκλιση και ο Φ του ζήτησε να καθήσει. Ετοίμασε δύο ποτά, πρόσφερε το ένα στον επισκέπτη του κι αφού κατέβασε αργά την πρώτη γουλιά, κάθησε κι αυτός απέναντί του.

Ήπια μια δεύτερη και ύστερα, σταύρωσε τα χέρια του δείχνοντας ότι είναι έτοιμος να ακούσει.

— Κατ' αρχάς, είπε ο Ξένος, ζητώ να με συγχωρήσετε που χάθηκα όλες αυτές τις μέρες.

— Μα είχαμε αποχαιρετιστεί, τον πείραξε εκείνος.

Ο άλλος δεν έδωσε σημασία στη διακοπή και συνέχισε

— Όταν ήρθα στην πόλη σας, είναι αλήθεια ότι έψαχνα κάποια πρόφαση να σας επισκεφτώ. Όπως μου δόθηκε η δυνατότητα να σας πω, έχω διαβάσει λογοτεχνικά σας έργα. Μπορώ τώρα να σας αποκαλύψω ότι τα έχω διαβάσει όλα και μάλιστα μου έχουν κάνει εντύπωση εκτός των άλλων και για τον ιδιαίτερο τρόπο που αναδεικνύουν το ψυχικό βάθος των ανθρώπινων χαρακτήρων. Μάλιστα η μέθοδος σκέψης σας μου ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη και στη δική μου δουλειά. Ξέρετε; Ασχολούμαι κυρίως με τη διερεύνηση των χαρακτήρων που σχετίζονται με τις δολοφονίες.

Ο Φ είπε στον συνομιλητή του ότι είναι ενήμερος για το επιστημονικό του έργο και ότι έχει μελετήσει αρκετές από τις εργασίες του. Του τόνισε μάλιστα ότι βρίσκει τις μελέτες του πρωτότυπες και ενδιαφέρουσες.

Ο Ξένος χάρηκε για τα καλά λόγια του Φ και μ' αυτήν τη χαρά συνέχισε ακόμα πιο ζωηρά.

— Η κύρια αποστολή μου ήταν να διερευνήσω περίεργες δολοφονίες. Από τη σκοπιά των ανθρώπινων χαρακτήρων, βέβαια. Όταν διάβασα για τον φόνο που μου διηγηθήκατε, μου έκανε αρχικά εντύπωση η προσπάθεια του νέου να σώσει το θύμα από τον πνιγμό. Στο δημοσίευμα τονίζόταν το παράτολμο της ενέργειας. Γνώριζα κι εγώ ότι το σημείο από το οποίο βούτηξε ο φοιτητής απείχε από το ποτάμι πολλά μέτρα και ήταν επικίνδυνη απόπειρα. Το γεγονός μου φάνηκε ιδιαίτερα περίεργο. Δε σας κρύβω ότι η αρχική μου επιθυμία ήταν να μελετήσω τον χαρακτήρα του νέου που έκανε μια τόσο ασυνήθιστη πράξη. Στη συνέχεια όμως το ενδιαφέρον μου περιορίστηκε στη δική σας ανάμειξη. Σκέφτηκα ότι είχα βρει την κατάλληλη πρόφαση να σας γνωρίσω. Επισκέφτηκα την Αστυνομική Διεύθυνση και τον ανακριτή για μια πρώτη έρευνα. Φυσικά, όλοι μου μίλησαν με εκτίμηση και θαυμασμό για τη συμβολή σας στη λύση του αινίγματος και στο κλείσιμο της υπόθεσης. Όμως, εμένα μου δημιουργήθηκε τότε μια μεγάλη αμφιβολία η οποία προσανατόλισε αλλού το ενδιαφέρον μου. Σκέφτηκα, μήπως είναι πολύ πειστικά τα γεγονότα για να είναι αληθινά;

— Τι θέλετε να πείτε; ρώτησε ενοχλημένος ο Φ.

— Μην ταράζεστε, αγαπητέ μου, απάντησε ο Ξένος. Αφήστε με να σας εξηγήσω. Όπως σας είπα, η δική σας μαρτυρία ήταν κυρίως αυτή που έδινε απαντήσεις και στις πιο απίθανες ερωτήσεις που μπορούσε να κάνει κανείς και που αφορούσαν λεπτομέρειες των γεγονότων. Όλα αυτά μου δημιούργησαν το ερώτημα, μήπως η ιστορία κρύβει κάποια σκηνοθεσία;

»Όταν μόνος σας αρχίσατε να μιλάτε γι' αυτήν την ιστορία επιβεβαιώσατε τις αμφιβολίες μου σχετικά με την επίσημη εκδοχή των γεγονότων. Πράγματι, μου αποκαλύψατε μία σκηνοθεσία ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Εσείς, αστραπιαία ενεργώντας, επινοήσατε τον μελαμψό ληστή και δολοφόνο για να καλύψετε τον νεαρό φοιτητή. Όμως, η τελειότητα και της δεύτερης θεωρίας με έκανε πολύ καχύποπτο. Από την ώρα που μου διηγηθήκατε τα γεγονότα της δολοφονίας στη γέφυρα, ήμουν σίγουρος ότι ο φοιτητής δεν ήταν ο δολοφόνος. Η ομολογία του απεδείκνυε ότι ο φοιτητής επιχείρησε να δολοφονήσει τον τοκογλύφο. Στη σκέψη μου ήταν ανοιχτό το ενδεχόμενο η απόπειρά του να μην ήταν επιτυχής. Την αρχική μου σκέψη την στήριξα στην παρατήρηση που ήδη σας ανέφερα. Οι εξηγήσεις σας είχαν το στοιχείο της τελειότητας. Και ξέρετε; Συνήθως την τελειότητα δεν τη δημιουργεί η ζωή αλλά τη δημιουργούν οι εγκεφαλικές συλλήψεις.

— Έχετε δίκιο, παρατήρησε ατάραχος ο Φ. Όμως, αυτά που ισχυ-

ρίζεστε είναι γενικές θεωρίες άσχετες με την παρούσα υπόθεση.

Ο Ξένος αγνόησε την παρέμβαση του και συνέχισε

— Το ερώτημα, που στη συνέχεια δημιουργήθηκε, αφορούσε την ευκολία με την οποία μου αποκαλύπτατε έναν υποτιθέμενο δολοφόνο τον οποίο προσπαθήσατε με κάθε τρόπο να καλύψετε. Μια έμμεση απάντηση πήρα στο τέλος της διήγησής σας. Φαντάζομαι ότι αισθανόσαστε την ανάγκη να μιλήσετε, μετά από τόσα χρόνια, για μια υπόθεση που σας βασάνισε και βρήκατε τον κατάλληλο ακροατή. Οι προειδοποιήσεις σας να μη δημοσιοποιήσω τίποτα από όλα αυτά ενισχύουν τη θεωρία ότι πράγματι οι αποκαλύψεις σας είχαν αυτήν την αιτία ή άλλη παρόμοια. Τελικώς, δε θεωρώ αυτήν την εξήγηση ως την πιο πιθανή. Στη διάρκεια της διήγησής σας, άρχισα να διαμορφώνω μια άλλη θεωρία, την οποία θα σας αναφέρω αργότερα.

»Για να επανέλθω λοιπόν στον φοιτητή, έχω να σας τονίσω ότι κι εγώ τις θεωρίες δεν τις μεγαλοποιώ εύκολα. Αυτές δοκιμάζονται με τη διερεύνηση των στοιχείων. Αυτό που μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, καθώς εξελισσόταν η διήγηση, είναι ότι μιλώντας για την πράξη του φοιτητή, ουδέποτε την ονομάσατε δολοφονία. Χρησιμοποιήσατε εκφράσεις που μιλούσαν για απόπειρα ή κάτι παρόμοιο. Ομοίως, δεν ονομάσατε ποτέ τον νεαρό δολοφόνο. Κρίνοντας τον χαρακτήρα σας κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η χρησιμοποίηση από μέρους σας ψευδών ισχυρισμών δε θα γινόταν με τρόπο που να εκθέτει άλλους ανθρώπους. Είναι άλλο πράγμα να κρύβει κανείς την αλήθεια και άλλο να χρησιμοποιεί το ψεύδος. Εσείς στις Αρχές χρησιμοποιήσατε το ψεύδος της ύπαρξης ενός άγνωστου δολοφόνου. Επειδή ήταν ανύπαρκτος αυτός ο δολοφόνος, δεν υπήρχε κίνδυνος να στραφεί αυτό εναντίον συγκεκριμένου ανθρώπου. Οι παραπάνω συλλογισμοί μου ενίσχυσαν τη θεωρία της αθωότητας του φοιτητή.

»Έπρεπε όμως να απαντήσω στο εξής ερώτημα: Γιατί δεν αποκαλύψατε την πλάνη του Πέτρου και τον αφήσατε, και αυτόν και την αδελφή του, να πιστεύουν ότι διέπραξε έναν φόνο; Αρχικά σκέφτηκα ότι αυτό έγινε για να μην του στερήσετε την ικανοποίηση αυτής της πράξης. Μου περιγράψατε παραστατικά τη ριψοκίνδυνη διάσωση η οποία είχε στόχο να μη στερηθεί την ικανοποίηση του φόνου. Σαν εξήγηση τη θεώρησα πειστική. Ταιριάζει και στον χαρακτήρα σας αλλά και στις απόψεις που διατυπώσατε γι' αυτήν τη δολοφονία.

Όμως αυτή η θεώρηση δεν εξηγεί τη στάση σας στην εξέλιξη των γεγονότων. Όταν έκανε την εμφάνισή της η Μάρθα, τα πράγματα άλ-

λαξαν. Σ' αυτήν τη φάση η αποκάλυψη της αθωότητας του Πέτρου θα ήταν λύτρωση για εκείνον και την αδελφή του. Παρ' όλα αυτά εσείς σιωπήσατε. Για ποιον λόγο; Το ερώτημα αυτό με δυσκόλεψε.

»Άρχισα να σκέφτομαι μια εξήγηση όταν μου διηγηθήκατε την ιστορία του ταξιδιού σας, με τη Μάρθα, στην πρωτεύουσα. Αυτό το ταξίδι ήταν η θεόπεμπτη λύση στο δυσεπίλυτο πρόβλημα που αντιμετώπιζατε. Όμως, εσείς δεν είστε άνθρωπος που αφήνετε τις υποθέσεις σας να τις χειριστεί ο Θεός. Σχημάτισα λοιπόν τη γνώμη ότι αυτό το ταξίδι είχε σχεδιαστεί από σας αμέσως μετά τον φόνο. Σίγουρα η επιστολή του φίλου σας του πιανίστα ήταν δικός σας δάκτυλος που είχε σκοπό να απομακρύνει από την πόλη επειγόντως τη μικρή, της οποίας η παρουσία αναστάτωσε την ήρεμη εξέλιξη.

»Αν έτσι έχουν τα πράγματα, το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι εσείς είχατε προβλέψει αυτήν την εμφάνιση της Μάρθας. Αν πάλι αυτός ο συλλογισμός είναι σωστός, αυτό σημαίνει ότι εσείς γνωρίζατε ότι η Μάρθα θα κληρονομούσε τον τοκογλύφο. Συμπέρανα λοιπόν πως εσείς γνωρίζατε ότι η Μάρθα ήταν κόρη του τοκογλύφου. Η γνωριμία σας με μητέρα της ήταν το κλειδί για τις απαντήσεις στα ερωτήματα μου.

»Συνοφίζοντας κάποια στιγμή τις σκέψεις μου, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι σχεδιάσατε την απομάκρυνση της Μάρθας γιατί προβλέπατε ότι μια εμπλοκή της θα οδηγούσε τον Πέτρο σε μια ομολογία την οποία εσείς δε θέλατε.

»Όταν σας ρώτησα, γιατί δεν αποκαλύψατε την υποτιθέμενη αλήθεια και προτιμήσατε να σκηνοθετήσετε την ιστορία με την επιστολή, καταλήξετε να παραδεχτείτε ότι υπήρχε λόγος που δε θελήσατε να μου τον πείτε.

»Αυτό με έκανε να σκεφτώ ότι δεν μπορούσατε να αποκαλύψετε στη Μάρθα, ως αλήθεια, κάτι το οποίο δεν ήταν αλήθεια. Σιγουρευτήκα λοιπόν ότι ο Πέτρος απλώς αποπειράθηκε να σκοτώσει τον τοκογλύφο. Η πληγή που του προκάλεσε θα ήταν σίγουρα επιπόλαια και αυτό το καταλάβατε εσείς όταν σκύψατε από πάνω του κρατώντας το μαχαίρι που αρπάξατε από τον νεαρό. Φυσικά αυτήν την κίνησή σας την παραλείψατε στη διήγηση, αλλά ταιριάζει απόλυτα με όλα τα υπόλοιπα. Δε χρειαζόταν παρά δευτερόλεπτα για να σκύψετε να διαπιστώσετε ότι η πληγή δεν ήταν παρά μια επιπόλαια γρατσουνιά και...».

— Και να προκαλέσω εγώ το θανατηφόρο πλήγμα, είπε ο Φ, πα-

ρεμβαίνοντας με στόμφο. Μάλιστα με τρόπο τέτοιο που δεν αντιλήφθηκε τίποτα ο Πέτρος. Αναρωτιέμαι πού θα φτάσετε;

Ο Ξένος, όμως συνέχισε αγρονώντας την ειρωνεία του.

— Δεν είχα αμφιβολία ότι έτσι έγιναν τα πράγματα. Κάποια στιγμή παρατήρησα και μια αντίφαση στην αφήγησή σας. Ενώ αρχικά είχατε μιλήσει για μία πληγή στο σώμα του θύματος, που δεν αιμορραγούσε εξωτερικά, σε άλλο σημείο μιλήσατε για πληγές. Αν θυμάμαι καλά, τη δεύτερη φορά είπατε ότι όταν σκύψατε στο πεσμένο σώμα, είδατε τις μαχαιριές. Η έκφρασή σας «το πεσμένο σώμα», μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση και τη σημείωσα κάποια στιγμή στα χειρόγρατά μου. Λογικά θα έπρεπε να μιλήσετε για τον νεκρό ή κάτι παρόμοιο.

»Όπως και σεις τονίσατε, είναι δυνατόν όσο ικανός κι αν είναι κανείς να διαπράξει σφάλματα σε μια τόσο μακρά αφήγηση. Αυτό που δεν μπορούσα να εξηγήσω πλήρως ήταν τα κίνητρά σας. Όχι μόνο για την πράξη αλλά και για τη μετέπειτα συμπεριφορά σας. Είστε άνθρωπος έντιμος και αυτή η διαπίστωση είναι μια σταθερά σε όλους τους συλλογισμούς μου. Είναι σίγουρο ότι αναγκαστήκατε να θυσιάσετε τον έρωτά σας για την Έλενα γιατί είχατε ηθικό πρόβλημα μαζί της. Σας είχε πει ότι το φέμα σκοτώνει τον έρωτα. Και σεις δεν μπορούσατε να της αποκαλύψετε ότι ο αδελφός της δεν είναι ο δολοφόνος.

»Γιατί δεν μπορούσατε να το κάνετε αυτό; Επειδή δεν μπορούσατε να αποκαλύψτε τον ρόλο τον δικό σας. Όχι βέβαια γιατί θέλατε να αναλάβετε την ευθύνη σας, αλλά γιατί προσπαθούσατε να μην αποκαλυφτεί κάποιο άλλο μυστικό.

»Μελετώντας τις λεπτομέρειες των γεγονότων, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι το μυστικό αυτό αφορούσε τη Μάρθα. Εσείς είχατε έναν αγαπημένο θείο ναυτικό που χάθηκε στα κύματα. Και η Μάρθα είχε έναν υποτιθέμενο πατέρα που πνίγηκε σ' ένα ναυάγιο. Μήπως τα δυο πρόσωπα ήταν του ίδιου ανθρώπου; Στην ευθυμία της κρασοκατάλυξης ήρθε σαν όραμα η μητέρα σας και σας είπε να προσέχετε την κόρη του αδελφού της. Κάπως έτσι δε μου το διηγηθήκατε; Μήπως αυτός ο άνθρωπος ήταν τελικά ο πατέρας της μικρής; Μήπως αυτό ήταν το μεγάλο μυστικό που μοιραζόσαστε με τη μητέρα της Μάρθας;

— Οφείλω να σας συγχαρώ, είπε ξαφνικά ο Φ. Τα στοιχεία που σας έδωσα για τον ναυτικό που χάθηκε ήταν ελάχιστα. Παρ' όλα αυτά εσείς αποκαλύψατε πράγματι ένα μυστικό μου. Η Μάρθα ήταν ο

καρπός μιας θυελλώδους ερωτικής βραδιάς της μητέρας της και του θείου μου. Οι δυο νέοι αγαπήθηκαν, τότε, αληθινά. Όμως, αυτός έπρεπε να φύγει σε λίγες μέρες. Ήταν να επιστρέψει σύντομα και να την παντρευτεί. Τον πρόλαβε η τραγωδία. Η καημένη η γυναίκα έμαθε το φοβερό νέο και ύστερα διαπίστωσε πως είχε στην κοιλιά της ένα δικό του παιδί. Μέσα στην απελπισία της και θέλοντας να εξασφαλίσει κάποια οικονομική στήριξη σκέφτηκε να εκμεταλλευτεί μια λίγο παλιότερη ερωτική συνεύρεση με το αφεντικό της— δούλευε υπηρέτρια στον τοκογλύφο. Του είπε λοιπόν πως το παιδί ήταν δικό του. Τα υπόλοιπα τα ξέρετε. Η Όλγα κατάφερε όχι μόνο να εξασφαλίσει κάποια βοήθεια για το μεγάλο της μικρή, αλλά και μια σεβαστή περιουσία. Όμως, για πέστε μου, τι σχέση έχει αυτή η ιστορία με τον φόνο που μου χρεώνετε;

— Θα μπορούσα να συμφωνήσω μαζί σας ότι δεν έχει σχέση αυτή η υπόθεση με τον φόνο, αν μου δίνετε μια απάντηση στο ερώτημα, γιατί δεν αποκαλύψατε στη Μάρθα την αλήθεια για τον πατέρα της μετά τις εξελίξεις με την κληρονομιά και την αναγνώρισή της από τον τοκογλύφο ως κόρης του; Μόνο ένας πολύ σπουδαίος λόγος θα σας έκανε να κρύψετε ένα τόσο σοβαρό γεγονός. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τον χαρακτήρα σας πιστεύω πως ένας τέτοιος λόγος δε θα μπορούσε να έχει σχέση με το δικό σας προσωπικό συμφέρον. Δε μου ακούσε λοιπόν, ως λόγος η ανάγκη να αποκρύψετε το έγκλημα σας. Η λογική με οδήγησε στο συμπέρασμα ότι το κίνητρο του φόνου είχε σχέση με τη Μάρθα. Αρχισα λοιπόν να σκέφτομαι ότι ο φόνος έγινε για να προστατευτεί η Μάρθα.

Ο Φ διέκοψε απότομα τον Ξένο.

— «Μην κουράζεστε άλλο. Ίσως ήρθε η ώρα να λυτρωθώ κι εγώ από τα φοβερά μυστικά μου. Έπρεπε να το σκεφτώ, πριν ξεκινήσω μια τέτοια συζήτηση μαζί σας. Όσο κι αν έχω εμπιστοσύνη στην εξυπνάδα μου, έπρεπε να εκτιμήσω τον κίνδυνο στον οποίο εκτέθηκα. Δεν είστε εξάλλου ένας τυχαίος. Λοιπόν στη γέφυρα εκείνη την ημέρα παρακολουθούσα κι εγώ τον τοκογλύφο σχεδιάζοντας τη δολοφονία του. Όταν τον είδα να γλιστρά και να πέφτει στο ποτάμι, ανακουφίστηκα. Ήμουν σίγουρος πως θα πνιγεί κι εγώ θα γλύτωνα τον φόνο. Όμως, ο φοιτητής είχε άλλη γνώμη. Τα υπόλοιπα τα ξέρετε. Να σας επιβεβαιώσω μόνο πως ο νεαρός είχε προκαλέσει στον γέρο μόνο μια μικρή αμυχή. Εγώ τον σκότωσα. Όμως καταλαβαίνω ότι εσείς άλλα θέλετε να μάθετε.

Ο τοκογλύφος είχε υποψιαστεί πως η Μάρθα δεν ήταν κόρη του κι ετοιμαζόταν να αλλάξει τη διαθήκη. Μάλιστα οι πληροφορίες του τον είχαν οδηγήσει στον πραγματικό της πατέρα που τον έλεγαν Λεωνίδα και όχι Αλέξανδρο, όπως παραπλανητικά είχε πει η μητέρα της στη Μάρθα για να μην αποκαλυφτεί το μυστικό της. Όλα αυτά τα έμαθα από τον ίδιο που με επισκέφτηκε έξαλλος ζητώντας μου να επιβεβαιώσω τις πληροφορίες του. Φρόντισα να τον καθησυχάσω και αποφάσισα να τον σκοτώσω όσο πιο γρήγορα μπορούσα».

— Κι έτσι φορτωθήκατε ένα μυστικό που σας οδήγησε στη δική σας δυστυχία, είπε ο Ξένος.

— Όλα αυτά είναι σχετικά απάντησε ο Φ. Φαντάζεστε μια αθώα νέα να φορτωθεί ένα τόσο μεγάλο βάρος από αυτά τα ένοχα μυστικά; Μια νέα που ανοίγει τα φτερά της στη ζωή πώς να σηκώσει το φορτίο των αμαρτιών της μάνας της, του πατέρα της, του τοκογλύφου, των δικών μου αμαρτιών;

— Όμως της στέρησατε την αλήθεια για τον πατέρα της, σημείωσε ο Ξένος.

— Αυτό είναι ένα μεγάλο πρόβλημα είπε ο Φ και αναστέναξε.

— Και ο χαμένος έρωτας το άλλο μεγάλο πρόβλημα, συμπλήρωσε ο Ξένος.

— Έχετε δίκιο παραδέχτηκε ο Φ.

ιγ' Επίλογος

Όταν ο Φ μπήκε στο δωμάτιο του Π στο ξενοδοχείο, η Μάρθα έτρεξε πρώτη και τον αγκάλιασε. Δεν ήταν πια η μικρή δεσποινίδα, αλλά εκείνη την ώρα έμοιαζε ακόμα με παιδί. Τύλιξε τα χέρια της στον λαιμό του και κρεμάστηκε πάνω του. Εκείνος τη φίλησε τρυφερά στα μαλλιά.

Ύστερα, αυτή τραβήχτηκε και του έδειξε την Έλενα. Ήταν πολύ όμορφη. Τα χρόνια τής είχαν αφαιρέσει ξεγνοιασιά και της είχαν προσθέσει γοητεία.

Της έπιασε τα δυο χέρια, όπως παλιά, και τα έσφιξε. Εκείνη κατάπιε έναν κόμπο συγκίνησης.

Ο Πέτρος τον χαιρέτησε θερμά. Ήταν άνδρας πια.

Ο Π ζήτησε από όλους να καθήσουν. Ύστερα αφού τους κοίταξε με τη σειρά, είπε.

— Σας κάλεσα σήμερα εδώ για να κλείσουμε μια ιστορία ερωτημάτων και μυστηρίου που κρατάει δέκα χρόνια. Είστε παρόντες όλοι οι κύριοι πρωταγωνιστές αυτής της ιστορίας και ανάμεσά σας αυτός που κρατούσε θαμμένα τα μεγάλα μυστικά.

Καθώς είπε αυτά τα λόγια έδειξε τον Φ και συνέχισε.

— Η τύχη το έφερε εγώ, ένας ξένος, να αποκαλύψω αυτά τα μυστικά. Όπως ξέρετε, αυτές τις μέρες ταξίδεψα στην πρωτεύουσα όπου συνάντησα τη Μάρθα και στην ιδιαίτερη πατρίδα του Πέτρου και της Έλενας. Είναι πολύ όμορφη πόλη, δεν την είχα επισκεφτεί άλλη φορά. Εκεί συνάντησα τον Πέτρο. Την Έλενα βέβαια τη συνάντησα εδώ, στο σπουδαίο βιβλιοπωλείο της. Παρακάλεσα, εσάς τους τρεις να συναντηθούμε στην πόλη και ανταποκριθήκατε. Τον καθένα σας, χωριστά, τον ενημέρωσα για όσα αρχικά είχα ανακαλύψει. Στη συνέχεια σας ενημέρωσα για όσα παραδέχτηκε ο κύριος Φ στην τελευταία μας συνάντηση. Τον παρακάλεσα να έρθει σε αυτήν τη συγκέντρωση και ομολογώ ότι αυτή ήταν η πιο δύσκολη αποστολή μου. Τελικά μου έκανε τη χάρη. Θέλω να δώσω τον λόγο σε όλους σας και να μιλήσετε καθαρά. Πιστεύω ακράδαντα ότι από την ειλικρίνειά σας θα κριθεί το μέλλον των σχέσεών σας. Και ίσως και η τύχη του καθένα σας. Παρακαλώ πολύ τον κύριο Φ να λάβει τον λόγο.

Ο Φ σηκώθηκε και, κάνοντας μια υπόκλιση στον Ξένο, είπε.

— Εγώ σκότωσα τον τοκογλύφο. Εγώ τα σκηνοθέτησα όλα. Το πρόβλημα είναι ότι η αλαζονεία μου δε μου επέτρεψε να σιωπήσω. Έτσι, όταν το έφερε η μοίρα, θέλησα να δοκιμάσω τις «αλάνθαστες» μεθόδους μου και απέτυχα. Ο κύριος Άλαν Π είναι ένας ευφυής άνθρωπος και με αποκάλυψε. Αναλαμβάνω πλήρως τις ευθύνες μου και είμαι έτοιμος να υποστώ τις συνέπειες των πράξεών μου. Φυσικά δε δικαιούμαι να ζητήσω την επιείκεια σας. Γνωρίζω ότι σας εξαπάτησα.

Ο Φ κοίταξε πρώτα τον Πέτρο, ύστερα την Έλενα και τέλος τη Μάρθα. Ύστερα κάθησε και τον λόγο πήρε ο Πέτρος.

— Εγώ αισθάνομαι την ανάγκη να αναλάβω τις δικές μου ευθύνες. Κατ' αρχάς είμαι ένοχος για την απόπειρα του φόνου. Στη δεσποινίδα Μάρθα νόμιζα ότι είχα ομολογήσει το έγκλημά μου. Κατανοώ τον κύριο Γιόζεφ για όσα παραπλανητικά μας είπε. Αισθάνομαι τώρα καλύτερα, ξέροντας ότι δεν είμαι εγώ ο δολοφόνος. Κατανοώ όμως τις αιτίες αυτών που έγιναν. Από μια άποψη όλα αυτά δείχνουν και το μεγαλείο του κυρίου Γιόζεφ. Έχω όμως και ένα άλλο χρέος. Τώρα κατάλαβα ποιος είναι ο ευεργέτης μου. Σε ποιον χρωστώ την ανόρθωση της επιχείρησής μου. Δεσποινίς Μάρθα εσείς δώσατε τα χρήματα για μια διάσωση και όχι για μια απόπειρα δολοφονίας. Όμως, τελικώς την ευθύνη την έχει ο κύριος Γιόζεφ που ήξερε την αλήθεια και αποφάσισε να μου δώσει τα χρήματά σας. Δεν ξέρω τι να πω, δεν ξέρω τι να κάνω. Τα έχω χαμένα.

Ο Πέτρος σταμάτησε και τότε πήρε το λόγο η Έλενα.

— Εγώ σας αγαπούσα, είπε, γυρίζοντας στον Φ... και τώρα ακόμα σας αγαπώ!

Εκείνος την κοίταξε βαθιά στα μάτια και σιώπησε.

Τότε σηκώθηκε η Μάρθα συγκινημένη.

— Ήταν όμορφος ο πατέρας μου; Ρώτησε τον Φ και εκείνος της έγνεψε.

— Ναι.

— Και τον έλεγαν Λεωνίδα;

— Τον έλεγαν Λεωνίδα.

— Εγώ θα τον λέω Αλέξανδρο και Λεωνίδα.

ιδ' Το αναπάντητο

— Ήρθα να σας αποχαιρετήσω είπε ο Ξένος, μπαίνοντας στο δωμάτιο του Φ.

— Θα φύγετε; ρώτησε εκείνος, με ζωηρό ενδιαφέρον. Είστε σίγουρος ότι τελειώσατε μαζί μου;

— Ναι, είπε Ο Ξένος. Όλα όσα σχεδιάσατε να κάνω τα έκανα.

— Τι θέλετε να πείτε; ρώτησε με έκπληξη ο Φ.

— Ας είμαστε μεταξύ μας ειλικρινείς, απάντησε ο Ξένος. Ήμουν ο κατάλληλος άνθρωπος για να αποκαλυφτεί αυτή η ιστορία με τρόπο λυτρωτικό για όλους σας. Και βέβαια με σίγουρα αποτελέσματα για σας. Δεν την αφήσατε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Σε όλη τη διήγησή σας υπήρχαν εκείνα τα στοιχεία που με οδηγούσαν με σιγουριά στην αποκάλυψη. Δε λέω ήταν καλά κρυμμένα, αλλά είχατε εμπιστοσύνη στη δύναμη του μυαλού μου. Δεν περιμένατε όμως να φτάσω και σ' αυτήν την αποκάλυψη που σας λέω τώρα. Όμως, την αξίζατε αυτήν την κατάληξη. Είστε μεγαλοφυής. Δε θα μπορούσατε να αποκαλύψατε μόνος σας αυτήν την ιστορία. Θα έχαναν οι ενέργειές σας τη μαγεία τους και επί πλέον κινδυνεύατε να σας χαρακτηρίσουν άσχημα οι δικοί σας άνθρωποι. Ενώ τώρα; Τι λέτε; Θα γίνει δική σας η Έλενα; Θα σας είναι ευγνώμων ο Πέτρος; Θα σας αγαπάει η Μάρθα;

»Ελπίζω να ενήργησα σωστά σε όλη τη σκηνοθεσία σας. Ήμουν αντάξιος των προσδοκιών σας;

Ο Φ. έγνεψε καταφατικά και χαμογέλασε.

Ο Ξένος σηκώθηκε και πήγε προς την πόρτα. Ύστερα, γυρίζοντας, έβγαλε μια επιστολή και διάβασε: «Μπορεί και να σας ενδιαφέρει, ένας παράξενος φόνος έγινε στην...πριν από μερικά χρόνια».

— Εσείς μου στείλατε αυτήν την ανώνυμη επιστολή, έτσι δεν είναι;

Ο Φ δε μίλησε. Ο Ξένος τον κοίταξε χαμογελώντας.

— Τελικά ποιος από τους δυο σας σκότωσε τον τοκογλύφο; ρώτησε. Εγώ από όλα τα στοιχεία δεν κατέληξα σε τελικό συμπέρασμα. Ποια είναι η αλήθεια;

— Δεν έχει σημασία είπε ο Φ, ό,τι και να σας πω δε θα πειστείτε. Υπάρχουν εξηγήσεις και για τα δύο ενδεχόμενα. Πειστικές εξηγήσεις. Όπως και για την επίσημη εκδοχή. Μην το ξεχνάτε.

Περιεχόμενα

α΄	Πρόλογος	5
β΄	Μια παράξενη συνάντηση	6
γ΄	Τα περιστατικά ενός φόνου	9
δ΄	Οι λεπτομέρειες και η ουσία τους	19
ε΄	Ο ορθολογισμός	23
στ΄	Η Έλενα	31
ζ΄	Η αγωνία για το μαχαίρι	38
η΄	Η Μάρθα	49
θ΄	Τα αδιέξοδα μιας τελειότητας	62
ι΄	Ο Φ ολοκληρώνει τη διήγησή του	71
ια΄	Ο Ξένος	75
ιβ΄	Οι αποκαλύψεις	76
ιγ΄	Επίλογος	83
ιδ΄	Το αναπάντητο	85